

TÓTH LÁSZLÓ

A pénztáros

Magyar Katolikus Írók Könyvei

E-könyvek igény szerint – Könyvek milliói elérhetők egy kattintásra

Az európai könyvtárak rengeteg, a XV. és XX. század között kiadott könyvvvel rendelkeznek. Az EOD szolgáltatással ezek a rejtett kincsek mindenki számára hozzáférhetővé válnak egyetlen kattintásra. Az EOD hálózaton keresztül a könyvtárak katalógusaiban keresheti és rendelheti meg a kívánt könyv e-másolatát a világ bármely részéről a hét bármely napján, a nap 24 órájában. A könyvet digitalizáljuk és az e-másolatot elérhetővé tesszük Önnek. Fizessen online, bankkártyájával és állítsa össze a saját személyes digitális könyvtárát!

Milyen az EOD által készített e-könyv?

Az EOD szolgáltatás e-könyvei olyan digitalizált könyvek, amelyeket PDF formátumban kézbesítünk Önnek. A fájl tartalmazza a digitalizált eredeti könyv képét és az OCR-rel (optikai karakterfelismerővel) felismertetett* teljes szöveget. Az elektronikus szöveg előnye, hogy kereshető, másolható, más programokkal szerkeszthető, belőle nyomtathatók részletek, sőt akár az egész is. Természetesen minden az eredeti dokumentumon előforduló bejegyzés, jelölés vagy széljegyzet is látható lesz a digitalizált változaton.

* Nem minden e-könyvben alkalmazható.

A szolgáltatás feltételei

Az EOD szolgáltatásainak igénybevételével egyidejűleg elfogadja annak feltételeit is. A jelen dokumentum bármely részéről készült minden egyes másolatnak is tartalmaznia kell ezeket a feltételeket. Az EOD szolgáltatás szigorúan személyes, nem kereskedelmi célból biztosítja a digitalizált dokumentumokhoz való hozzáférést és nem engedélyezi az egyéb célból való felhasználást.

A szolgáltatás feltételei: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/hu/agb.html>

Terms and conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/en/agb.html>

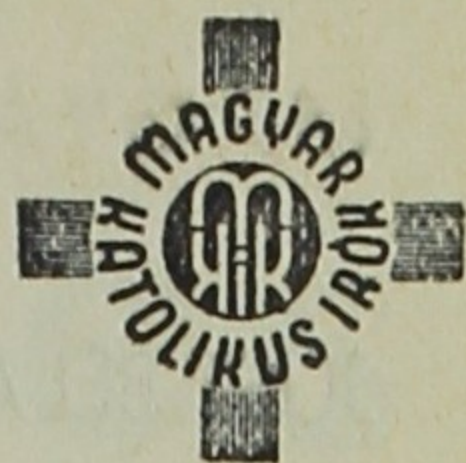
További e-könyvek

További e-könyvek elérhetők az alábbi oldalon: <http://books2ebooks.eu>

M. uod.

0.15007.

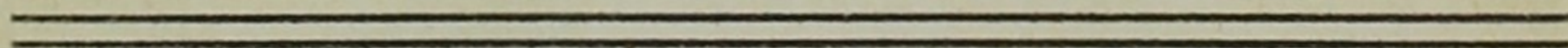

MAGYAR KATOLIKUS IRÓK KÖNYVEI

SZERKESZTIK

JUST BÉLA LIPPAY LAJOS NYISZTOR ZOLTÁN

TÓTH LÁSZLÓ
A PÉNZTÁROS

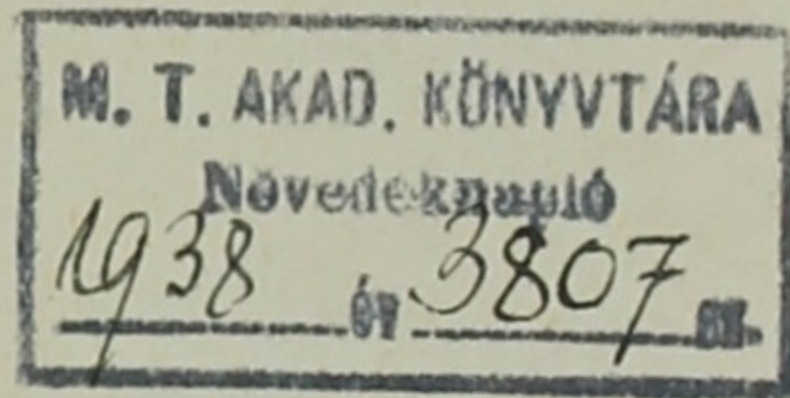

TÓTH LÁSZLÓ
A PÉNZTÁROS

MAGYAR KATOLIKUS ÍRÓK KÖNYVEI

234728

I

A kövérkés, szőke titkárkisasszony mosolyogva rázta meg a fejét:

— Nem lehet Pántzél úr, a vezérigazgató úr ő méltósága ma már senkit sem fogad.

— De nekem... nekem még ma okvetlenül beszél-nem kellene vele... Kedves jó Vilma nagysád... életbe-vágóan fontos ügyben... kell vele beszélnem... mu-száj!... Okvetlenül!...

— Sajnálom, teljességgel lehetetlen... Most külön-ben is Mezei cégvezető úr van benn nála... azután pedig föl kell mennie a pénzügyminisztériumba. — Vilma rá-nézett az órára. — Máris el fog késni... Nem, nem, ké-rem, kizárt dolog, hogy ma fogadhassa... Talán holnap, tessék telefonálni...

— Maga tudja, Vilma nagysád, hogy én régi isme-rőse vagyok öméltóságának és ő mindig olyan kegyes, még eddig mindig fogadott és soronkívül...

A titkárnő jóindulatúan bólintott.

— Tudom, tudom kedves Pántzél úr... És holnap esetleg, sőt igen... bizonyosan, — de legkésőbb hétfőn. Most azonban igazán nem lehet. Ne haragudjék. Mezei cégvezető úr nagyon fontos dolgot referál! Azután a kon-ferencia, — onnan már nem is jön vissza öméltósága...

Mezei! Mezei cégvezető!... Pántzél Tibornak hirtelen kalapálni kezdett a szíve. Ő tudta kicsoda Mezei úr. A reviziós osztály főnöke. A Nagy Szigor, ahogy a bankban nevezték. Az öreg puritán, a kíméletlen, a könyörtelen... És most referál a vezérigazgatónak!... Nagyon fontos ügyet referál!

Tibor torka összeszorult s a szeme előtt egy pillanatra elhomályosodott a világ.

— Szóval, — nyögte — ma már nem lehet?... Semmiesetre sem? — és mégegyszer könyörgőn nézett Vilma nagysádra. De az már alig figyelt oda és csak annyit mondott:

— Lehetetlen... Na, Isten áldja. Pántzél úr...

Már kint állott a folyosón. A párnázott szárnyas ajtó becsukódott mögötte. A fiatalember érezte, hogy ez a halk ajtózárlás most minden reménységet elzárt — örökre.

Igen, mindennek vége van!... Mezei holnap vagy holnapután le fog csapni s azzal — slussz... Ó, ha most megmondhatta volna a Vezérnek, akkor még talán, akkor még valahogy meg lehetett volna menekülni. Az öreg méltóságos mindig szerette. Kezdetől fogva, ahogy belépett az intézetbe. És nemcsak az apjáért, aki régi jó ismerőse volt, sőt szegről-végről rokona is, hanem ő érte magáért is. Hányszor mondta neki:

— Jól van, Tibor öcsém, hallom mindenki meg van veled elégedve. Hát csak előre; pontosság, szorgalom, megbízhatóság! Ez a biztos karrier fiam, hidd el, csak ez a biztos karrier!

Megbízhatóság!... Na, most ugyan nagyot nézett

volna . . . És mi lesz, ha megtudja? Ha nem őröle tudja meg, hanem majd a Nagy Szigor referálja . . .

Tétován állt, pedig a szolga már ott volt mögötte a kabátjával. Lassan belebújt, átvette a kalapját s gépiesen a fejébe nyomta.

Azután hirtelen lerohant a lépcsőn . . . Ki, ki . . . ki innen, ki az utcára . . . Neki a világnak . . . neki a Dunának!

Az utcasarkon beleütközött valakibe:

— Nem tud vigyázni! — reccsent rá egy kemény öreg hang. Pántzél nem is hallotta. Rohant tovább. Nem is tudta merre, hova, csak ment. Néha mintha egyik-másik ember köszönt volna, ahogy szembejött. Elfutott mellettük.

Egyszerre csak ott volt a Dunánál . . . már lent járt a rakodópartokon.

Vidám aranyfény ömlött el a szürke köveken. Friss, könnyű szél vágott az arcába. A túlsó partról tisztán és élesen ragyogtak a házak s a Vár zöld kupolája fölött tengerkék égen pajkos felhőkölők kergették egymást.

Április volt.

A Duna szélesen, sárgán hömpölygött s a part megkopott lépcsőit játékos, könnyű hullámocskák csapkodták és kicsi tarajokban törtek meg, elomlottak a kő padján, azután visszahullottak. A Belvárosban a délutáni csönd.

Tibor valami egyenletes, tompa ütemet hallott.

A maga szíve verését . . .

És hát a vége mindennek, a piszkos, sárga víz, amely komoran és vészesen örvénylik a hídpillér körül. Pedig

messze, arra lent, már szinte kék s ahogy a nap megvillan a hátán, mintha millió apró ezüstpénzt ringatna, sok ezer ezüstpénzt, vagy apró, picinyke, kis aranyakat... csillogó, villogó, fényes pénzecskéket.

Pénzecskéket...

Hej, ha bele lehetne markolni, s igazi ezüstté, arannyá lehetne varázsolni, ha valami csodaszitával le lehetne merni róla... Nem sokat, nem milliókat, nem is ezreket. Csak... csak — nyolcszázat...

Nyelcszázat! Azt a nyolcszáz pengőt, ami a kasszából hiányzik.

Tibornak megroskadt a válla... Ide jutott.

Sikkasztott!

Hogy jutott ide? Micsoda becsstelenség! És micsoda kétségbeesett és förtelmes butaság. Hogy ő, — éppen ő! Aki egy kockacukrot nem tudott volna elvenni, ami a másé... Aki a rideg és szegényes köztisztviselőlakás komor, de tiszta légkörét hozta magával. Akinek nem volt veszedelmes szenvedélye, takarékos volt, józan, beosztó. Aki kártyát kezébe nem vett, éjszakát át nem dorbézolt, csak tanult és dolgozott. Nappal és éjjel csak törte magát... Akit a főnökei példának állítottak a többiek elé. Akire az öreg vezér nyugodtan rá merte volna bízni az egész, nagy safet is — a milliós értékekkel bármikor.

És most ő... Hogy lehetett ilyen ostoba, ilyen meggondolatlan?! Ilyen szerencsétlen?... Hogy tudott beugorni ennek a komisz Porgernek? Ennek a hétpróbás csirkefogónak... Beugrani? Hát mentség az? Változtat a rideg büntetőjogi tényen valamit az, hogy nem a maga céljára fordította a pénzt? Hogy másnak adta oda?

Csak kölcsön adta! Igaz, hogy csak kölcsön adta és csak holnapig adta. De... Először is ezt nem hiszi el senki. Másodszor is ez legfeljebb enyhítő körülmény.

A tény az tény, azon nem lehet változtatni. Ő azt a nyolcszáz pengőt, amit a csinos leány a kalapüzletből behozott, nem tette be a kasszába. Nem tette oda a többi bankójegy közé, a százasok, ötvenesek, huszasok és tizesek pontosan és gondosan egymásra helyezett kötegei fölé. Nem osztotta szét az egyforma, kis fafülkék tátott szájába. Nem oda tette, hanem odaadta Porgernek.

Őrült volt, — tisztára örült!... Hiszen mindenki tudta Porgerről, hogy lump és kártyás, hogy örökösen pénzzavarokkal küzd, hogy minduntalan letiltják a fizetését csúnya kis adósságokra, hogy iszik s hogy bele van bolondulva valami lokálmacskába és annak hordja a pénzt. És mégis odaadta neki. Holnapig!

De mikor úgy könyörgött! — mentegette magát maga előtt. — Amikor mindenre, égre-földre esküdött. Amikor öngyilkossággal fenyegetőzött. Amikor hirtelen kihúzta a fiókját és megmutatta — a revolvert. Tibor ekkor elrémült a szörnyű gondolattól: öngyilkosság? A gyáva megfutamodás, a felelősséget vállalni nem tudás, a férfiatlan: „utánam az özönvíz“... Az élet kétségbeesett és aljas és sötét hátsóajtaja.

És most?... Most mit csinál ő itt a Dunaparton?

Megrázta magát. Megfordult.

— Nem... Így nem! Ha megtette, akkor most már jöjjön a kikerülhetetlen...

Kikerülhetetlen?

Hátha mégsem az. Hátha holnap reggelre Porger

végre tényleg hozza a nyolcszáz pengőt, ami nem is kell, csak 570... Mert 230-at harmadnap már ő visszatett. Ő maga. Eladta az óráját, a gyűrűjét, pár vacak kis ékszerét, tűt, gombot. Félretett pénze is volt a fiókjában otthon: 93 pengő... A télikabátját meg a frakkját zálogba küldte... De ezzel azután vége is. Többet nem tud összehozni. Se égen, se földön... Persze Porger másnap tele volt ígérettel. Hogy déli tizenkettőre megadja, azután, hogy délután ötkor. Legkésőbb estig. Mikor este jött, azt mondta, sikerült egy kölcsönt szereznie: váltót is hozott, hogy holnap okvetlen le tudja számítani, persze már — ezer pengőről.

Azóta eltelt öt nap és Porger még mindig csak ígér, csak hazudik. Csak mesél mindig, hogy — holnap.

— Holnap okvetlenül! Becsületszavamra. Kérlek, igazán esküszöm, a becsületszavamra, — holnap reggel nyolcra itt a pénz!

Nem volt ott.

A hatodik napon sem, és ma sem. Ma sem, a hetedik nap reggelén.

Hét nap!... Micsoda hét nap! Micsoda hét éjszaka!

Nem, nem lehetett tovább kibírni. Nem volt más hátra, bemenni a Vezérhez és becsületesen bevallani mindent. Vállalni a következményeket. Ha följelentik, följelentik. Ha kidobják, kidobják. De talán... talán lett volna még egy eset, hogy egyszer, csak egyetlen egyszer módot adnak a jóvátételre. Levonhatták volna a fizetéséből hat hónap alatt az 570 pengőt. Elbírta volna. Hiszen már egészen rendes fizetése van. Kilencedik éve van a banknál. Ahogy elvégezte Lipcsében a kereskedelmi aka-

démiát, az öreg méltóságos nyomban alkalmazta a barátja fiát. És gyorsan ment előre, szépen, símán. Sok munka, sok eredmény . . .

És most vége. Most „lebukik“ . . . Igen, valahogy így mondják az alvilágban, hogy: lebukik . . . Mert elcsúszott egy narancshéjon . . .

Lehet máson elcsúszni, mint narancshéjon? Görög-dinnyén nem lehet elcsúszni . . . Csak a héján . . . Hirte-len valami buta, régi vice jutott az eszébe. Hogy is van? Igen . . . Hogy a héja, a héját, a héja madár, vagy nincs olyan madár? . . . Egy autó közvetlen előtte siklott el hirtelen. Valami dermesztőt érzett s utána önkénytelen felszabadulást, hogy a veszély elsuhant mellette és nem gázolta el.

Hátha ebben, ebben a nagy dologban is van még valami kis lehetőség? Hogy nem üti el, csak elsuhan mellette és csak a szelétől szédül meg, — azután vége és föl-szabadul! . . .

Nem, minden hiába! És hiába is beszélt volna a Vezérrel. De tudott volna egyáltalán beszélni vele? Tudott volna a szemébe nézni? Ennyi bizalom után, — aki így fizetett vissza? És mit mondott volna neki? Hiszen el kellett volna azt is mondania, hogy az első este elment Porgerrel az egyik kávéházba vacsorázni s hogy a Porger cigányozott és pezsgőt rendelt és szórta a pénzt és hogy ő — nem hagyta ott. Miért nem hagyta ott? Csak halkan kérte:

— Könyörgök, Miska, gyerünk haza. Az Istenért, ne dobáld a pénzt. Ha egyszer azt mondtad, hogy holnap

ki kell fizetni a váltót, a becsületbeli adósságodat. Mit csinálsz?

De annak beszélhetett... Ott kellett volna hagynia! Még azt sem mondhatja így, hogy ő maga semmit sem élvezett ebből a pénzből. Mert Porger hetykén oda dobott ötven pengőt a pincérnek, kifizette a vacsorájukat, meg az italokat s amikor meg akarta neki adni, akkor részegen visszalökte a kezét:

— Meg akarsz sérteni — kiáltotta hangosan az utcán. — Azt hiszed te Tibor, hogy azért én már nem vagyok úr...

Nincs senki, aki ezek után elhinné az ő tiszta szándékát. Még a Vezér sem. Mezei meg — no majd éppen az! Hát még egy bíró!... Vizsgálóbíró!

A hideg végigfutott a hátán. Vizsgálóbíró! Igen, most már az lesz a vége. Ott fog állni a bíró előtt. Fölhosszák majd a cellából. Nem lesz gallérja, se nyakkenője, cipőjéből kihúzzák a fűzőt... Így olvasta.

— Hát maga mit csinál erre? — hallott hirtelen egy kedves hangot s érezte, hogy valaki hátulról megfogja a karját.

Megfordult. Az a lány volt. Az a kalapüzleti kisasszony, aki „azt“ a nyolcszáz pengőt hozta ma egy hete.

A leány kipirulva állt előtte. Sötét angol kosztüm volt rajta s valami bolondos újformájú szalmakalap, és alóla kigöndörödtek rakoncátlan aranyos-barna fürtjei. Kedves, egyszerű, kis arca volt a leánynak. Kicsit nagy szájjal, de nagy és tágranyílt kék szemmel, amelynek iriszen apró és aranyos pontok fénylettek.

Pántzél zavartan állt meg s nem tudott felelni.

— Mi az, csak nem ijesztettem meg? — kacagott a leány és barátságosan kezetnyujtott.

Tibor gyorsan lerántotta a kesztyűjét, — közben csodálkozott, hogy a kesztyű rajta volt. Mikor húzta föl? ...

— De ... dehogy, nagyon örülök, kedves ... megakadt, fogalma sem volt, hogy hívják ...

— Mary ... Mary vagyok, Márton Mary ... Milyen furcsa is az ilyen üzleti ismeretség. Már ösmertük egymást vagy négy-öt hete, mi? Maga még nem tudja a nevemet. De én tudom a magáét ... Pántzél Tibor ... úgy-e?

— Honnan tudja? — bámult a férfi.

— Megkérdeztem maguknál, az altisztól.

— Megkérdezte? ...

— Meg. Érdekelt.

— A nevem?

— A neve is ... Maga is.

— Én?

— Hát nem is a kaportalai maharadzsa ... Hova megy?

— Nem tudom ... sehova — felelte tétován és szeretett volna elbúcsúzni. El-el ettől a leánytól ... És, mindenkitől! Mit akar ő még? Akivel ő beszél, azt csak rossz hírbe hozhatja most már. Persze ez a kislány még nem tudja, hogy ki az, akivel kezét fogott. Kezét fogott! ... Vele soha senki sem fog többé kezét fogni.

— Hát akkor kíséren el! — mondta jókedvűen Mary. — Itt lakom közel ... most hazaszaladok ebédelni ... Vagy kedve van kijönni a korzóra? Olyan jó

most leülni, szembe a jó, meleg nappal. Sokszor szoktam itt ebédelni. Veszek két perecet és megeszem. Nem rossz és legalább nem hízik az ember. Nem akarja? Ha éhes, magának is veszek egy perecet!

Frissen, könnyen beszélt, a dolgozó és kereső fiatal leányok biztonságával és fölényével.

— Ne, nem, bocsásson meg, ha megengedi, most hazakísérem. Mert nekem azután még dolgom van! — mondta zavartan a férfi.

Mary vállat vont.

— Ahogy gondolja — felelte egy kis csönd után kedvetlenül.

Áthaladtak a Ferenc József-téren s a leány befordult a Zrinyi-utcába.

Ott mentek el a főkapitányság mellett.

A főkapitányság!

Itt most meg kellene állni. Megállni és bemenni a nagy kapun és benyitni az inspekciós rendőrtisztviselőhöz:

— Tessék engem letartóztatni, sikkasztó vagyok!

— De hátha, hátha van még egy utolsó reménység! Hátha Porger tényleg megembereli magát és behozza holnapra a pénzt. Vagy valami más csoda történik! Sikerről leszámítolni azt a váltót!...

Pillanatig felnézett az égre. Ha valami még történhetnék.

Azután lehajtotta a fejét.

— Maga mindig ilyen keveset beszél? — kérdezte Mary. — Az különben jó lehet, de én nem bírnám ki... Nekem folyton jár a szám... Baj?

— Nem baj.

— Nem, nem baj. Nem az a baj. Más a baj itt, — sóhajtott magában. — Más a baj itt kislány. Hej, tudna ő most beszélni! Milyen szépen, milyen kedvesen tudna beszélni ennek a leánynak, aki úgy szökkent bele az életébe, mint egy fényes csillag, ahogy este egyszerre kigyúl az égen. Az élet úgy nyujtotta hirtelen eléje ezt a furcsa, kedvesarcú, tágranyílt szemű, karcsú idegen lényt, mint mikor a téli utcán a virágárus egyszerre s gyorsan eléje nyujt egy csokor hóvirágot...

De hát ő már ezt nem tudja átvenni. Ezt a virágot már nem tudná az életnek kifizetni.

Kifizetni!... Semmit, semmit nem tud ő már kifizetni... Mert azt, — azt a bizonyos pénzt — azt nem tudja kifizetni! Holnap, vagy holnapután jöhet egy rovancs és — kész.

Kár...

Kár mindenért. Érte, ezért a szép leányért, ezért a napban fürdő szép világért, — az egész életért.

— Az ember egyszer csinál valami rosszat és az egész élettel fizet érte — sóhajtott magában.

Pedig voltakép ő nem volt rossz. Sőt jó volt. Túl jó volt. Jóságból szánta meg azt a csirkefogót is. De hát aki gyengén jó — az nem jó. Okosan, férfiasan kell jónak lenni... Nem így... Nem így...

A lány közben beszélt... a főnöknőjéről, az egyik vevőről, a bolondos bárónőről, meg a pazar bankárnéról, aki minden kalapot megvesz, azután valami mozidarabról, Chevalierről és Garbóról, és hogy tegnap ott volt a Waldbauer-Kerpely hangversenyen...

De Pántzél alig hallgatta.

— Itthon vagyok, — mondta Mary és kezet nyújtott — hát a viszontlátásra, kedves Pántzél... Holnap tízkor úgyis be kell mennem a bankba. A viszontlátásig...

— Viszontlátásig — akarta mondani Tibor, de aztán meggondolta és azt mondta:

— Isten vele, Mary.

II

— Porger úr még nincs itt? — kérdezte az altisztól Pántzél, amikor reggel gyűrötten és álmosan benyitott a hivatalába.

Az öreg szolga még takarított és csodálkozva nézett a fiatalemberre:

— Hogy lenne itt, kérem, pénztáros úr, hiszen még csak negyednyolc... El tetszett nézni az órát?... No nem baj kérem, mingyárt kész vagyok.

— Igen... azt hiszem... tényleg — hümmögte Pántzél, amíg letette a kabátját, azután előre jött és bement a pénztárfülkébe. Kinyitotta az íróasztalát, felhúzta rajta a redőnyt, elrendezgette a ceruzákat... szórakozottan babrált ide-oda az asztal lapján, végül is leült s tenyerébe hajtotta a fejét.

Irtózatos éjszakája volt! Sehogy sem jött álom a szemére, hajnalig hánykolódott. Kúsza és zavaros gondolatok kóvályogtak az agyában, fantasztikus tervek, képtelen reménységek és félelmes bizonyságok, megvalósíthatatlan ötletek és ijesztő rémképek... Fölzokogó fogadkozások és elcsukló könyörgések:

— Még az egyszer... csak még az egyszer! Soha többé!

Már szürkület lehetett, amikor elaludt. De ez az

álom nem volt megnyugtató. Folyton az apja arcát látta... ezt a komoly és nyugodt arcot, amelynek homlokán volt valami tiszta derű. Annak az erős, annak a kemény, annak a szigorú embernek az arcát, aki szegényen is mindig úr tudott maradni és aki azzal lett híressé a minisztériumban, hogy nyíltan megtagadta a hozzájárulását egy rosszillatú állami üzletkötéstől, amibe később belebukott az egész kormány... Rettenetes álom volt. Az apja nem szólt semmit, nem kérdezett semmit, csak ránézett. És Tibor azt érezte, hogy ő nem tud az apja szemébe nézni.

— Hát te már itt vagy, komám? — riasztotta föl hirtelen egy köpcös alak: pirosarcú, vidámszemű, kicsit öszes ember, akinek rövidrenyírt bajuszában is bujkált egy-két ősz szál, balszemén pedig csillogó monoklit viselt. Harminc-harmincöt évesnek látszott, de lehetett negyven is. Fínom, bolyhos angol szövetből volt a ruhája, nyakkendője kifogástalanul és mégis könnyedén megkötve, szivarzsebében tarka selyemzsebkendő, balkezén címeres nagy pecsétgyűrű, szájában angol cigaretta.

Ez volt Porger Miska...

— Szervusz, öreg fiú — mondta könnyedén s a fülkébe benyújtott jobbával megveregette Tibor vállát. — No, föl a fejjel, gyerek... Minden rendben lesz...

Hirtelen odahajolt hozzá s a fülébe súgta:

— Ma délben... féltizenkettőkor itt van a pénz. Az egész. Becsszavamra...

Tibor rámeredt s rekedten lihegte:

— Szóval megint nem hoztad el?

Porger fölhúzta a vállát:

— Ugyan mit idegeskedsz? — körülnézett: egyedül voltak. Az altiszt kiment valahová, a személyzetből más még nem volt ott.

— Mondtam már, hogy ma féltizenkettőre okvetlen meglesz. Van egy igazgató barátom a Váltóbanknál, legkomolyabban megígérte, hogy ma délre elintézi... Itt a levele... — kivett a zsebéből egy borítékot s Tibor elé tartotta. De a levelet nem vette ki belőle, hanem újra a zsebébe gyűrte az egészet.

— Szóval megint hazudtál! — sziszegte Pántzél a foga közt. — Meddig akarsz még lóvátartani?

Porger sértődött arcot vágott és hidegen felelt:

— Sértéseidre majd akkor felelek, ha az ügyet rendeztem. Ma! Féltizenkettőkor!... Még a zárás előtt rendbe tudod hozni az egészet — sarkon fordult és indult a maga helye felé. De azután lassan visszajött megint a fülke felé, ráhajolt a márványlapra. Hadarva beszélt:

— Ne légy bolond, Tibor, komolyan mondom, hogy ma mindent elintézőnk... Semmi okod sincs az aggodalomra... Ne felejtsd el, hogy alig tizenkét napja volt itt a szokásos vizsgálat, most akár négy hétig sem kellene félnünk... Különben is tebenned annyira bíznak...

Pántzél keservesen fölnevetett:

— Bíznak! És ezt te úgy tudod mondani? Nem érzed, hogy ez a legrettenetesebb? Ez az aljas, férfiatlan lopakodás, ez a mások jóhiszeműségével való visszaélés! És kü-

lönben is — én nem bírom tovább. Minden reggel ezek a pénztárnyitások, kettőkor ezek a zárások... Mit gondolsz, ha egyszer valaki odanézne... Nem, nem, ezt nem lehet tovább csinálni...

— Nem is kell tovább csinálni! — próbálta Porger lecsillapítani a fiatalembert, aki egyre hevesebben, egyre hangosabban beszélt. — Mondom, hogy ma okvetlen...

— És ha nem?

— Ha ma nem, akkor — hétfőn föltétlenül, esküszöm neked, — föltétlenül!

Tibor most már nem is felelt, fölállt és elfordult.

— Tibor! — kiáltott rá a másik. — Ne csinálj valami ostobaságot.

Pántzél visszafordult, félpercig farkasszemet nézett Porgerrel. Azután halkán, de nagyon határozottan szólalt meg:

— Ostobaságot akkor csináltam, amikor engedtem a kérésednek! Amikor elvettem a pisztolyodat és odaadtam a pénzt! Amit most fogok csinálni, az nem ostobaság, hanem kötelesség. Az egyetlen tisztességes dolog, ami számomra megmaradt. Ha ma a pénzt nem kapom meg, mindent elmondok a Vezérnek és ha beszélni nem tudok vele, — írásban jelentem föl magamat...

— És engem? — hördült fel Porger.

Tibor megvetően végignézett rajta:

— Téged?... Nem! Ne félj, nem keverlek bele. A hibát magam követtem el, magam vállalom érte a felelősséget. Na, most legalább tudod, hogy mit jelent számomra, ha most is hazudtál!

— Meg vagy örülve — dadogta Porger és remegő

kézzel igazgatta a nyakkendőjét. — Nem teheted ezt... Nem szabad tenned. Rendbehozunk mindent, kérlek hidd el, okvetlenül...

— Hétfőn!... Szóval ma nem?

Porger nem felelt s mint a kutya, akire ráverték, visszakullogott a helyére.

Pár perccel volt nyolc óra előtt. Már szállingóztak a többiek. Nyolcra mindenki a helyén volt.

Pont nyolc órakor kinyílt a fiókfőnök ajtaja.

Nagy darab ember jelent meg mögötte.

— Jó reggelt urak... Na, kezdhetjük...

Elkezdték...

Csöndben, simán ment minden... A szokott formák, a mindennapi szokványos dolgok a kulcsokkal és a páncélszekrényekkel... pénzkötegek... ezüstpénzek csörömpölése fatányérokon. Számok röpdöstek a levegőben...

Tibornak a homlokát kiverte a veríték, amíg elkészültek. Végre túl voltak rajta. Jött az első fél. A szemben lévő fűszeres hozott 32 pengőt betenni.

Jöttek a többiek is, mind csupa ismerős arc. A kopasz szolga a szomszéd kis bankból, a púpos trafikosné, aki minden harmadnap tíz pengőt tett be a lakbérére, a sovány, sánta ügyvéd, aki hol betett száz pengőt, hol kivett nyolcvanát. Az elegáns és karcsú lakberendező, aki ma boldogan hozott hatszáz pengőt:

— Képzelfe Porger úr, — ujságolta — a bárótól végre sikerült megkapnom a hátralékomat. Nagyszerű ember ez a báró, csak fizetni nem szeret... De nem baj, mert rendelni szeret — nevetett...

És Porger Miska vígan nevetett vele.

Tibor csak a fejét rázta.

Most már egyre erősebb tempóban ment a reggeli forgalom. A Belvárosnak ebből a csöndes részéből, ahol ez a bankfiók állt, csupa rendes, de igénytelen és polgári ügyfél jött és ment. Emberek, akik csak a nagybankban bíztak és akik mind valami furcsa áhítattal néztek be a pénznek ebbe a vasrácsokkal elkerített, kicsi táborhelyére... Nagy betevők és nagy adósok nem jártak erre, de akik jöttek, mint szorgalmas méhecskék, csak hordták, hordták a sok pénzt az előkelő kis fiókba, amely híres volt nagy forgalmáról.

— Kicsi halak jó halak — szokta mondani a nagy testes főnök és közben olimpuszi nyugalommal olvasta a reggeli német lapot. Igaz, hogy ezt inkább a tekintély miatt cselekedte, mert szerinte a komoly közgazdasági férfiúnak a német lapot minden reggel el kell olvasnia. Igaz, hogy a német lap alatt néha színes borítékú hetilapokat és csíntalan folyóiratokat is rejtegetett, de azért mégis imponált. Igaz, hogy inkább a közönségnek, mint az alantasainak.

Féltíz tájban hirtelen nyílt az ajtó s ahogy a belépő közelebb jött, mintha valami finom, szerény orgonaillat lebegett volna be vele.

Tibor odanézett és elmosolyodott.

Mary volt.

Frissen, a maguktól koránkelők derűjével jött és egy pillanatra megállt a pénztárfülke előtt:

— Jó reggelt, Pántzél — nevetett rá Tiborra. — Ma is olyan rosszkedvű?

— Ó, nem, dehogy — felelt és ebben a pillanatban tényleg valami különös jókedv szállt rá. Önkénytelenül kicsúszott a száján:

— Úgy örülök, hogy ma bejött, Mary...

A leány rámosolygott, de nem felelt, mert már Porger előtt állt.

— Jó reggelt Porger, hát sikerült a halmozás?

Porger elvörösödött és lopva a pénztárfülke felé nézett:

— Nem, — morogta — sajnos, bedöglött. Parancsol?

— Kiveszek 125 pengőt...

— Tessék helyet foglalni.

De Mary nem ült le, hanem visszament Tiborhoz.

Az első nagy reggeli forgalomnak vége volt már, csak két vagy három fél álldogált a teremben.

— Ma sem akar perecet ebédelni? — kérdezte Mary Pántzéltól, aki a szívében valami rettentő nagy szomorúsággal, szinte ellágyulva nézte a fiatal leányt.

— Ma korábban zárnak. Nekem pedig mindegy, hogy mikor megyek haza ebédre...

— Még nem tudom, kedves Mary, ha lehet... — mondta csöndesen Tibor és magában tudta, hogy nem lehet. Nem lehet! Soha többé nem lehet...

— Hát jó. Én félkettőkor mindenesetre ott leszek az Egyetem-téren. Vagy ne menjünk föl a Fővárosi Képtárba? — elhallgatott. Két kesztyűtlen keze ott feküdt szelíden és puhán a fülke hideg, szürke márványlapján.

Tibor most látta, milyen szép a keze Marynek.

Milyen közel van ez a kéz és milyen messze!...

Hej, ha ez a csirkefogó Porger ma tényleg be tudná hozni a pénzt, vagy legalább is hétfőn...

Igen, hétfőig mégis várni fog a levéllel. Hátha... Hátha lehet még valamit csinálni.

A szolga odalépett a fülke mellé:

— A központból hívják a pénztárnok urat... Azt hiszem a Vezérigazgató úr titkárnője.

Pántzél érezte, hogy elsápad:

— Bocsásson meg, egy pillanatra, — hívnak...

Lassan és szorongva ment a telefonhoz, amelyből Vilma nagysád ismerős hangja szólalt meg:

— A méltóságos úrnak jelentettem, hogy kihallgatást kért. Őméltósága azt mondta, hogy ő is akarta hívatni már, de előbb méltóztassék Mezei cégvezető úrnál jelentkezni hétfőn félnyolckor. A cégvezető úr már benn lesz!

— Köszönöm! — mondta bele a kagylóba elfúló hangon Tibor és visszatámolygott a fülkébe.

Most azután mindennek vége! Ezek már tudják. Itt valaki rájött és feljelentette... Talán a Klein? Az mindig ellenséges volt vele szemben... Vagy valaki más? Mindegy. Persze, nem akarnak nagy botrányt csinálni.

Ki fogják rúgni... Ki fogják dobni, mint egy rongyot. A Vezér már nem is engedi magához, — ez csak kifogás és Mezei?... Mezei biztosan kitekeri a nyakát! És jogosan. Megérdemli. Miért nem ment már három nappal előbb oda. Három nap előtt? Miért nem ment azonnal. Szörnyű, hogy miért is hitt ennek a csirkefogónak.

Megint ott állt a fülkében és gyűlölettel nézett Porger felé.

Mary meg ott állt s a számát mutatta. A takarékkönyv már ott volt a pénztárfülke oldalán. Pántzél gépiesen átvette, beírta a listába, aláírta a könyvet, azután vette a bankjegyeket és kiszámolt hat húszpengőst Mary elé, a végén odavetett még egy ötpengőst.

Mary összemarkolta a pénzt és betette a táskájába. Kezet nyújtott:

— Hát akkor félkettőkor várom...

— Jó! — mondta Tibor, de nem is tudta, mit beszél.

Ahogy a lány elfordult s ment kifelé, Tibor kihúzta az íróasztal fiókját. Ott volt a revolver, amit elvett Porger-től. Kezébe vette és merőn ránézett. De útálta. Lenézte...

Nem! — és vissza akarta tenni!

Ekkor hirtelen rettentő sikoltás sivített bele a levegőbe.

— Szent Isten, ez Mary! — fordult meg Tibor és jobbjaiban önkénytelenül görcsösen megmarkolta a revolvert.

Durva, kemény férfihang hallatszott az ajtó felől:

— Föl a kezekkel! Senki se mozduljon!

Négy szálas, fekete álarcos, alvilági alak ugrott elő az ajtóból. Mindegyiknek a kezében revolver. Az első elsütötte a magáét — kétszer a levegőbe.

Porger felugrott és egy pillanat alatt a vészjelzőnél volt. A sziréna búgva ordított föl. De ugyanekkor már három revolver dörrent és Porger összeesett.

Két ember rohant a kassza felé.

— Föl a kezekkel! — ordított az egyik — ide a pénzt!

Tibor eléje vetette magát. Ráordított a rablóra:

— Vissza! Mert lövök!...

Az megragadta a rácsot és bedugta a fejét a pénztáráblakon. Pántzél erre előretartott kezével elsütötte a revolvert. Valaki felordított, azután azt látta, hogy vele szemben egy kis fekete csőből valami tűz lobban.

Erős ütést érzett a mellén és elborult előtte a világ. Mintha valami rettenetes sötétségkupola omlott volna rá. Azt még érezte, hogy zuhan, még hallott egy revolverdörrenést, s mintha azt látta volna, hogy valaki beugrik a fülke ablakán... Azután nem tudott többé semmiről semmit.

III

A szanatórium fehér folyosóján csönd volt. Mesterséges, fulladt csönd, a nesztelen járásnak, a lehalkított szavaknak, az elrekesztettségnek csöndje, melyben mindig van valami nyomasztó, mert benne az élet és a halál két pólusának rémült feszültsége szikrázik láthatatlanul.

Ketten álltak a folyosón. A főorvos és a vezérigazgató, aki nem is palástolt meghatottsággal és alig visszafojtott izgatottsággal beszélt. Látszott rajta, hogy ez a nagy csönd, ez a nagy nyugalom, ez az egész agyonfegyelmezett és lehalkított légkör nem megnyugtatóan, hanem éppen ellenkezőleg, idegesítően hat rá. Beszédközben sokszor megigazítja pápaszemét, mint az olyan ember, aki azelőtt mindig csíptetőt hordott. Kopaszodó fején már erősen szürkült a haja, rövid hegyben végződő, kurtára nyírt körszakálla és keskeny bajusza azonban még fekete volt s ez az arcának valami tatáros kifejezést adott. Szúrós, kicsi, fekete szemei mélyen benn ültek kidudorodó, de már kissé elráncosodott homloka alatt — rövid és hajlott orra mellett pedig jobbról és balról két kemény vonás húzódott ferdén lefelé s erélyes, sőt kegyetlen jeleget kölcsönzött az egész arcnak.

Igen, kölcsönzött, mert alapjában véve, belül lágy és lírai kedély volt a Vezér, aki üres óráiban Reiner Mária

Rilkét olvasgatta s régi porcelláncsészéket gyűjtött. Mindíg magasan hordta a fejét s az üvegen át felülről lefelé nézett az emberekre, de ez inkább csak fölvetett póz volt, magára erőltetett külsőség, mert belülről szerény ember volt, aki sem a hatalmat, sem a jólétet nem tudta egészen megszokni s komolyan és meggyőződésből tisztelte a tekintélyeket. Pattogó hangja néha ügyesen mímelte a rideg üzletembert és a számító kapitalistát, — valójában azonban minden pénzkérdésben inkább óvatos volt, mint nagystíliú, s a megbízhatósága és felelősségérzete mindenesetre erősebben dolgozott benne, mint az akaraterő, vagy a kezdeményezés. Mégis, — vagy talán éppen ezért — gyors sikerek és komoly eredmények vitték előre a pályáján, noha nem hivatásból választotta, hanem véletlenül csöppent bele. Apja, a derék józsefvárosi fűszeres nem tudott mit kezdeni vele, második fiával, mert az üzletet az elsőnek szánta. De azért mindenesetre beiratta a kereskedelmi főiskolára, aztán némi nagyzórással tanulmányútra küldte ki a Közelkeletre, a Levantéra, Törökországba és Kisázsiaiba. Feleségének, aki örmény származású volt, élt valami kereskedőrokon a Szmirnában, az alkalmazta a fiút, ha ugyan alkalmazásnak lehet nevezni egy állást, amely szállással, étellemezéssel és valami csekély, de nagyon csekély zsebpénzzel járt. Breuter Feri azonban boldogan vállalta, mert gondosan titkolt regényességének nagyon megfelelt a keleti környezet. Az öreg rokon azonban másfél év múlva meghalt. Breuter akkor visszajött Budapestre, ahol azután a józsefvárosi követ beprotezsálta valahogyan régi főkortesének a fiát, az akkoriban alakult Keleti Bankba.

Ez a kilencszázas évek elején történt, amikor a magyar üzleti élet éledezni kezdett a nagy millenáris krach után. Brenter Feri pedig tíz esztendő alatt megcsinálta a karrierjét. Mikor a háború kitört, már igazgató-helyettes volt, 1921-ben pedig helyettes vezérigazgató. Két év múlva azután ő lett a bank Vezére, ekkor azonban már Brenney Ferencnek nevezték, kincstári főtanácsos volt, számos hazai és külföldi ordó tulajdonosa. Közben csöndes agglegény, aki ebédre mindennap sertéskarajt evett káposztával és vacsorára hagymás rostélyost... Ime, ez volt a híres Keleti és Ipari Bank nagyhatalmú vezérigazgatója, aki most halkán, szaggatottan magyarázott a pirosképű, szőke főorvosnak:

— Nem... a világért sem szeretném szegény, fiatal barátomat megzavarni. Kérem, én nagyon jól tudom, hogy ilyenkor a nyugalom a fő! Csak semmi izgalom... semmi izgalom!... De mégis, ha lehet, szeretném látni... Igen, nagyon szeretném látni. Méltóztatik tudni, nemcsak a főnöke vagyok, hanem mondhatom védő és atyai barátja is... igen. Boldogult édesatyja nagyon jó barátom volt... Valami távoli sógorságban is voltam az elhunytal és a gyereket nagyon szeretem... Kitűnő fiatalember, kérem! Igazán kitűnő fiatalember...

— Bizony, — amit most tett, az igazán bátor dolog volt! — bólintott a főorvos.

— Igen! Nagyszerű volt! Hősi... kérem... hősi! Ez a helyes szó! De én ezt vártam is tőle. Tudtam... mindig tudtam, hogy csöndes, de erős lélek... Mégis most félek... azért kérdezem, igen tisztelt főorvos úr, nincs-e abban valami veszedelem, ha én most bemegyek hozzá?...

De viszont úgy érzem, hogy ez igazán kötelességem... Súlyt helyezek rá, tetszik tudni, hogy az intézet és az igazgatóság köszönetét személyesen fejezzem ki előtte... Én magam — ezt némi nyomatékkal mondta. — Igazán... igazán páratlan dolog volt! Mi kérem általában büszkék vagyunk a személyzetünkre. Nem volt az egész fiókban egyetlen ember, aki ne viselkedett volna bátran... Igazán csak szerencse, hogy ezek a gazemberek valamennyiüket halomra nem lötték... Szegény Porgert nagyon sajnálom. Kár érte! Bolc- dos, bohém ember volt, kérem, egy nagy gyerek, kicsit lump, kicsit kártyás. De azért rendes ember! És snájdig fiú!... Nagy kár érte... Végre is kérem, ha föltartja a kezét, ha nem ugrik oda a vészcsengőhöz, talán megmenekül... Így agyonlőtték... Neki már nem tudom megköszönni. Sőt, még meghálálni sem tudom, mert nincs kinek. Se fia, se lánya, se rokona... izé... hogy is mondja Ady... vagy ezt Kiss József mondja? Mindegy... na szóval. De ez a Tibor fiú, ennek .. ennek le akarom róni a hálánkat.

— Az bizony ráfér egy szegény kishivatalnokra — mondta halkan a főorvos.

— Kishivatalnok! Persze, hogy kishivatalnok, — ma még! De én biztosra veszem, hogy vezető ember lesz belőle... Most kap egy kis jutalmat és áthelyezzük egy jobb osztályba — mosolygott — kevésbbé veszedelmes helyre... De mégis, mondja főorvos úr, egészen bizonyos, hogy nem árt meg neki a találkozás izgalma?... Megmondhatom neki az előléptetését? A jutalmat odaadhatom?

A főorvos elnevette magát:

— Ne legyen ennyire aggodalmas, méltóságos uram.

Amilyen szigorúak voltunk az első két hétben és senkit sem engedtünk be... izé... csak... egyet... — elharrapta a szót.

— Szóval, most már nyugodtan lehet?

— Egészen nyugodtan, méltóságos uram! Végre is túl vagyunk a harmadik héten s a sebesült már hosszú idő óta láztalan. Jó az étvágya, egyre erősödik... Higyje el, én azután igazán nem engedném meg, még ha a legkisebb veszély is fönnforogna... A rendőri kihallgatás az más... azt még nem!...

— Hát akkor, ha szabad, csak ezt szerettem volna tudni...

— Kérem, méltóztassék erre. Tetszik tudni, az első napokban borzasztó volt. Jöttek az ujságoktól a riporterek, meg a fényképészek. Ezek aztán az erőszakos emberek. Nem csodálom, hogy a walesi herceget őrizték... Kérem, minden áron le akarták fényképezni a betegágyon. Addig, addig erőszakoskodtak, amíg a végén — kérem, — igazán csak az intézet nyugalma miatt megengedtük, hogy egy felvételt csináljanak róla. Az jelent meg minden lapban... De igazán csodálom, hogy nem akartak bejönni a műtőbe magnéziummal fotografálni, amikor operáltam...

— Érdemes lett volna — bókkolt a Vezér — igazán briliáns operáció volt, főorvos úr. Szegény Tibor annak köszönheti, hogy él...

A főorvos legyintett:

— Az erős szervezetének köszönheti... A jó szívének... Amíg ez a kis gép jól dolgozik, — a mellére mutatott — addig nincs baj, kérem. Addig mi sebé-

szek . . . nagy emberek vagyunk. A seb különben nem volt túlságosan veszélyes . . . hét milliméteres golyó, tüdőlövés, — szerencsére a szívet messze elkerülte! Az operáció hát nem volt nagy dolog, hál' Istennek, semmi komplikáció sem lépett fel . . . Három nap múlva minden veszélyen túl volt. Egy pár hét — és már nem is fog rá emlékezni.

— Szóval, azt hiszi főorvos úr, a jövőben sem kell semmitől sem tartani?

— Na, Istenem, hosszú ideig mindenesetre nagyon rendszeresen kell élnie! De ne felejtse el kérem, a háborúban ha valaki ilyenből fölgyógyult, már küldték is vissza.

— Na, mi nem! — rázta a fejét a Vezér. — Mi nem küldjük oda vissza!

A főorvos megállt egy ajtó előtt, halkán kopogott, azután kinyitotta és előre engedte Brenney öméltóságát.

Tibor ott feküdt hanyatt a fehér szanatóriumi vaságyon és a mennyezetet nézte.

Ó! hány napon és hány éjszakán át nézte a mennyezetet . . . Volt ideje rá, — csöndesen feküdni, a semmibe nézni! . . . gondolkozni . . .

Gondolkozni!

A Vezér odalépett az ágyhoz, két kezébe fogta Tibor jobbját, pár pillanatig szóttanul állt, szinte küzdött magával, hogy elnyomja a megilletődöttségét, majd hirtelen lehajolt a fiú fölé és megcsókolta a homlokát. A szakáll kemény, hegyes sörtéje szinte szúrta. De volt valami más, ami sokkal mélyebben szúrta, a szívét szúrta valami!

— A jó Isten áldjon meg fiam és jutalmazzon meg azért, amit tettél! — szólalt meg elfátyolozott hangon

Brenney. — Mi csak köszönni tudunk neked, hozzád méltó jutalom nem igen áll a módunkban...

— Ó, köszönöm... én köszönöm, Méltóságos Uram, hogy ilyen kedves...

Az öreg közbevágott:

— Nem, nem, fiam, — én ösmerlek téged, én tudom, hogy a legnagyobb nyugalmat a te jó lelkiismereted, a te tiszta, büszke lelkiismereted adja neked...

A sebesült nyögött egyet:

— Mi az? — kérdezte aggódva a Vezér és nyugtalanul nézett a főorvosra.

Tibor megrázta a fejét:

— Semmi... semmi...

— Akkor jó... én most csak azért jöttem édes Tibor öcsém, hogy a magam nevében is, az igazgatóság nevében és az egész intézet nevében hálásan megköszönjem, amit értünk tettél s megmondjam, hogy soha sem fogjuk elfelejteni...

Tibor lesütötte a szemét és nem felelt.

— Te nemcsak ellentálltál a támadásnak, hanem szembe is fordultál vele! Igen fiam, — te hős voltál! Többet tettél, mint a kötelességed... A te kötelességed csak az volt fiam, hogy híven őrizd a vagyont, ami rád volt bízva. De, hogy az életedet kockára tedd érte, — ez már nagy cselekedet volt. Ezt nem lehet elfelejteni.

Tibor elpirult és elfordította a fejét.

— Ne szerénykedj fiam, mi mindig tudtuk, hogy derék gyerek vagy. Pontos, kitűnő hivatalnok. A jó alkalmazott példaképe, akiben mindannyian bízunk és sohasem csalódtunk.

A fiatalember görcsösen szorította össze az öklét és nagyot sóhajtott...

— Ezért is tettünk mindig bizalmi helyekre. És te mindig megfeleltél! Mindig többet tettél, mint a kötelesség. Ó, ne hidd, hogy ezt nem vettük észre. Mi mindig tudunk mindent rólad... Én külön figyeltelek!...

Pántzél most kinyitotta lehunyt szemét, pillanatra rámeredt az öregúrra:

— Épp ezért sajnálom, — folytatta Brenney, — hogy a multkor, amikor jelentkeztél, a kisasszony nem engedett be hozzám. Igazán van telepátia, mert Mezeivel éppen rólad beszélgettünk.

Tibor valami szorongást érzett a szíve táján.

— Igen... tudod, Mezei mondta, hogy neki szüksége volna valakire az ellenőrzési osztályban. Akiben tökéletesen megbízhatik... Aki teljesen ismeri a kezelést, no, szóval, aki az ő munkája egyrészét elvégezhetné, mert tudod azt, hogy sok a baj mostanság a fiatalemberekkel... Látod, fiam, én azt hiszem, hogy ezt a szmoking teszi.

— A szmoking? — Tibor elmosolyodott. Hosszú idő óta először. Nem! Másodszor! Először akkor, mikor Mary meglátogatta és egy csokor ibolyát hozott...

— A mi időnkben a kishivatalnokoknak nem volt szmokingjuk — mondta halkan a Vezér — legfeljebb valami fekete ünneplőjük... Márpedig az ilyen egyszerű fekete zsakett, vagy efféle... az nem csábít semmi könnyelműségre... De a szmoking az igen. A szmoking maga elviszi az embert ide, meg oda. Rendesen oda, ahová nem kéne... A múlt héten is — kérlek, még jobban halkította a hangját — az egyik pestkörnyéki fiókunkban reggel a

pénztáros nem jött be... Talán ismerted a Preslert, azt hiszem János vagy hogy hívják... Kérlek, idáig igazán rendes ember volt. Egyszer csak nem jött be, elküldtek a lakására a kulcsért. Nem volt otthon! Gyanús lett! Gyors rovancsolás — persze hiány. Nem nagy, de hiány, Mezei a rendőrséghez fordult.

Tibor valami kínos émelyedést érzett:

— Persze Mezei, rögtön a rendőrséghez... — gondolta.

— Na és kérlek — beszélt tovább az öreg — mi történt? Mikor délben érte mentek a detektivek, akkor már otthon volt... Ott feküdt az ágyán részegen, felöltözve — szmokingban! Nahát! Nincs igazam? A szmoking! Ja igen, mit is akartam mondani, ja igen... Szóval Mezeivel elhatároztuk, hogy berendelünk melléje és felemeljük a fizetésedet. Rádfér már, mi?

Pántzél a fejét rázta...

— Na, na csak ne szerénykedj! Ezért üzentem akkor reggel, hogy gyere be, de előbb keresd fel a Mezeit.

— Ezért? — mondta halkan Tibor és megint egy nagyot sóhajtott.

— Na, szóval, akkor most mondom meg, hogy amint fölgyógyulsz és visszajössz a bankba — már nem kerülsz többé ilyen veszélyes helyre. Benn leszel a központban, Mezei mellett. De megmondom azt is: ott sem maradsz sokáig. A titkársághoz kerülsz és remélem, egy-két közgyűlés után már cégvezető leszel.

— Cégvezető? — dadogta a fiatalember. — Nem... az nem lehet.

Az öreg felkapta a fejét és szigorú hangon rászólt:

— Amit én mondok, az mindig lehet!... Most pedig — zavartan benyúlt a zsebébe és kivett egy halványzöld borítékot. — az igazgatóság ezt a kis szerény külön jutalmat küldi neked... A szanatóriumra pedig ne legyen gondod. Azt mi elintézzük. Ez a kis... izé... kis pénz arra való, hogy utána elmehess valahová üdülni... Meg hogy legyen egy kis folyószámlád — ha úgy akarod... Nem sok fiam, csak kétezer pengő... de tudod, a mostani üzletmenet — zavartan hűmmögött és felállt. Megsimogatta a sebesült fejét s mégegyszer kezét fogott vele:

— Most pedig megyek... Isten áldjon... Máris sokáig voltam — odafordult a főorvoshoz. — Nem ártott meg fiatal barátomnak?

A főorvos nevetett egyet:

— Azt Pántzél úr nem bánná, ha mindennap kapna egy ilyen vizitet — és odamutatott a vastag ujjával a boríték felé.

Tibor ránézett a borítéokra és halkan mondta:

— Én ezt nem fogadhatom el...

— Én pedig nem vehetem vissza! — felelt a Vezér és föl kacagott. — No, szervusz! — igazított egyet a szemüvegén és kisietett a szobából. A főorvos utána.

Mögöttük bezárult az ajtó.

Tibor nem bírta tovább. Mintha valami acélkéz szorongatta volna a torkát, lejjebb a mellét... a szívét...

Mély, szinte állati hangon elbődült:

— Nem... nem, nem lehet... Sikasztottam... Sikasztó vagyok — és elkezdett sírni.

Úgy sírt, mint egy gyerek, mint egy kis diák...

Valami régi, régi emlék derengett benne. Nagyapjával

egyszer bent járt valami konyhafelszerelési üzletben. Igen, a Belvárosban valahol... A Veres Pálné-utcában? Lehet, hogy ott... Persze... A nagyapa teafőzőt vásárolt. Ő akkor hároméves lehetett. Ide-oda járkált, totyogott az üzletben és egy sarokban — nem volt arrafelé senki — apró kis réztálacskákat látott... És elvett egyet... Betette a zsebébe... Senki sem látta... Hazamentek. Otthon bement a nagymama szobájába. Egyedül. Kivette a kabátja zsebéből a réztálacskát és berúgta az ágy alá. Azután kiosont a szobából. Aznap ott ebédelt. Délután, mikor sötétedni kezdett, újra bement a nagymama szobájába, de a nagymamával együtt. És akkor lebújt az ágy alá. És úgy tett, mintha most talált volna valamit. Kijött az ágy alól és mutogatta a kis réztálat.

Lopott. Hazudott. Csalt.

Sohase sült ki. Soha senki sem kereste rajta a réztálat és ő mégis... mégis, hosszú esztendőkön át szenvedett miatta. Soha az életben nem játszott vele — nem is nyúlt hozzá. Nénje elkérte. Odaadta.

Mégis mindig — vele volt! Ott volt mindig, minden órában. Minden gondolatának a mélyén. És minden álmának az alján. Ott volt és kínoztta és gyötörte. Meddig nem tudott tőle megszabadulni — Istenem?

Hirtelen egy fehérhajú, szürkeszemű öreg pap jutott az eszébe, akinél mint kisfiú először gyónt. Egy öreg, szelídhangú, jóságos, kedves pap.

Tibor lehajtotta a fejét, azután megint hátratámasztotta.

Merőn nézte a mennyezetet.

Szeméből csöndesen és sokáig patakzottak a könnyek.

IV

Tibor bekopogott a főkapitányság második emelet 176. sz. ajtaján. Azután belépett a szobába:

— Bocsánatot kérek, Pántzél Tibor vagyok... ezt az idézést kaptam megint...

A karcsú fiatal rendőrtiszt fölugrott és eléje sietett.

— Ó, kérem azonnal... Méltóztassék helyet foglalni... Nagyon sajnáljuk, hogy újra zavarni kell, de a tanácsos úr egy-két dolgot még tisztázni akar... Nem fog sokáig tartani kérem, csak néhány rövid kérdés... De a teljes tényállás szempontjából mégis fontosak...

— Mindent bevallottak? — kérdezte halkán Tibor.

— Eleinte tagadni próbáltak... Mindenféle alibivel hozakodtak elő... azután mégis megtörttek. El kell ismerni, hogy pokoli ügyességgel csinálták és ha most rajta nem vesztenek ezen az éjszakai verekedésen, akkor talán még ma is ott lappanganának valahol... valamelyik rejtékhelyükön... De hogy ezt a feltűnően sok pénzt találták náluk... Kettő közülük többszörösen büntetett előéletű is!... Mindíg gyanúsak voltak az effélére.

— De mégis csodálatos, hogy akkor úgy el tudtak menekülni...

— Igen, akkor eltűntek nyom nélkül.

— Persze, nem is volt semmi pontos szeméyleírás... Abban az időben az utcán se lehetett arrafelé sok ember...

— A legnagyobb baj ilyenkor kérem az, — eltekintve az álbajuszoktól, álarcoktól és egyéb hasonlóktól — hogy akik egy ilyen hirtelen megrázó színjátéknak a tanúi, azok maguk is annyira meg vannak rémülve és zavarodva, — könnyedén meghajolt Pántzél felé — akik pedig nem rémülnek meg, azok úgy járnak, mint ön!... De a többi nem tud semmire pontosan visszaemlékezni! Ahányan vannak, annyiféleképpen mondják el a dolgot. Az a hölgy, például, aki szembe találkozott velük, amikor ki akart menni a bankból s akit félrelöktek, — elájult és semmit, de semmit a világon nem tudott utólag mondani...

— Igen, tudom... — szólt közben csöndesen Tibor és Maryra gondolt. A szép szelíd kezére... ott a szürke márványlapon... a mosolyára és a hirtelen sikolyára, igen, arra a kétségbeesett sikoltásra, ami után egyszerre már előtte állott az álarcos vadállat.

— Az ön szegény Porger barátja — folytatta a fogalmazó — ott maradt holtan. Önt hetekig nem lehetett kihallgatni!...

— És amikor végre ki lehetett hallgatni, akkor sem tudtam sokat mondani — mondta zavartan Tibor. — Egy perc alatt történt az egész. Ezért nem is tudtam felismerni egyiket sem, amikor tegnapelőtt szembesítettek velük... Nem. Igazán, nem merném egyikre sem rámondani jó lelkiismerettel, hogy — ez volt. Alakra körülbelül az a betörött orrú... még az emlékeztet legjobban az egyik támadóra, de én bizony nem tehetek róla, nem visz rá a

lelkiismeretem, hogy rámondjam: ez az . . . Hátha mégse ő?

— Legyen nyugodt Pántzél úr, ő az! Már bevallotta. Tetszik tudni, a szokott dolog, először tagadnak, azután megpróbálják egymást bemártani, végül csöndes emberek lesznek és elmondanak szépen mindent. Ez különben híres alak, az ő alvilágukban Tömpének hívják . . . Tömpe Gyurka . . . A valóságban azonban egészen egyszerű a neve: Vacseknek hívják. Ördögi egy fickó, annyi bizonyos . . . De önnek bizonyosan sürgős dolgai vannak. Pántzél úr, nem? . . . Sajnálom, hogy várakoztatni kell . . .

— Ó, kérem.

— Bemegyek és megnézem . . . bejelentem a tanácsos úrnak.

Pántzél egyedül maradt.

Egy darabig szórakozottan nézte a falakat, az íróasztal fölött a miniszterelnök képe volt, vele szemben egy nagy, hosszú menetrend . . . A két ablak között a főkapitány barna rámában, az ajtó mellett egy hajóstársaság nagy fali naptára . . . Óriási hajók és városképek: New-York, Hamburg, Algir, Nápoly, Rio . . . Tibor furcsán, kényelmetlenül érezte magát.

Mit akarnak tőle? Mit fognak kérdezni tőle újra? . . . Megint szembesítik azzal az alakkal? . . . Ő most sem fogja azt mondani, hogy fölismeri . . . Pedig fölismerte rögtön, az első pillanatban . . . De nem mondta . . .

— Én . . . én kössem az akasztófára? Éppen én, aki...

— keserű és kínos volt ennek a gondolatnak a vége.

Hiszen őt ez az ember mentette meg a szégyentől, a lebukástól, a börtöntől, legjobb esetben is az elcsapás-

tól!... Ez mentette meg. Sőt. Sokkal többet tett annál. Ez az ember csinált hőst belőle, ez az ember tette legendás alakká Budapesten!

Ki ismerte őt azelőtt? Ki tudta, hogy van egy Pántzél Tibor nevű hivatalnoka a Keleti és Ipari Banknak? És ha tudta, ki törődött vele? Az egyszerű szerény kis bankfiók-pénztárossal... De ez az ember rásütötte a revolverét és másnap tele voltak a nevével az újságok s harmadnap már a fényképét is közölték.

Alig kezdett lábadozni, jöttek az újságírók és interjút kértek. Százával kapta a leveleket régi ismerőseitől és új ismeretlenektől. A Vezér maga jött el megköszönni, az igazgatóság jutalmat adott, előléptették, elküldték üdülni, — azaz hogy el akarták küldeni, mert ő nem ment el, — a kollégák küldöttségileg keresték fel. Mindenki hőst lát benne, mindenki. Mindenki! Szörnyű!

Mary is. Ó, Mary jobban, mint akárki más. Hogy néz reá az a lány! Hogy néz rá! Az a vidám, pajkos szem, amely azelőtt olyan fölényesen, olyan derűsen pillantott rá, most csupa rajongás, — szinte olyan a tekintete, mint régi, hű kutyáé.

Mikor először jött oda a betegágyához, megállt előtte szótlánul s csak a kezét fogta meg. Azután, ahogy az ápolónő kiment, Mary odaült melléje s égő arcát odahajította az ő karjára.

Meddig hallgattak ekkor!...

— Nagyon fáj? — kérdezte nagysokára Mary.

— Most nem! — ő csak ennyit felelt.

Azután megint sokáig csönd volt...

Mindezt pedig Tömpe Gyurkának köszönheti, hírt,

dicsőséget, jutalmat, karriert, leányt, szerelmet... mindent!... Ó, Pántzél Tibor nagyon jól tudta, hogy ő nem hős. Érezte, jaj, milyen keserűen érezte, hogy mindebből nem érdemel meg semmit. Hogy is érdemelné?

Egy sikkasztó!

Mert hiába, ő mégis csak az. Ha ez a végzetes, véres perc el is temette mások előtt a bűnt, — önmaga előtt nem tudta semmivé tenni.

— Nem, a vér... még a magam vére sem törölheti el a vétket! — így érezte.

Nem teheti jóvá, nem teheti meg nem történtté azt, amit ő elkövetett.

Pedig nem vallhatja be. Most már nem vallhatja be.

Mi lesz belőle, ha leplezi magát? Nyilvánvaló, hogy ott nem maradhat az intézetnél, — még akkor sem, ha száanalomból, vagy az érdemeiért, vagy a botrány elkerülése miatt a vezetőség nem is csinál semmi nagy dolgot az ügyből... Nem teheti most már — Maryért sem! — Hiszen akkor minden összeomlik körülöttük. Nem teheti az apja neve miatt sem... Valahogyan az ilyesmi mégis kisül, akármilyen bizalmasan kezelik...

Nem, nem lehet! Akárhogyan is van, most már nem lehet.

Már csak Porger miatt sem!

Az az ember meghalt. Ezzel mindent kiegyenlített. Most jöjjön ő és leplezze le, hogy a halott — fölbujtó volt. És orgazda és bűnpártoló? Lehet ez?... Lehet fölmenni a Vezérhez és azt mondani neki:

— Méltóságos uram, én nem vagyok hős — én sikkasztó vagyok. A rablók nem az egész pénzt vitték el, 570

pengőt én vittem el. De Porger rábeszélésére tettem, aki másnapig elkért tőlem 800 pengőt, azután nem tudta visszaadni, én pedig csak 230-at tudtam valahogyan összeszedni. Porger...

— Mit szólna erre a Vezér? Azt gondolná, hogy aljas fráter vagyok, aki egy halottal akarok takarózni és azt mondaná, hogy alászolgája, tessék a Mezei úrhoz menni... Fel is út, le is út!...

Vállalja az egészet? Hogy ő neki magának kellett a pénz, hogy magára költötte? Először is ez nem igaz. Másodszor akkor azután nem is számíthatna semmi kíméletre és nem volna semmi mentő körülménye. De sokkal nagyobb bűnt is venne magára, mint amit csinált. Teheti ezt? Lehet, hogy az ember nagyobb bűnt vegyen magára, csak azért, hogy háborgó lelkiismeretét lecsitítsa?

Hiszen akárhogy van is, ő mégis csak többet tett az intézetért, mint ez az 570 pengő, mert ott is maradhatott volna, mint Porger...

Undorodva megrázta magát.

— Útálatos! Már mentegetem magamat... Már kezdem magamat fölmenteni... Nem, ez azért még sincs rendjén! Valamit kell csinálni, valamit ki kell találni, hiszen ezt az idegei sem fogják kibírni. Ezt az örökös gyötrődést, ezt a sok álmatlan éjszakát. Mióta az ereje visszatért, mióta megint frissen állt a talpán, nincs egy nyugodt perce. Ha bent az irodában dolgozik, a belsejében remeg a nyugtalanság. Néha alig tud enni az idegességtől... És hiába menekül Maryhez, mellette is csak rövid időre, félórára, tíz percre tudja elfelejteni kínzó gondolatait, azután megint újra kezdődik az egész...

A fogalmazó visszajött.

— Méltóztassék, a tanácsos úr várja — és halkan hozzátette: — Az az ember is ott van, a Tömpe...

A rendőrtanácsos — soványarcú, szürkehajú úr, erős sással, kemény, egyenes szájjal — udvariasan biccentett feléje, amikor belépett:

— Kérem, Pántzél úr, egy pár kérdést — rámutatott a banditára. — Most sem tetszik ráismerni?

Tibor egy pillanatig hallgatott, azután a fejét rázta:

— Nem... nem kérem... nem merném határozottan állítani... Lehet, de én nem — két kezefejével tagadóan intett.

— Jó, — mondta a tanácsos — hát mondja Vacsek... na, jöjjön közelebb...

A bandita pár lassú, hosszú lépéssel előre jött. Két karja előre lógott, vállát fölhúzva tartotta, dereka meg-
görbült.

— Ronda egy alak, — gondolta magában Tibor — milyen furcsa rövid vastag lábszárak, idomtalanul széles vállak... És a kezei! Két lomha nagy vörös húsdarab. Ellenszenves arc... Megjelölt arc, — igazán megjelölt arc. A betört tömpe, vastag orr, kiálló pofacsontok, savószínű szem, zsíros, fekete haj. Az arcszíne: a kocsmái savanyú krumplifőzelék... Szörnyű az egész ember!

— Nahát Vacsek, maga még mindig azt állítja, hogy a pénztárból csak 16.453 pengőt vittek el, mi?

Tibor hátán hirtelen végigfutott a hideg.

— Mi jön itt most... szent Isten, mi jön itt most?

A bandita lebiggyesztett szájjal felelt:

— Amit mondtam, megmondtam, kérem. Nekem

már igazán mindegy! Engem így is, úgy is felakasztanak! Tessék elhinni, semmi értelme sem volna, hogy ebben hazudjak. Ennyi pénzt vittünk el! Itt nem lehet tévedés! Én minden pénzt, ami ott volt, a zsebembe gyűrttem... Ide, a belső zsebembe — mutatta. — Az ezüstpénzeket meg ide tettem a jobb külső zsebembe! Azután kint, kérem, ahogy gyorsan beugrottam az autóba, a jobbkezemmel folyton erősen fogtam a bankókat. Ott nem veszhetett el semmi, kérem...

— A pénztárfülkéből mindent elvitt?

— Mindent kérem, igen, nem szoktam én otthagyni kérem a melót... Ahová én nyúlok, ott nem marad dohány.

— Nem így van ez, Vacsek! A pénztári följegyzések szerint 570 pengővel többet kellett maguknak elvinni... Miért nem akarja bevallani?

— Bevallom én, kérem, bánom is én! Az a pár pengő nekem már nem számít semmit sem. Akár ennyi, akár annyi, engem úgyis felakasztanak! De tudom, hogy annyi volt, amennyit én mondok. Ahogy otthon voltunk, rögtön megszámloltuk, mert szétsztottuk. Ennyi volt. 16.543 pengő... Egy fillérrel sem több, kérem!

Tibor azt érezte, hogy hirtelen forogni kezd vele a világ. Alig hallotta a rendőrtanácsos hangját, aki feléje fordult.

Összeszedte magát.

— Kérem, Pántzél úr tudna erre valami felvilágosítást adni. Lehetséges, amit ez az ember mond? — kérdezte a tanácsos.

Tibor elfehéredett, majd hirtelen kivörösödött az arca:

— Nem, nem, kérem, én ezt nem tudnám érteni! Én igazán... próbálta a hangját fölemelni.

— Kérem, Pántzél úr, — szakította gyorsan félbe a tanácsos — ne tessék félreérteni... Én csak pontosan tisztázni akarom a legkisebb mellékkörülményt is. Lehet ugyanis, hogy van még valaki, — aki kapott ebből a pénzből. Akit ezek nem akarnak kiadni? — Hirtelen ráförmedt a banditára:

— Kinek adtátok ezt az 570 pengőt?

Az közömbösen felelt:

— Senkinek! Nem volt több nálam!

A tanácsos újra Tiborhoz szólt:

— Nem lehetséges, kérem, Pántzél úr, hogy ez a pénz valahol másutt van... vagy, hogy a följegyzésben van hiba. Egészen bizonyos, hogy az ott volt a kasszában?... Nem lehet máshol?

A fiatalember majdnem fölordított a rémülettől. Alig bírta már visszatartani magát. Izgatottan vett lélekzetet:

— Nem... nem, nem hiszem — mondta.

— Jaj, kérem, én igazán nem szeretném, — szólt feléje szelíden a tanácsos — ha ez a szembesítés esetleg fölizgatná!... Önnek még bizonyára nagy kíméletre van szüksége. Teljesen megértem, hogy a találkozás önnek milyen rettenetes lehet. Alapjában nem is olyan fontos a dolog ezzel az 570 pengővel, kérem...

— Nem fontos, nem fontos! — sóhajtott magában Tibor. — Hej, ha tudná ez a derék tanácsos, hogy meny-

nyire fontos!... Hogy semmi sem olyan fontos nekem, mint ez az 570 pengő! — kezével végigsimította a homlokát és a haját...

— Kérem, Pántzél úr, talán hagyjuk most abba és esetleg máskor — mondta a rendőrtanácsos. De furcsán nézett rá... Igen, Tibor határozottan látta, hogy furcsán néz rá. Még a hangjában is volt valami...

— Nem, kérem, tanácsos úr, — mondta hirtelen Tibor — méltóztassék csak kérdezni.

— Hát Vacsek, szóval maga megmarad a vallomása mellett? Akkor mondja a szemébe Pántzél úrnak hogy ott annyi pénz volt, mint amennyit maga mond...

A bandita most csöndesen féloldalt fordult és szembeállt Pántzéllal.

A két férfi egymásra nézett. A bandita hallgatott. Hosszú csönd volt. Nagyon hosszú volt a csönd.

Tömpe Gyurka savószínű szeme belebámult Tibor arcába. Keményen, komiszul tudta nézni. Tibor visszameredt rá. A fiatalember nem tudta, hogy milyen lehet az arckifejezése ebben a pillanatban, csak azt érezte, hogy rettenetesen dobog a szíve és hogy nehezen bírja a másikkal a tekintetét. Tömpe Gyurka pedig csak nézte őt.

Az a furcsa savószínű idegen szem egyszerre csak elborult. Azután mintha körülötte a rút, sárga ráncok egy pillanatra összerándultak volna.

A bandita arca ebben a pillanatban már nem volt olyan szörnyen csúnya. Valami nagyon torz, valami nagyon sötét, de mégis — most először — valami emberi lengett át ezen az arcon.

Két szájaszélét lehúzta s azután csak úgy odavetette a tanácsos felé:

— Hát kérem, lehet. Igen! Minek is tagadjam tovább? Éppen csak ezt? ... Hát persze. Azt az 570 pengőt, — most szünetet tartott — azt külön magamnak megtartottam. Azt nem osztottam el a többivel. El is költöttem. Hát ezért. A másik zsebembe gyűrtem ... még egyszer ránézett Tiborra, de most a savószínű szem gúnyosan nagyot villant, — tudom, hogy nem volt szép tőlem, kérem — az ember ne csapja be a haverjeit — az ember csak segítsen a magafajtán ... Ott, ahol lehet, — azzal visszafordult egészen a tanácsos felé — hát most már tetszik tudni ...

— Na látja, — mondta szárazon a tanácsos — igazán fölösleges volt olyan sokáig mókázni ezzel a kis kérdéssel. Na! ... Akkor ezzel meg is volnánk! Kész vagyunk, Pántzél úr, kérem, csak ezt a kis kérdést akartam még tisztázni. Jelentéktelen, de pszichológiailag azért mégis fontos. És jellemző ezekre az emberekre ... Még egymást is, még az utolsó percekben is! Nincs ezekben, kérem, az emberiségnek még egy szikrája sem.

A bandita hirtelen odanézett Tiborra és fölvetette a fejét.

Pántzél elfordult, de a fejét lehajtott.

Azután halkan megszólalt:

— Ó, tanácsos úr ... ki tudja mi minden van egy emberben! ...

A tanácsos legyintett a kezével s intett az őrnek, hogy vigye ki a foglyot.

Tömpe Gyurka lassú, ballagó lépésekkel ment ki.

— Mondja, tanácsos úr, ezeket föl fogják akasztani?

— Bizony — alighanem! De nem is kár értük... Remélem, nem fárasztottam ki túlságosan önt... És most már, kérem, mi nem is fogjuk többé zaklatni... Mi most körülbelül befejeztük a magunk dolgát... Különben már jól méltóztatik lenni?... No, de hogy kellemes hírt is mondjak, tegnap félfüllel hallottam, hogy Pántzél urat fölterjesztik kitüntetésre... A bátor magatartásáért!

Tibor fölállt. Egy pillanatig újra küzdött magával: nem kellene-e ennek a kedves, finom úrnak — mindent elmondani?

De csendesen kezet nyujtott és elköszönt.

Amikor kilépett a főkapitányság kapuján, rikkancs szaladt arra. Vett egy Uj Nemzedéket.

Az első oldalon állt a cím: Tömpe Gyurka és társai vallanak. — Már nem hárítják egymásra a felelősséget...

— Nem, — sóhajtott Tibor — nem hárítják másra! Tömpe Gyurka megmondta: Az ember csak segítsen a — magafajtán!

És Tömpe Gyurka most segített is. A magafajtán, rajta...

Őrajta, Pántzél Tiboron — a hősön! Nem adta ki őt! Vállalta helyette azt, amit ő tett — az 570 pengőt.

És ő nem akarja vállalni Porgert!

Az egy bandita. És ő?

Az utcán csilingeltek a villamosok, dörömbölve robogott az autobus, taxik tülköltek, siető emberek rohantak egymással szembe, a Dunán lenn egy hajó szirénája búgott... Azután valahonnan megszólalt egy harang...

Zúgott . . . zúgott . . . zengett a harangszó . . . Most a Duna túlsó partjáról másik harang szava lengett át ide...

Tibor hirtelen megfordult és elindult a Dorottya-utca felé.

A Keleti és Ipari Bank központi palotája ott állt a Dorottya-utcában.

V

Tibor egy pillanatra megtorpant, amikor belépett a bankpalota márványkapuján. A portás nagy tiszteletadással köszöntötte: felállt kis, kerek nádszékéről, amelyen naphosszat üldögélni szokott. És megemelte a sapkáját! Pántzél rámosolygott, amíg visszaköszönt, de belül keserű szomorúságot érzett:

— Nekem köszön így? Nekem! — töprengett magában, míg fölhaladt a széles, aranyos lépcsőn. — Akár csakha legalábbis cégvezető volnék... Igen... Mihály bácsi, úgylátszik, szintén a hőst tiszteli bennem! A hőst, aki kockára tette az életét az intézetért!... Ha tudná, hogy egy sikkasztó...

Az emeleten kövér, kerekképű, kopasz, kis ember gurult feléje. Paléter volt. Paléter Pista, a levelezés helyettes főnöke. A bőre olyan volt, mint az újévi malacoké. Nagy pocakján arasznyi szélességű öv rengett, valami furcsa rovátkás, selyemből készült ez az öv s amolyan mellényformájú volt, a közepén három gombbal. Egész Budapesten egyedül neki volt még ilyen övmellénye. De minden ilyen furcsa és ásatag volt rajta. A széles, pettyes lavalier nyakkendő, amely kókadtan lógott ki lehetetlenül magas duplagallérjából, gömbölyű, színes

kaucsuk kezelői, amelyek egészen más mintázatúak voltak, mint az inge s a túlrövid, szürke lüszerkabát, gomblyukában egy régi-régi zománc tulipánnal, amit még harminc évvel ezelőtt tűzött oda az önálló vámterület és a nemzeti ellenállás viharos napjaiban.

— Megjöttél végre, amice? — kiáltotta s olyan kitörő lelkesedéssel ölelte fölhízott keblére, mint aki nem tud hová lenni az örömtől:

— No, ez derék! Mikor állsz be újra? ... Hallom, az ellenőrzésibe kerültél ... Barátom, hipp, hopp, egyszerre direktor lesz belőled, meglásd ... De erre iszunk egyet, öregem! Már meg is beszéltük a fiúkkal, hogy egy kis vacsorával ünnepeljük meg a visszatéréседet ... Szombaton, ha ráérsz. Jó?

— Nem, nem! Még csak az kéne — motyogta Tibor és megpróbált kibontakozni Paléter heves öleléséből.

— De már fiam, ezt meg nem spórolhatod. Még csak az kéne. Előléptetés, fizetésemelés ... és még egy vacsorát sem akarsz spendírozni öreg barátaidnak. Mennyi emelést kaptál?

— Havi 120 — mondta zavartan Tibor — és a lakbérnél negyedenként 55 ...

— Hát akkor szüret! — csapott a vállára a másik. — De már erre bizony iszunk egyet, amice!

— Akkor szüret! — milyen régen nem hallotta ezt a furcsa, ócska diákszólást, amiről egy hosszúfejű, sovány kamasz jutott az eszébe a gimnáziumból ... Hogy is hívták? Persze, Mecseky Bandi ... Hová is lett az a fiú? Hogy el tud az ember szakadni valakitől ... pedig végig

az egész nyolc osztályon egymás mellett ültek, együtt jártak haza. Azután egyszerre eltűnt.

— Ejnye, de savanyú lettél... — szólt rá Paléter kissé sértődött hangon. — Mi van veled? Azok a felcserek talán savót préseltek az ereidbe az elfolyt véred helyébe, mi?... Nahát, szervusz... azért még ösmerd meg a régi barátaidat, ha a szerencse föl is vitte a dolgotat — szinte ellenségesen nyújtott kezét.

Tibor ijedten mentegette magát.

— Bocsáss meg, tudod kicsit elfogódott is vagyok ma... majd... majd holnap bejövök hozzád, ha megengeded és akkor... igen, majd megbeszéljük azt a vacsorát — melegen megrázta a régi kollégája kezét. Az kiengeztelődve, jól hátbaveregette:

— Na, akkor rendben van, amice, akkor minden rendben van! — alacsony, kövér alakja tovább gurult a folyosón.

— Akkor minden rendben van? Dehogyan is van rendben! Dehogyan is van rendben, — bankett, no még csak az kellene!...

— „Éljen a szeretett sikkasztónk!” — megborzongott az utálattól. Rettenetes ez! A portás úgy köszönti, mint egy igazgatót, a kollégák ünnepi vacsorára készülnek... Mit akarnak vele? Miért nem hagyják békét! Miért juttatják folyton eszébe, hogy...

— Eh! Különben most már úgyis minden mindegy! Még öt perc, azután mindennek vége lesz. Nem lesz itt ünnepi vacsora, a portás nem fog többé így köszönni. Nem, nem — senki sem fog többé úgy köszönni, ahogy a hőst üdvözlük. Majd megbillentik a kalapjukat, de ép-

pen csak, hogy és a fejüket elfordítják... Vagy már messziről átmennek a túlsó oldalra. De ez lesz az igazságos. Ez lesz a helyes. Nem pedig, amit most csinálnak vele.

Már ott állt az igazgatósági folyosón. Két altiszt is sietett hozzá lesegíteni a kabátját.

— Bent van öméltósága? — kérdezte csak azért, hogy megelőzzön bármiféle kedveskedést. Pedig nagyon jól tudta, hogy benn van, hiszen a hatalmas, zöld Fiátot ott látta az előbb a kapu előtt.

Vilma nagysád fölugrott a géptől, amikor meglátta:

— Ó, Pántzél úr, na végre, hogy látjuk. És ilyen frissen, egészségesen! Hogy van? — örvendezett a titkárkisasszony, de nem is várt feleletet. — Mindjárt bemehet, nincs senki öméltóságánál... Már jelentem is — eltűnt a párnás ajtó mögött.

Most, persze mindjárt bejelenti! Hogyne, a reménybeli cégvezetőt. Pedig ha Vilma nagysád tudná, hogy ő most is csak azért jött, mint akkor és ha akkor beereszti...

Nyílt az ajtó, a titkárkisasszony ki surrant.

— No gyere, gyere Tibor öcsém — hangzott belülről vidáman. — Szép, hogy eljössz búcsúzni az üdülés előtt.

— Alázatos szolgája, méltóságos uram. Én azért jöttem, — lassan betette magamögött az ajtót — nem... nem búcsúzni, kérem, én nem megyek üdülni!

Az öreg megcsóválta tatárfejét:

— Az nem helyes. Egészen kipihenten sokkal jobban lehet dolgozni. Na, gyere fiam, ülj le. — Helyet mutatott neki az íróasztal mellett.

Ez nagy kitüntetés volt, mert a Vezér általában nem szokta leültetni alantasait.

Pántzél azonban állva maradt.

— Én nem akarok dolgozni... — nyögte ki lassan és azután még hozzátette — ...itt!...

A Vezér rábámult:

— Mi... nem értem, miért?... Csak nem akarsz elmenni tőlünk?

Pántzél egész testében reszketett. Remegő kezét lassan rátette a szék karfájára, megmarkolta a fát s így kezdett beszélni:

— Nem, nem arról van szó, de én... én egy valomással tartozom méltóságos uramnak... igen... én most jövök a rendőrségről — a hangja rekedt volt és tompa. — Ahol kihallgattak, szembesítettek a tettessel. A rendőrtanácsos valamit nem talált rendjén... igaza is volt. Ezek a banditák azt vallották, hogy csak 16.453 pengőt vittek el... pedig a pénztárban 570 pengővel többnek kellett volna lenni — a fiatal férfi egyre nagyobb felindulással beszélt. — És, méltóságos uram, ez így is van! Ott a rendőrségen nem mondtam meg és ez a bandita, ez a végén... igen, — fojtogatta a sírás — ez az ember magára is vállalta! De én nem bírom... nem bírom tovább!... Meg kell, hogy mondjam méltóságodnak, az 570 pengő az tényleg nem volt a pénztárban. Azt én...

— Te?

— Igen, azt én elvettem... Oda ad... azaz, hogy igen, én azt magamnak el... elvettem — már sokkal előbb! Már egy hete.

Fölhördülő torkából kitört a hetek óta visszafojtott elnyomott, legyűrt vallomás. Fölordított.

— Én azt ... azt a pénzt, — elsikkasztottam! ... — lehajtotta a fejét. Elhallgatott.

A Vezér felugrott, megragadta Tibort két karjánál és megrázta:

— Fiam, te megőrültél, hogy beszélhetsz ilyen bolondságokat.

Tibor elfordította a fejét, nem tudott felelni.

Az öreg szelíden megfogta a kezét, odahúzta a székhöz.

— Ül le, fiam, nagyon fel vagy izgatva ... ül le ...

Tibor leroskadtt, a Vezér elengedte a kezét s leült vele szemben:

— Honnan veszed ezt, ezt a lehetetlen dolgot, édes fiam, hát honnan veszed? Miért akarsz ilyet elhitetni? És mi van veled egyáltalában? Nem ismerek rád ... csak nem képzeled, hogy én ezt elhiszem ... Rólad!

Tibor ráemelte az arcát s amíg könnyörgő szeméből lassan potyogtak a könnyek, kétségbeesetten mondta:

— De ez igaz, méltóságos uram! Ez az igazság!

A Vezér szomorú részvétellel nézte a vergődő fiatal embert.

— Fiam, neked bizony megártott a sok izgalom ... Hogy mondhatasz ilyet? Hiszen alig pár nappal előbb, hogy ez a rémes dolog történt, — váratlanul tartottunk vizsgálatot nálatok. És a jelentésben Mezei még külön kiemelte, hogy milyen páratlan rendet, milyen aprólékos gondosságot talált mindenben. És utána is, mikor átvizsgáltuk az egész fiókot, — minden a legteljesebb rendben

volt. Minden egyezett... Végre ti is mindennap zárást csináltatok és nyitottatok és ott volt melletted a számfejtő, az a szegény, jó, bolondos Porger... Nem értelek, hogy mit akarsz, de ahhoz öreg róka vagyok én már, édes fiam, hogy ilyet el tudj velem hitetni. Na... és most mondd meg, mi ez? Miért beszélsz ilyeneket össze-vissza?... Mi történt veled?... Fölizgattak a kihallgatáson?

— De méltóságos uram, hát higgye el, hogy...

— No jó, jó fiam, — hirtelen fölnevetett — persze, persze, ez az, hogy nem jutott mindjárt az eszembe. Te, fiam, te ezt valahogy beszuggeráltad magadba! Hosszú napokon át, amíg a seblázad volt, amíg félrebeszéltél, amíg félig eszméletlenül feküdtél a szanatóriumi ágyon, valahogy akkor az agyadba, igen, valahogy akkor született meg benned ez a... ez az ostobaság... De hogyan is, fiam és miért tetted volna? És hol van a pénz? Hova tetted?

Tibor fáradtan, csüggedten felelt:

— Elköltöttem...

— Elköltötted? Mire? Hova? Kire? Ne beszélj bolondokat! Azt hiszed, hogy mi nem ellenőriztük az életedet az utolsó hetekben, mielőtt elhatároztuk, hogy behozunk az ellenőrzésbe? Bizony, fiam, ellenőrzött ellenőrjelölt voltál te... Benyúlt az egyik fiókba, onnan kivett egy tékát, gyorsan átlapozta, aztán kiemelt belőle egy ív teleírt papírt.

— Látod? Itt van az egész életed! Nahát. Az utolsó héten egyetlen egyszer voltál valahol. Igen, itt van ni, a Spolarich-kávéházban... De nem te fizettél, hanem Porger! Na, hát mire költötted volna?

— De Porger! — Tibornak hirtelen torkára akadt a szó — nem, Porgerről nem lehet semmit sem mondani! Porger meghalt!... Az ember nem adja ki „a maga fajtáját!”

— Vezérigazgató úr, én nem vagyok bolond! Én már a multkor is ezért jöttem ide... akkor, egy nappal azelőtt, hogy...

— Azelőtt, hogy lelövetted magad az intézetért! Már, édes fiam, ha valakit ilyen bűn terhelne, mint amit te akarsz itt vállalni, az nem megy nekik a rablóknak, az nem tartja oda pajzsnak a saját testét a pénz elé! Az örül, hogy kirabolják a pénztárt. Nem, édes fiam, aki sikaszt, az gazember. Aki pedig gazember, az nem képes ilyen önfeláldozásra. Nem, igazán nem tudom, — s a Vezér arca haragosan kigyúlt — hogy is mersz nekem ilyen mesével előállni! És mit akarsz vele? Ha nem szeretnélek és becsülnélek ennyire, ezért most jogosan megharagudhatnék rád...

— De vezérigazgató úr... méltóságos uram, hát higgye el...

— Hát nem hiszem el, akármit csinálsz: nem hiszem el! Ilyen úri gyerekből, ilyen példás hivatalnokból, ilyen prima minősítésű emberből nem lesz csak úgy ukk-mukk-fukk máról-holnapra sikkasztó... Lázálom, semmi más! Beteges lázálom, fiam, kényszerképzet... Elég baj, elég baj, mert mutatja, hogy az idegeid még egyáltalában nincsenek rendben. Úgy látszik, még csak éppen ez a szerencsétlen szembesítés kellett ma és elveszi, valósággal elveszi a lelked egyensúlyát... Ha láttad volna magadat az előbb, fiam, hogy reszkettél, hogy remegtek az ajkaid,

hogy lángolt a szemed, szavamra mondom, én magam meg voltam rémülve! Azt hittem, hogy hirtelen megőrültél!

Tibor összekulcsolta a kezét és könnyörögve szólalt meg:

— Méltóságos uram, higgyen nekem, nem vagyok bolond, nem kényszerképzet, én... én tényleg elkövettem ezt... én ezt tényleg megtettem.

Az öreg a fejét csóválta:

— Édes fiam, legjobb lesz, ha bemész valami hidegvízgyógyintézetbe pár hétre. Hirtelen mozdulattal megnyomta az egyik csengőt.

Vilma nagysád szőke feje megjelent az ajtóban.

— Kérem, telefonáljon át a személyzeti osztályba, Pántzél úrnak még kéthónapi üdülési szabadságot engedélyeztem... Most, édes fiam, menj szépen haza, azután majd meglátjuk, hogy mit csináljunk. Valahova okvetlenül el kell menned. Abszolút pihenésre van szükséged...

— De méltóságos uram — nyögte Tibor, amíg fölállt.

Az öreg kezét nyujtott.

— Szervusz fiam, nekem most ülésre kell mennem. Majd holnap, vagy holnapután. Most csak menj szépen haza...

Pántzél kitámolygott a szobából. A vezér előszobájában egész sereg kolléga várta. Alig tudott kiszabadulni az ölelésükből, kézről-kézre adták. Össze-vissza kérdezték, a kezét szorongatták.

Ezeknek kellene most odakiáltani!... De csak ennyit tudott mondani:

— Hagyjatok most, kérlek... — és elment.

A folyosón szembe jött Mezei. Szikár, kellemetlen

arckifejezésű volt a Nagy Szigor. Akkor is ellenszenves lett volna, ha nem lett volna irgalmatlanul ragyás. Kimerően, de barátságosan üdvözölte Tibort.

— Sajnálom, hogy még nem kezdheted el a munkát! Most hallottam a személyzetiben, hogy még üdülnöd kell. De ez a legokosabb! Az ilyen rettentő megrázkódtatást nem is lehet olyan hamar kiheverni. Előre örülök, hogy együtt fogunk dolgozni. Ismerem, hogy mit tudsz. Az ilyen munkát szeretem én is... Ez az igazi precizitás!... Ez az igazi pontosság!... Igen, ez nagy dolog! Azt hiszem, meg fogunk férti. Na, szervusz...

Tibor utána nézett. Ez sem hinné el most. Még ez sem hinné el! Hiába, itt nem lehet semmit sem csinálni. Itt a bankban, itt semmit.

De lehet a rendőrségen!

Sietve visszament a főkapitányságra. Benyitott a 176-os szobába, de a fogalmazót nem találta ott. Benyitott a tanácsoshoz. Nem volt ott. Tibor leballagott a lépcsőn:

— A sors sem akarja...

Lenn az utcán sütött a tavaszi nap, a fákon, a bokrokon zöldeltek már a rügyek. Egy utcai virágárus kis zöld kocsijában sárga és piros tulipánok virítottak.

Tibor úgy ment előre, mint az alvajáró.

Hát nincs szabadulás ebből a szörnyű dologból? Hát senki sem hiszi el? Hiába próbál akármit, nem tud, nem tud fölszabadulni ettől a rettentő nyomástól, amivel a bűnösségének tudata gyötri? És tűrje tovább, hogy játszania kelljen a hős szerepét? Mikor nem az! Itt járjon másoktól ráaggatott hazug dicsőségben s undok hazugság sugárözönében csillogjon. Tisztességes, becsületes, maku-

látlan emberek között, mint a maguk fajtája járjon-keljen, mikor tudja, hogy ő odavaló le, a Tömpéhez és a többihez...

Elernyedten ért haza.

Otthon egy idegen úr várta.

Pillanatra megdobbant a szíve. Valami mámorosan jót érzett, hogy itt van a fölszabadulás.

Érte jöttek: detektívek!... Nem detektív volt.

Egy ideggyógyász volt, akit a vezér küldött a lakására s aki megkérte, hogy jöjjön vele, mert meg akarják vizsgálni.

Tibor gépiesen követte.

VI

Tibor dühös volt magára, amikor lejött az orvostól.

Itt lett volna végre az alkalom, hogy végre valaki előtt, aki egészen elfogulatlan vele szemben, akit sem a jóismeretség, sem a barátság, sem a híre körül támadt értelmetlen dicsőség nem befolyásol s szépen sorjába, összefüggően, okosan, megérthetően elmondjon mindent. Ennek a nyugodt, komoly, fiatal orvosnak józan ítéletére végre rábízhatta volna egészen a maga sorsát. Ha elmondta volna neki az egészet elejétől végig, úgy ahogy történt, ahogy egymásra következett minden... Akkor most már lenne valaki, aki elhiszi neki — az igazat.

De mit csinált? Idegesen és zavarosan viselkedett. A kérdéseknél meg-megrezzent, össze-vissza beszélt, mindenféle fölösleges dolgot belekevert, magát a tényt pedig kerülgette, mint a macska a forró kását. Az egész vizsgálat alatt remegett, mint egy kis diák vizsga közben. Mikor pedig az orvos arról kezdett kérdezősködni, hogy jutott eszébe a bank pénzéhez nyúlni és hová tette a pénzt, mit csinált vele — akkor hallgatott.

— De hát mit mondtam volna? — mentegette magát, amíg lassan meg-megállva ballagott lefelé a lépcsőn. — Mit mondtam volna arra, hogy jutott eszembe? Nem

nekem jutott eszembe! Nekem igazán eszem ágában sem volt... És hogy hová tettem? Hiszen ez az, amire nem lehet felelni! Mondjam meg, hogy Porger kérte — neki adtam. Ez volna a legnagyobb aljasság ezzel a szerencsétlen halottal szemben, aki igazán gyönyörűen viselkedett az utolsó pillanatban!

Most mondja ő meg ennek az orvosnak, hogy ez a bátor ember, aki már régen a föld alatt van, — ez vette őt rá. El se hinné! Csak róla gondolná, hogy aljas. Aki egy halottat ránt bele a maga bűnébe.

Nem és nem! Akármilyen történik is: Porgerről nem lehet egy szót sem szólni.

De miért nem tudott kitalálni valamit? Miért nem mondta, hogy elköltötte egy nőre. Végre is ez a doktor nem tudja, hogy ő hogyan élt, milyen ember volt, és... Szamárság! Ha a Vezér elküldte hozzá ezt az orvost, akkor biztosan beszélt is róla és mindent elmondott neki. Persze, azért is fogadta olyan bizalmatlanul az ő válaszait... És folyton azt firtatta, hogy hát akkor hová lett a pénz. Természetes, hogy erre nem tudott felelni! Inkább hallgatott. Az orvos meg a fejét rázta, látszott, hogy nem tud belőle kiokosodni...

— Nagyfokú izgatottság... megzavart lelkiállapot... csak nyugalom, sok nyugalom! — ilyeneket mondott a doktor.

Egy azonban bizonyos. Nem hitte el, hogy sikkasztott.

Micsoda lehetetlen állapot ez! Neki kell bizonyítani, igen, neki kellene bizonyítani, hogy elkövete azt, amit tényleg elkövetett!... És nem tudja. Nem tudja, mert a legerősebb bizonyítékkal, a döntővel, nem jöhet elő. Pedig

itt van a zsebében. Hiszen Porger még az első napon délután ráerőszakolt egy elismervényt. „Pántzél Tibor úrtól 800 pengő kölcsönt huszonnégy órára átvettem...” és a dátum és az aláírás. Itt van, a zsebében van a tárcájában, most is.

De lehet ezt elővenni? Szabad ezt odatartani az orvos elé, vagy a Vezér elé, vagy a rendőrtanácsos elé... Pedig akkor el kellene hinni!

— Nem!... Idegesen a zsebébe nyúlt, tárcájából kivette az összehajtogatott elismervényt. A tárcát visszatette a zsebébe, a papirost pedig gyorsan és izgatottan összetépte... A darabjait külön-külön hullatta el a járda szélére, amint az utcán ment...

— Még egyszer véletlenül valakinek a kezébe kerülhetett volna! — dörmögte magában és csöndesen nézte, ahogy a tavaszi szél maga előtt söpörte a foszlányokat. Az utolsó kis papírdarab könnyen, játékosan fellendült a levegőbe és mint apró fehér lepke röpdösött ide-oda... egyre messzebb, egyre távolabb — azután egyszerre csak eltűnt.

Tibor visszafordulva nézett utána és sóhajtott egyet.

A Belváros felé ment. Arra gondolt, hogy beszél Maryhoz az üzletbe s megbeszéli vele, hogy este találkozzanak.

Amióta kijött a szanatóriumból, majdnem minden este sétálgattak együtt a ligetben, a Dunaparton, a szigeten.

Ezekén a sétákon Tibornak százszor is eszébe jutott, hogy mindent el kellene mondani Marynak.

De ehhez nem volt ereje.

Igen, hiába, Mary volt az egyetlen lény, aki előtt el akarta volna titkolni mindazt, ami történt.

Mit szólna hozzá ez a leány? Ő döntse le maga, amit róla ez a fiatal, üde lélek kiformált magában. Nem. Az egész világgal szemben vállalni tudott volna minden következményt, sőt akart is vállalni.

De Maryval így szemtől-szemben — nem. Azt nem!

Ha akkor minden kisül, ha lezuhan a mélybe és Mary valahonnan megtudja, azzal már akkor nem törődött volna. Így nem bírta.

Nem akarta látni, ahogy Mary elsápad, ahogy riadt szemébe szökik a könny, ahogy elfordul tőle és otthagyja.

Okvetlenül otthagyja! Ez a lány nem abból a fából van faragva, aki ezt tudomásul tudja venni. Ez az önálló, erélyes, bátor kis teremtés, aki úgyszólván gyerekkora óta maga keresi a kenyerét és a nagyváros ezer veszedelme, saját foglalkozásának könnyű és ledér kísértései között meg tudott maradni tisztességes leánynak.

Soha, de soha meg nem tudná érteni, hogy ő valaha...

Már közel járt az üzlethez, de hirtelen mégis úgy határozta, hogy nem megy be. Az egyik utcai telefonautomatából felhívta a boltot és Maryt kérte a telefonhoz.

— Mi az, kedves? ... Én vagyok, Mary — csengett pár pillanat múlva a leány friss, meleg hangja. — Csak gyorsan, mert rengeteg dolgom van...

— Csak az akartam tudni, hogy van? ... És hogy estefelé ráér-e?

— Úgy nyolc óra után. Jó?

— Hol?

— Mondja maga!

— Talán Budán, a Batthyány-térnél, a Dunaparton

— Rendben van, ez nagyon jó, nekem úgyis van arrafelé dolgom, azért is nem jöhetek hét után. A Csury baronessznek kell vinnem próbára menyasszonyi koszorúját . . . A Hunyadi-útra, azért is nem jöhetek már hét után. Mindenáron azt kívánja, hogy én magam menjek oda próbára! Szóval nyolckor . . . akkor rendben vagyunk . . . Most sietnem kell . . . Pá, kedves.

— Kezeit csókolom — letette a kagylót.

Megnézte az óráját, fél hat volt.

Mit csináljon most? Eh, elmegy ide a sörözőbe, megiszik egy pohár sört! . . . Azt mondják, az jó az idegesség ellen. Talán akad valami ismerős is.

Pillanatra megállt . . . Mi ez? Már ott tart, hogy ilyen nyugodtan, közömbösen és egyszerűen bemegy ide, mint valami öreg nyárspolgár, akinek semmi gondja nincs, akinek semmi baja nincs a lelkiismeretével — és leül sörözni, sós kiflit enni, meg ajóka gyűrűt? . . .

— Hát mit csináljak? — rándított egyet a vállán. — Ma már igazán eleget harcoltam . . . tehetek én róla, hogy hiába?

Bement az Apostolokhoz. Lassan, jobbra, balra nézgetve lépegetett végig a fülkék között. Az egyik sarokban a bankfiók régi betevője, a sánta ügyvéd integetett vidáman feléje. Visszaköszönt, de nem ment oda.

Egyszerre valaki csak fölugrott az egyik padról, eléje állt és azt kérdezte:

— Tibor... Pántzél Tibor? — kérdezte a fiatal férfi, akinek feltűnően magashomlokú, hosszú feje volt...

— Én vagyok — felelte Tibor és egy pillanatig erősen vizsgálta a szembenálló arcát, azután hirtelen nagy melegséget érzett és boldogan fogta meg a feléje nyújtott kezét:

— Te vagy az, Bandi? Hogy kerülsz ide?

Bandi! Tényleg: Mecseky Bandi... Milyen furcsa, hogy éppen ma délelőtt jutott az eszébe. Érdekes — éppen ma!

— Keresel valakit? Társaságban vagy? — kérdezte Mecseky.

— Nem, dehogy is, csak úgy bejöttem...

— Akkor ülj le, öreg. Ejnye, de örülök, hogy látlak. Mit csinálsz, hogy vagy?

Pántzél csodálkozva nézett:

— Mi ez... hát ez nem tudja? — és hirtelen valami nagy nyugalom, valami régóta nem érzett kellemes megelégedés szállta meg. Milyen nagyszerű! Végre valaki... végre egy ember, aki nem hiszi róla, hogy ő hős.

— Én bankban vagyok — felelte csöndesen és visszakérdezte: — Hát te?

— Én barátom, én Jávában élek. Most hazajöttem egy kicsit. Tegnap érkeztem.

Tibor most már értette, hogy a barátja nem tud róla semmit... Milyen jó! Legalább előtte nem kell komédiázni!...

— Most itt maradok három hétig, — kimondhatatlanul boldog vagyok.

— Ez jó lehet... — mondta csöndesen Tibor.

— Miért?

— Boldognak lenni.

Mecseky megütközve nézett rá:

— Miért mondod ezt? Neked talán valami bajod van?

— Á, semmi, semmi, csak úgy mondtam... És mit csinálsz ott Jávában?

— Ültetvényes vagyok. Most már két éve magamnak gazdálkodom. Tudod, nehéz, komisz élet, — de azért elég jól hoz. Most ugyan már nem olyan jól, mint azelőtt, de meg lehet belőle élni... Hanem ez a város, barátom, ez nem változik semmit. Tizenkét éve, hogy elmentem... Épp olyan, mint volt.

— Na, én azt hiszem, hogy sokat változott...

— Igen, persze, kicsinosodott, kipucolták, nagyon szépek a kertek. Akkor bizony, főkép a kommün után, ronda volt itt minden... De tudod, mondok valamit... Ne haragudj, — az emberek most is kopottak.

— Hogy érted ezt?

— Nem is tudom. Csak valahogyan az embernek az az érzése. Átjöttem egész Európán, ez nincs sehol... Ne érts félre, látom, hogy vannak fényes kirakatok, pompás autók, hatalmas kőpaloták és Budán szép kis villák, de... nem tudom! Az átmeneti kabátok, a felöltők, a kalapok kopottak.

— A nők nem azok!

— Nem, a nők gyönyörűek, barátom! — Mecseky hangja áttüzesedett. — Milyen gyönyörűek, sehol a világon nem ilyen szépek! Nekem ez külön nagy szenzáció tudod, mert odalenn... — és megvetően intett a kezével.

— Tudod Bandi, — felelte csöndesen Tibor — én mindebből nem látok semmit. A mi mindennapi életünk olyan egyszerű, olyan változás nélküli. Kopottak a kabátjaink? Hát lehet... De ez a kis ország...

— Hogy tudsz ebbe így belenyugodni? — kiáltotta a másik, hevesen az asztalra ütve. — Miért veszed tudomásul, hogy itt kopottnak kell lenni a kabátoknak? Miért nem próbáltál másvalamit. Miért ültél be egy ócska hivatalba, számokat körmölni? Mi?

— Barátom, nálunk örül az és boldog lehet, akinek van egy jó helye!

— Boldog lehet! És te még sem vagy boldog! Én nem értem. Miért nem próbáltok ti egy kicsit kiszállni a világba? Persze, most már bajos, mindenütt sok a baj. De régebben, amikor húszéves voltál, akkor előtted volt és — előttetek volt az egész széles világ. De ti semmit sem mertetek! Semmit sem próbáltatok! Örültök, hogy benne vagytok valamiben. Hogy újra is lehetne kezdeni, hogy másképp is neki lehetne látni az életnek, arra nem is gondoltok...

— Hát persze, újra kezdeni — és Tibor sóhajtott egyet — másutt, másképp nekilátni az életnek. Igazad van. Nem is olyan rossz gondolat... Nem is volna rossz gondolat...

— Csak az ember már fáradt egy kicsit — tette hozzá csöndesen és elhallgatott.

— Lári fári, nem fáradtság ez barátom, hanem lustaság. Nem kimerültség, hanem gyávaság! Ne haragudj, de én már mindig csak nevén nevezem a gyereket. Én más voltam. Nekem a kaland, az ujság, az érdekesség

— az volt a fő. Ti megelégesztek a jóléttel s a jó emésztéssel. Nyugodt a lelkiismeretetek, nincsenek konfliktusaitok, élitek a jámbor, becsületes kis életeteket, megtartjátok a törvényeket, a rendeleteket, a szabályokat... Jók vagytok, öregem, kedves jó kis juhocskák, és ártatlanok és becsületesek. De élhetetlenek és gyávák!... Persze, persze, izé... ez csak az én életfelfogásom, — mentegetőzött Mecseky — világért sem akarnálak megbántani, öregem...

Tibor a barátja beszéde alatt úgy érezte magát, mint akit korbáccsal vernek. Ártatlanság! Becsület!... Betartott törvények! Nyugodt lelkiismeret! Nincsenek konfliktusai!

— Haha — nevetett fel keserűn magában. — Nincsenek konfliktusai és gyáva! Ez igaz. Gyáva vagyok! Ez az egész, ami történt, csupa gyávaság...

Gyáva volt nemet mondani, Porgernek. Gyáva volt kierőszakolni, hogy beszéljen a Vezérrel. Gyáva volt írásba tenni és elküldeni a vallomást... Gyáva volt, hogy mindjárt a betegágyon nem mondott el mindent a Vezérnek... Gyáva volt, amikor eltűrte, hogy a Tömpe Gyurka az ő vétkét is magára vállalja... Gyáva megmondani Marynak. Gyáva volt magával rántani Porgert a Vezér előtt és gyáva volt az orvosnál... Igen, ez az igazi és jó szó. Ez a valóság. Ő az ünnepelt hős, gyáva az élettel szemben. Csak a halállal szemben tudott bátor lenni. Csak a revolver csövével szemben tudott bátor lenni.

Keserű volt a sör, ahogy kortyintani próbált belőle.

— Nem, nem, elég volt ebből a fölényes emberből, ebből a bátor kalandorból, aki ott leckézteti...

Megnézte az óráját és fölállt.

— Ne haragudj, nekem most már mennem kell...

Mecseky arca elborúlt:

— Tiborkám, csak nem bántottalak meg, bocsáss meg nekem, de...

Tibor ránevetett:

— Ugyan kérlek! Találkozóm van, ne haragudj, csak azért...

— És még te mondd, hogy nem vagy boldog? ... Mikor látjuk egymást? Holnap? ...

— Holnap... igen... holnap bejövök ilyen tájban ide — mondta Tibor és elbúcsúzott.

Tudta, hogy nem mond igazat, de menekülni akart innen.

A Kígyó-téren felugrott a villamosra és vett egy estilapot. Próbálta olvasni... A betűk minduntalan összefutottak előtte. Csupa választási hír. Ez a beszéd, meg az a beszéd, — mennyi beszéd. Mit érdekli az őt. Csak ő beszélhetne már egyszer igazán... őszintén és egészen valakinek... akárkinek, akinek szabadon beszélhet és aki el is hiszi...

Mért nem beszélt Mecsekynek? Régi barátja! Hány apró csinyben voltak együtt, hányszor mondták el egymásnak nagy titokban a sok apró számárságaikat. Nem. Mecsekynek nem. Ez egy egészen más ember, ez fölényes. Rosszabb egy idegennél... Sikeres ember. Tengerrek választják el tőle. Nem a Földközi-tenger meg az Arab-tenger és az Indiai Óceán, nem, nem. Nagyobb

tenger — tizennégy esztendő! Az elmúlt évek... Órák tengere, percek óceánja... Nincs az az erő, nincs az a csodagép, ami ezen át tudna röpdülni!

De hát akkor kinek? Mert valakinek el kell most már mondani. El kell! Nem lehet tovább!...

Kinek?

Akárkinek.

Az első embernek az utcán. Igen, a legelső embernek az utcán. Aki ránéz, akinek a szemében van valami fény. Valami igazán emberi fény...

A villamos a Batthyány-térre ért s Tibor az utolsó pillanatban ugrott le róla...

Az első embernek el kell mondani...

Egy matrózféle jött szembe vele. Részeg volt. Nem, ennek nem lehet.

Azután két öregúr lépegetett lassan és nagyban beszélgettek. Ezek? Nem, ezek sem! Azután egy vén kofa-asszony tolta a kordélyát. Ez sem...

Be üres ez a Dunapart... Nem, — mégis, ott a padon, ott... egy ember.

Tibor odament és lehullt melléje. Idősebb ember ült a padon, sötét ruhában, nagykarimájú fekete kalapban. Az arca borotvált volt, szürke szemével a Dunát nézte.

Egészen fekete volt a víz, csak a Margit-híd alatt meg a túlsó oldalon csillámlottak rajta aranyos fények.

Tibor közelebb húzódott az idegenhez. Pár percig várt, azután megszólította. És elkezdett beszélni...

VII

Amikor befejezte a vallomását, akkor tekintett Tibor először az idegen arcába. Addig a fekete vizet nézte, amely félelmetes némasággal lassan hömpölygött tova.

Az idegen sokáig nem felelt. Feje előre hajolt, arca árnyékban volt a nagykarimájú kalap alatt, két karját a mellén összekulcsolta, vállát hátravetette a padnak. Mozdulatlan ült, de ez a mozdulatlanság nem a közömbösségé volt, hanem azé az egész csendes tavaszi estéé, amely szelíden puhán vette körül őket, mint nagy és jószágos ölelés. Tibor elhallgatott és várta, hogy a másik kérdezzen.

De az csak fölállt — hosszú, fekete köpenyege még megnövelte szálas alakját, — odalépett a part vaskorlátjához és merőn nézett a Duna lomha sötét vizébe.

Aztán hirtelen megfordult és csak annyit kérdezett: — És most mit akarsz tenni?

Tibor nem találta különösnek, hogy az ismeretlen tegezve szólt hozzá. Sőt, azt érezte volna furcsának most, ebben a különös órában, itt a csendes, szelíd budai Dunaparton, hogy ez a másik ember távolságtartó szóval ellökte volna magától.

Az idegen hangja mély volt, halk és mégis erős, ahogy újra megismételte:

— És most mit akarsz tenni?

Tibor nem tudott felelni. Hogy is! Hiszen ha tudta volna, ó ha tudta volna, mit tegyen, mit kezdjen, nem jutott volna ide, hogy megszólítsa a fekete ismeretlent, aki most közelebb jött hozzá és a kezét a vállára tette.

— Mondd, mit hiszel, kivel kell ezt elintézned?...

— Én... én próbáltam a vezérrel — hebegte...

Az ismeretlen lassan megcsóválta a fejét,

— Nem vele, fiam...

— A rendőrséggel is próbáltam, mondom, de a tanácsos úr...

A másik félbeszakította:

— Vele sem. Neked nem a paragrafusokkal van bajod, mert rád e pillanatban nincsen paragrafus... Mással kell ezt elintézni.

Tibor tétován nézett rá, de csak a szemével kérdezte:

— Kivel?

— Nem gondolsz rá... De mégis van benned belőle valami: a lelkiismereted, ami nem hagy megnyugodni.

Pántzélban hirtelen derengeni kezdett egy gondolat, de megrettent tőle és a szíve összeszorult. Félve nézett fel az idegenre:

— Az... — nyögte.

Az idegen meleg, szelíd kezét hirtelen rátette Tibor szájára.

— Ne mondd ki, csak érezd... érezd mélyen és nagyon... és hallgass.

A csönd fullasztó és döbbenetes volt. Tibor feje lecsuklott.

— Úgy fáj — mondta csöndesen.

— Az jó... örülj, hogy fáj.

— Olyan szörnyű ez a szégyen, ahogy jön velem és nem hagy el... Bepiszkított és nem törli le semmi...

A szava elfulladt s kínlódva, nyögve tört ki belőle:

— Soha el nem törli semmi...

— Ne félj, a könnyed elmossa. És az irgalom letörli.

— Mikor?

— Amikor méltó leszel rá.

— Mikor lesz az?

— Majd ha már nemcsak bánkódni fogsz afölött, amit régen tettél, de már cselekedni fogod az újat is.

— Milyen újat?

— Az új életet... A jót.

— Hogy csináljam?

— Keresd meg.

— Hol?

— Magadból. És abban, amit magad körül teremtesz. Tibor kétségbeesve kiáltott föl:

— De mivel teremtsem újjá az életemet? — szava belefulladt zokogásába.

— Először is ezzel... A könnyeiddel.

— És azután?

— Szeretettel... Jósággal.

— És még?

— Új munkával... Megpróbálok kemény, keserves új munkával... új kezdéssel.

— Hogyan?

— Meg kell értened azt, amit homályosan éreztél eddig. Ezt nem folytathatod. Erről a kellemesről, erről a kényelmesről, erről a sikeresről, igen, erről is le kell térted. Mást kell kezdeni. Újat... Nehezet... Keserűt...

— Olyan szomorú vagyok én.

— Nagy dolog a bánat, fiam. A legnagyobb dolog akkor is, ha érdeemtelenül ér. Mindíg jobbak leszünk tőle. De ha magunk szereztük magunknak, ha a magunk bűne fáj benne, akkor a legjobb, akkor a legtöbb.

— S ez elég?

— Nem fiam, nem elég. Tett is kell hozzá. Átformálódás. Jóvátévő tett.

Tibor sóhajtott.

— Mit tehetek én?

Az idegen lehajolt hozzá és erősen a szemébe nézett:

— Elmehetsz innen.

— Hova?

— Akárhova... De el kell menned... Messze, minél messzebb.

— Úgy itt kell hagynod ezt a régi életedet, mint egy megúnt rongyot... Ha itt maradsz, sohasem fogsz meggyógyulni. Te elmehetsz, ez nem szökés a büntetés elől, hanem távozás egy bűntől. Ha itt maradsz, egyre mélyebben fogod begúbózni magadat a kényszeredett megalkuvásokba. Hiszen lehet ezt is. Puhák és selymesek ezek a megalkuvások s ahogy évről-évre egyre jobban körülvesznek, talán még meg is nyugszol majd. De ne

felejtsd el, mindig jön egy óra, vagy csak egy pillanat, amikor mégis csak számot kell adni mindenről magadnak s akkor le fogod nézni magadat, gyűlölni fogod a mai magadat, mert nem tudtál erős lenni.

— És ha tudok?

— Akkor egy napon olyan könnyen fogsz kibújni belőle a fényre és az örömré, mint a lepke gúbójából. A választás rajtad áll... A választás mindig rajtunk áll, fiam.

— Olyan gyöngének, olyan összetörtnek érzem magamat. Mit kezdjek én. Mit és hogyan és hol.

— Ezt én nem mondhatom meg. De nem is azért kerültem én utadba, kifürkészhetetlen véletlenből, nem azért szólítottál meg te éppen engem... Én itt csak azért szóltam hozzád, hogy megpróbáljalak magadhoz visszavezetni. Ahhoz az énedhez, amelyik előtted már elmerült. Te most vagy megtalálod, vagy örökre elveszted magadat. De ez már nem az én dolgom. Töröld le a könnyeidet, fiam és emeld föl a fejedet. És a szívedet emeld föl fiam abból a mélységből, ahová lezuhantál vele.

— Emeljem? Emeljem?... Hová?

Az idegen már nem felelt, erős meleg kezével még egyszer megsímogatta Tibor arcát és aztán megfordult s lassú lépésekkel eltávozott. Hosszú, lassú lépésekkel ment, fekete lebernyege meg-megbillent, nagy kalapja árnyékba fedte fejét. Nem fordult vissza és beleveszett az éjszakába.

Tibor ott ült egyedül a dunaparti padon.

Lassan valami nagy megnyugvás vett erőt rajta.

Derengő tudata annak, hogy mégis csak talpra tud állni. Talpra fog állni, ha mindjárt belepusztul is.

Még ha belepusztul is?

— Miért pusztulna bele? A Tömpe Gyurka golyójába nem halt bele. Elég erős, elég fiatal, hogy újra kezdje. Végre is, amit más, annyi más meg tudott csinálni, attól neki sem kell félni.

Itt van ez a Mecseky Bandi, hát ez nem tudott megállni a maga lábán idegenben?

Most egyszerre egészen másnak, egészen újnak érezte mindazt, amit egykori pajtása az előbb mondott neki. Akkor idegennek, szinte ellenszenvesnek érezte az öntudatnak ezt a hangját, a füstös, sörgőzös levegőben, de ahogy most visszaidézte emlékezetébe Mecseky Bandi szavait, valami bátorságot, valami biztatást érzett ki belőlük. Újra kelle beszélni azzal a fiúval. Igen. Holnap be fog menni megint az Apostolokhoz és beszél vele. Hátha tud valamit mondani. Addig is...

Itt elakadtak a gondolatai...

Csakhogy addig, addig el kell még mást is intézni. Nagyobbat, az egyetlen igazán nagyot.

Fölkelt a padról és körülnézett. Nagy lélegzetet vett és gyönyörűséggel szívta be az illatos májusi levegőt.

A Pálffy-tér felől a part korlátja mellett karcsú női alak körvonalai lengtek elő a homályból.

Mary... Persze Mary, milyen furcsa, szinte elfelejtette, hogy voltaképpen találkozóra jött.

Találkozóra?

Talán inkább búcsúzásra.

Ha a régi életéből elmegy, akkor Maryt is itt kell hagyni.

Itt bizony, itt kell hagyni, pedig ez a lány bizonyosan egészen mást vár.

Milyen furcsa ez, ami kettőjük között történt. Voltaképpen nem is történt semmi. És mégis milyen közel kerültek egymáshoz.

Pedig sohase beszéltek még szerelemről. Tibor mégis tudta, hogy a lány szereti. S hogy ő szerelmes Maryba, az már olyan természetes volt előtte, mintha ez valami régi-régi történet lenne.

És most mégis...

El fognak válni...

Még meg sem csókolta soha. És ha most, ha ma este ráhajolna a lány mosolygós szájára és az első csók már a búcsúé lenne?

Hát szabad akkor?

Nem. Szépen, okosan, egyszerűen csöndesen el kell intézni a dolgot. Meg kell neki mondani, hogy ő el fog menni...

De hát miért?... Ezt fogja kérdezni a lány. Miért akar ő elmenni. Most. Az előléptetés után, fizetésemelés után. A híresség, siker után.

Megmondjon neki mindent? Azt nem lehet. Legalább az illúziót meg kell hagynia Mary számára, hogy ebben az ő kis regényében mégis csak egy hős szerepelt. Egy sikkasztó? Nem, nem, ez lehetetlen.

Nem is fogja megmondani, hogy elmegy. Csak azt, hogy üdülni megy. Hát persze. Hiszen erről úgyis szó volt. Mary ezen nem csodálkoznék. Sőt. Örülne neki.

Sokkal önzetlenebb, sokkal derekabb teremtés ez az önálló kislány, hogy ne örülne neki, hogy akit szeret, az a nagy. veszedelem, nagy izgalom után elmegy kipihenni magát, elmegy erőt gyűjteni. Igen, így lesz jó. Marynak ezt fogja mondani s azután majd később megírja neki, hogy elment és ide nem jön vissza többé soha. Mary egy kicsit sírni fog... Nem, nem, szegény még nagyon sokat fog sírni, de az már mindegy, nem lehet máskép. Bizonytalanságba, új élete ismeretlen veszedelmébe nem ránthatja magával ezt a lényt, ezt a jó és igaz lényt. Nem, nem... nem bizony.

És ő? Ő hogy fogja kibírni Mary nélkül? Akit már úgy megszokott, szinte egynek érzett magával. Akivel már nem is beszélgetett, hanem együtt gondolkozott. Együtt érzett.

A szívébe belevágott a fájdalom.

Az áldozat... Hát igen, ez a nagy áldozat. Nem a hivatal, nem a polgári jólét, nem a karrier, nem a gazdagság ígérete. Az mind semmi... Semmi és ez még mind meg is lehet... De ez a boldogság. Ez a szelíd, édes, melengető boldogság. Ha már itt volt mellette, itt van, csak a kezét kell kinyújtania érte, hiszen egész bizonyos, Mary már várja a vallomását. A maga becsületese, tiszta leányeszével bizonyosan arra gondol, hogy Tibor meg fogja kérni, feleségül veszi.

De hát erről le kell mondani.

Erről kell lemondani.

Ez az áldozat.

De lehet így kezdeni az új életet, hogy ne őszintén,

becsületesen, ne tisztán mondja meg ennek a leánynak, mit akar ő tenni és mit nem.

Szabad most hazudni neki? Szabad rózsaszín köddel körülvenni a fájdalmas igazságot? Csak azért, mert ő fél Mary könnyes szemébe belenézni. Fél látni a megremegését, a megrendülését, csalódását.

Szabad ezt?

Nem.

Nem, így nem lehet elkezdni azt a másik életet. Meg kell Marynak majd mondani mindent úgy, ahogy van. S azután elmenni.

De nem most.

Előbb még mást kell elintézni.

Még van egy másik számadása is. Az a legelső.

Azzal, akinek nem mondta ki a nevét. Nem mondhatta ki a nevét. Azzal, akihez az ismeretlenen át eljutott egyszerre, hirtelen és csodálatosan.

A közeledő leányalak már alig volt száz-százhusz lépésnyire.

Tibor hirtelen átsietett a másik oldalra és a tér oldalán lement a Fő-utca felé. Aztán balra fordult.

A kapucínus-zárda magas barokk kapualjában megállt. Becsöngetett.

VIII

A söröző egyik hátsó fülkéjében ültek egyedül.
Mecseky Bandi elámulva nézett a barátjára:

— El akarsz menni Budapestről?

— El.

— Itt hagyod az állásodat?

— Itt hagyom.

— De hiszen, mint mondtad, egy év múlva talán már cégvezető lettél volna?

— Itt hagyom.

— De miért?

— Fel akarok szabadulni!

Mecseky a fejét rázta:

— Nem értem. Szerelmes vagy?

Tibor hallgatott egy ideig, azután halkán mondta:

— Szerelmes vagyok... de nem azért megyek el.

Sőt annak ellenére!

— Elégedetlen vagy?

— Igen. Magammal.

— Mit akarsz kezdeni?

— Ezt akarom veled megbeszélni.

— Velem? Én adjak neked tanácsot?

— Te. Olyan okosan, olyan bátran beszéltél teg-

nap. Sokat gondokoztam utána és rájöttem, hogy igazad van. Ez az élet nyugodt, biztos, de... — elharapta a szót.

— Nyolc-tíz év előtt megértettelek volna — felelte vállat vonva a másik. — Most? Nem vagy abban a korban, amikor újra kezdeni lehet.

— Mindíg lehet újra kezdeni! És soha sincs késő! — mondta csöndesen Tibor és a dunaparti Ismeretlenre gondolt.

Vajjon ki lehetett? Milyen különösek a véletlenek. Ha tegnap este például valami csöndes nyárspolgár, vagy valami félbolond bohém kerül útjába...

Véletlen?

Érezte, hogy nem az.

Mecseky Bandi elgondolkozva nézte a szivarja végét:

— No igen, ha muszáj... persze... De neked nem muszáj, jó dolgod van.

— Azért muszáj, mert jó dolgom van.

— Nem értelek.

— Ez nem is fontos most, Bandikám. Majd egyszer... majd valamikor talán elmagyarázom az egészet. Most nem is tudnám neked világosan és érthetően elmondani. Az a kérdés, akarsz-e segíteni engem?

— Persze, hogy akarok! Csak azt nem tudom, hogyan?

Tibor vontatottan felelt:

— Azt gondoltam, hogy... talán... igen... hogy talán utánad csinálnám az egészet. Úgy, ahogy te kezdted...

Mecseky tagadóan intett a kezével:

— Ez nem jó. Most ott lenn kezdeni... azt nem! Aki már benne van, annak csak elmegy valahogy, de ott próbálkozni most, nem ajánlom... Végre is te megszoktad...

— Nincsenek igényeim és főképpen nem lesznek igényeim mostantól kezdve. Egyszerűen: dolgozni akarok és megélni.

Mecseky keserűn fölnevetett:

— Vagy harmincmillió ember akarja ugyanebben a percben ugyanezt, édes Tiborkám és hiába... Hanem te, megállj csak! Nincs valami összeköttetésed Dél-amerikában?

— Délamerikában?

— Igen, Argentínában, Brazíliában...

— Nincs. Hogy lehetne?

— Úgy gondoltam, hogy a bank révén.

— Semmit sem akarok a bank révén.

— Miért? Mi bajod van velük?

Tibor nem felelt. Ez az ember semmiről sem tud. Sem arról, hogy ő „hős“... sem arról, hogy...

— Kérlek — mondta kedvetlenül a másik — én nem akarlak erőltetni a bizalmaskodásra, de hát ha egyszer tanácsot akarsz, akkor légy egészen őszinte.

— Egészen őszinte vagyok, de nincs semmi bajom velük. Ennek valami más oka van... Szóval nem tudsz semmit se mondani? Tegnap szidtál bennünket, akik itt maradtunk, hogy így, meg úgy... most pedig egyszerűen visszahúzódsz, mint csiga a házába.

— Nem húzódok vissza — mondta Mecseky Bandi

— de ott kint megtanultam megbecsülni az elért eredményeket... Te mondtad, hogy ma mindenki örülhet, akinek van egy helye.

— Igen, de te azt kérdezted, hogy én boldog vagyok-e?

— Na és?

— Na és ez az. Én így nem vagyok boldog. Mert én a boldogságot a magam egyensúlyában találom.

— Ez hiányzik itt neked?

— Igen, ma már ez hiányzik.

— Azt hiszed, hogy kint megtalálod?

— Mindenesetre meg akarom próbálni.

Mecseky hallgatott egy darabig. Húzott egy hosszút a korszójából, azután azt mondta:

— Nézd Tibor! Én nem bánom, látom, hogy van itt valami, amit nem akarsz, vagy nem tudsz megmondani. Azt is látom, hogy innen mindenképpen el akarsz menni. És hogy tegnap óta történt veled valami...

— Igen, tegnap óta nagy dolog történt. Nagyon nagy dolog.

— Hát kérlek, jó. Ha más nincs, gyere velem. Nálam mindenesetre meglesz a helyed, ahol alhatsz, ahol ehetsz... De arra figyelmeztetlek, hogy ez elsősorban testi munka és testi megpróbáltatás.

— Azt akarom.

— És figyelmeztetlek becsületesen arra, hogy nem sok kilátás van a kiugrásra...

— Nem bánom.

— Akkor öregem, jó lenne, ha neki ülnél és megtanulnál hollandusul annyit, amennyit két hónap

alatt csak lehet. És tudniillik két hónap múlva me-
gyek el.

— Csak két hónap múlva? — kérdezte csalódottan Tibor.

— Igen. Nagyon jó itt egy kicsit nekem és elhatároztam, hogy pihenek. Még pihenek vagy hét-nyolc hetet... Van valami pénzed?

— Nem sok.

— De a hajójegyet csak meg tudod váltani?

Tibornak fogalma sem volt arról, hogy a hajójegy mibe kerül, s hogy honnan szerez rá pénzt, de azért azt mondta:

— Annyi... hogyné... persze...

— Hát akkor megegyeztünk. Mikor jössz be újra ide?

— Amikor akarod.

— Holnapután, jó? Holnapra már van valami más dolgom.

— Holnapután délután hat órakor itt leszek — mondta Tibor. Felállt és búcsúzott. Erős szorítással fogott kezét és belenézett a barátja szemébe, de valami bizonytalanságot, valami zavart látott benne.

— No szervusz! — mondta, azután elfordult és elment.

És tudta, hogy holnapután nem fog ide visszajönni. Nem, egyáltalában nem fogja többé látni Mecsek Bandit. Így nem lehet kezdeni. Azzal, hogy valaki másra ráakasztja magát. Ez a szegény fiú most már nem tud visszakozni. Pedig ha tisztességgel tehetné, megtenné. Ezt azonban nem lehet kihasználni.

— Derék gyerek ez a Bandi — gondolta magában.

— Csak tegnap egy kicsit felvágott. A messziről jött ember könnyelmű bátorságával beszélt és rajta vesztett... Nem, nem... szegény fiú, ezt nem lehet megcsinálni vele.

De hát akkor — Délamerika?

Igen, ennek kellene utánanézni, Délamerikának. Itt mindenesetre megvolna az az előnye, hogy tud olaszul. Igaz, hogy inkább levelezni tud, mint beszélni, dehát ez már mindegy. Kis gyakorlat... spanyolul még megtanulhat. De nem itt. Még csak az kéne! Két hónapig hollandusul tanulni itt!

Nem, nem, innen hamar el kell menni! Ha lehetne, még ma. Ma, mielőtt még találkozik Maryvel, aki tegnap este hiába várta. Szegény kislány... fel kellene hívni.

Igen, fel fogja hívni, de nem most. Később. Majd bemegy érte most a zárás előtt. Megnézte az óráját. Öt óra mult. Mary nem fogja tudni, hogy mi lett vele. Délelőtt már háromszor azon volt, hogy bemegy hozzá az üzletbe. De mindig visszafordult.

Öt óra mult...

Ejnye, fel kellene most menni a Nagy Szigorhoz, az ilyenkor még bent van a bankban. Meg kell mondani, hogy elmegy. Ezt legjobb lesz nála bejelenteni.

— Tényleg — ez a legegyszerűbb. Akkor nem találkozik többé a Vezérrel, el lehet búcsúzni tőle levélben.

Igen, felmegy a Nagy Szigorhoz és megmondja, hogy kilép a bankból. A felmondásról és végkielégítésről pedig lemond. Ezzel azután messze jóvá is tette a kárt, hiszen sokkal több járna neki, mint az az 570 pengő.

— A Nagy Szigor nagyot fog nézni! Ez még bizonyosan nem történt meg a bankban — elnevette magát.

Mezei tényleg nagyot nézett, amikor Pántzél Tibor szépen, csöndesen megmondta neki, hogy elhagyja az állását. A Nagy Szigor összecsapta a kezét:

— Megörültél? Ilyen remek pozíciót itt hagyni! Vagy valami jobbra hívtak? — és féltékenyen nézett rá.

— Nem — felelte Tibor. — E pillanatban még nem is tudom, hová megyek. Csak azt tudom, hogy ki-megyek az országból.

— De miért?

— Ne haragudj, kérlek, ez magánügy.

— Hova?

— Délamerikába.

A Nagy Szigornak fölcsillant a szeme:

— Hohó, megállj! — azután kedvetlenül legyintett a kezével. — De nem, ez nem felelne meg neked. Nagyon kicsi dolog...

— Miért? Miről volna szó?

— Három nappal előbb egy nagy-gyárbeli ismerősöm szólt, hogy délamerikai exportjuk irányításához kellene neki egy fiatalember, akivel Buenos Airesben... de hát nagyon rossz feltételek... Tudod, bizonytalan az egész dolog és nem akarnak túlsokat kockáztatni.

Tibor nyugodtan közbevágott:

— Kérlek, engem érdekel!

— Komolyan?

— Csak egyet szeretnék tudni, van-e annak a gyárnak valami összeköttetése a bankkal?

— Nem, semmi! Nagy elektrotechnikai gyár. Nekem személyes ismerősöm az illető direktor.

— Kérlek, telefonálj neki, hogy én reflektálnék erre az állásra.

— De mondom, nagyon gyenge a fizetés, kedves barátom és semmi előhaladási remény... Lehet, hogy egy félév múlva abbahagyják az egészet.

— Mindegy, akkor is érdekel!

— Kérlek! Megtehetem — mondta azután a Nagy Szigor — megtehetem. Várj csak!

Odanyúlt a telefonhoz és szólt a kisasszonyának:

— Kérem, hívja fel az Emergéné-nél Bäder igazgatót!

Két perc múlva csengett a telefon.

— Halló, itt Mezei... Jó estét, Direktor úr... Pár nap előtt maga szólt nekem amiatt a délamerikai export-állás miatt. Hát itt volna egy igen kitűnő fiatalember... Igen... Prima, én garantálom. Családi okokból... — odanézett Tibor felé, aki bólintott, — igen, családi okokból akar elmenni Magyarországról és vállalná... Holnap tízkor? Jó, ott lesz... Semmi, kérem, nagyon szívesen. Örülök, hogy egyszer én tehettem szívességet... Kérem... Isten vele!

A Nagy Szigor odafordult Tibor felé.

— Hát amint látod, ez elég gyorsan ment.

— Igen, ez csodálatosan gyorsan ment.

Tibor megint a véletlenre gondolt és az Ismeretlenre, a csodálatos Ismeretlenre ott a Dunaparton.

— Nagyon köszönöm szíves jóindulatodat, — mondta aztán csöndesen — és akkor holnap elmegyek Bäder igazgató úrhoz s ha meg tudok egyezni vele, akkor majd értesítlek...

— A Vezér tudja már?

Tibor a fejét rázta:

— Ezt még nem. De én már a multkor megmondtam neki, hogy el akarok menni.

— Mit szólt?

Tibor nem akarta megmondani, hogy elmeorvost küldött a nyakára és csak annyit mondott:

— Látszott, hogy nem szívesen veszi tudomásul. Azt mondta, hogy jöjjenek el hozzá mégegyszer.

— Okvetlenül menj el hozzá. Az öreg téged igazán csodálatosan szeret. Hősnek tart... Jogosan...

— Hisz ez a baj éppen — gondolta Tibor és így felelt:

— Természetesen búcsú nélkül nem megyek el — kezdte is szégyelni magát, amiért tényleg gondolt egy pillanattig rá, hogy elkerüli az utolsó találkozást.

— Nem, nem fogja elkerülni. Sőt! Kell is, hogy mégegyszer beszéljenek.

Tibor elbúcsúzott és elment Mary üzletéhez.

Megvárta, amíg zártak és Mary kijött a boltból. Akkor eléje állt:

— Jó estét, Mary?

A lány durcásan felelt:

— Jó estét! Hát mi van magával?

Elindultak egymás mellett.

— Hogy velem mi van? Nagy dolog van velem, Mary. Én elmegyek!

A leány megállt és rámeredt:

— Elmegy?... Hová?

— Messze. Délamerikába!

Mary hirtelen megragadta a férfi karját. Tibor

érezte, hogy a fiatal leány teste megtántorodik. Egy fájó, halk kis hang sikoltott föl Maryból:

— Mi... miért?... itt hagy?

Tibor lehajtotta a fejét és úgy felelt egészen elhal-
kult szóval:

— Itt hagyom...

IX

A Neptun Rádió Gyárral gyorsan ment a megegyezés. Pántzél szó nélkül elfogadta az összes feltételeket. A fizetés bizony szűköcske volt, de kapott hajójegyet és negyvennyolc óra múlva indulhatott.

Ez volt a fontos.

Gyorsan elmenni, mert érezte, hogy Mary csendes bánatával hosszabb idő alatt feltétlenül megingatná elhatározását.

A leány először nem tiltakozott, nem vádaskodott és nem fenyegetett, de megadásában szívettépő kétségbeesés volt. Ahogy ment mellette s hallgatta Tibor zavart mentegetőzését, sokáig nem szólt egy szót sem. Csak a könnyei peregtek a kis kacér kalap rövid, fekete fátyla alatt. Mentek a Duna felé s mikor rátértek az Erzsébet-hídra, a nagy ív alatt Mary megállt s egy percig neki-támaszkodott az óriási vasoszlopnak. Fejét hátravetette, szemét lehúnyta.

— Most várjon egy kicsit — mondta halkan s balkezeivel szelíden és simogatóan megfogta Tibor karját. Elővette zsebkendőjét, letörölte könnyeit, sóhajtott egy kicsit is kihúzta magát:

— No, jól van, most már mehetünk! — azzal elindult.

Tibor hallgatva kullogott mellette. Érezte, hogy mindaz, amit eddig a leánynak mondott, üres, ügyefogyott, bamba kifogás. Hogy ebben a szegény kis országban nem lehet maradni, hogy vonzza a vágy ismeretlenek után, hogy szürke hivatalnokoskodás helyett nagy karrierre vágyik, hogy meg akarja hódítani a pénzt... Mindezen érezni lehetett, hogy csupa hazugság, csupa rejtegetés, amiben nincs egyetlen igaz szó.

Mást kellene itt mondani!

Az igazat kellene megmondani! De nem akarta elvenni Marytól a nagy illúziót. Akkor még attól az egyetlen szépségtől is megfosztja ezt a fiatal, megcsalódott lelket, ami legalább szép emléknek megmaradhatna ebből a kis tavaszi regényből...

Végre Mary szólalt meg:

— Miért nem mondja meg az igazat?

Tibor ijedten nézett a leányra.

— Igen, mért nem mondja meg az igazat, hogy nem szeret! És hogy nem tud tőlem másként szabadulni! — Mary hangja keserű volt és elfojtott sírás remgett benne.

Tibor lehajtotta a fejét.

— Mert ez nem igaz — felelte halkan és a leány keze után nyúlt. De az elhúzta tőle.

— Hagyjon! — tiltakozott Mary idegesen. — Nincs ennek semmi értelme. Azt hiszi, nem látom, miről van szó?... Én útjában vagyok magának... Igen, igen, ne tiltakozzék, ez így van. Véletlenül elébe kerültem, de

most már útjában vagyok. Természetes. Mi vagyok én? Egy kis masamód-lány.

Tibor tiltakozó mozdulatot tett.

Mary megrázta fejét:

— Ugyan kérem, ne akarjon mindenáron kedves lenni... Hát persze, hogy az vagyok. Azért, mert én vezetem azt az üzletet, a maga szemében, a maga életében nem lehetek más és nem lehetek több... Megérttem én ezt! Ha maga még mindig pénztáros lenne a belvárosi fiókban, akkor, akkor talán... nagyon talán, de akkor esetleg mégis jó lennék magának. Elég lennék így vagy úgy, de persze inkább — úgy. De most már más! És igaza van, Tibor, nem is lenne ez jó... Magát az élet hirtelenül és váratlanul fellökte mellőlem a magasba. Maga most már nem egy kis bankhivatalnok, hanem az óriás pénzintézet egyik híres főtisztviselője, aki nagy karrier előtt áll. Igen, igen, ez az egy igaz abból, amit mondtott: hogy maga most már akarja ezt a karriert és meg akarja hódítani a pénzt... De ehhez nem vihet magával engem. Teher lennék magának! Nyűg, aki lehúzza! Tehát meg kell tőlem szabadulnia. Ezt maga világosan tudja, érzi és akarja, de persze — reszkető száját gúnyosan lebiggyesztette — megmondani szégyenli... Végre is egy hős, kell hogy egy kicsit lovag is maradjon. Ugy-e? Szakítani akar velem, de nem akar egyszerűen otthagyni. Hát így vagyunk... Elutazik egy pár hónapra, mi többé nem ismerjük egymást... Azután visszajön, szépen, beül egy párnázott ajtó mögé, valahol a Vezér mellett. Cégvezető úr lesz, utána igazgató... Akkor azután csinál egy jó partit és néha majd tavasszal, amikor így nyílnak

az akácvirágok, mint most, majd vissza-vissza gondol egy buta kis leányra. Hiszen ... szeretett és talán ...

Már Budán jártak, a Döbrentei-tér bájos kis parkjában s Mary lehullott egy padra. Fejét két kezébe temette és elkezdett sírni. Ez a sírás már nem volt csöndes. Mély, feltörő, keserves zokogás volt, mely meg-megrázta a leány karcsú, fiatal testét.

Tibor ott állott mellette esetlenül, szótlanul és kínzó vádakkal szívében.

Az akácillat édesen hömpölgött és betöltötte a tavaszi estét.

— Jaj, mit fog csinálni jövőre és két év múlva és minden évben tavasszal, ha újra kinyílik az akác és friss zöldbe borul minden ...

Körülnézett.

Mennyi zöld, mennyiféle zöld.

Gyengéd és lenge zöldszínű rügyek, bársonyos haragos zöld pázsit, ott hátul, komor sötétzöld bokrok, egy fenyő szinte fekete zöldje. A vadgesztenyefák ágain frissen bontakozó vidám zöld levelek. Mennyiféle szín és mind más. Egy színnek micsoda csodálatos szimfóniája. Ugyanabban a színben hányféleképpen tudja magát kifejezni a természet. És milyen ügyefogyott az ember, milyen szegény a szó s milyen árva az igazság, amikor el akar bújni a beszéd mögött.

Vagy talán a hazugságnak nincsen is csak hamis, csúnya és zavart árnyalata?

Nem, nem jószág és nem okosság, amit ő csinál most ezzel a lánnyal. Csodálatosan buta elképzelés volt, hogy

meg kell mentenie Mary illuzióit . . . Egy leány, aki szeret, az beleérez a dolgok mögé.

Igen, Mary sokkal okosabb és sokkal mélyebb valaki, semhogy meg ne érezte volna azonnal a kitalált és mondvacsinált kifogások hazugságát. Csak az igazat nem tudja. De mert nem tudja, még rettenetesebb és kegyetlenebb valóságot tételez fel.

Lehet ezt így hagyni?

Nem lehet.

— És szabad megmondani az igazat? — Tibor felnyögött.

Kinek mondja meg az igazat, ha nem neki. Annak az Ismeretlennek akkor este meg tudta mondani az igazat. A Vezérnek meg tudta mondani az igazat. A confiteor zord fönségében is ki tudta tárni magát egészen. Most, most hazudni akar?

Egy leányért! Igaz ez? Tényleg a leányért?

Nem! Önmagáért. Nem a leányért akar az maradni Mary előtt, akinek ez a szerelmes szívű teremtés tartja, hanem önmaga miatt. Mert Mary volt az egyetlen — akitől félt. Minden más ítéletet kihívott és elébe állt bátran, de tőle — félt.

Ez az igazság. Nem tudatosan, nem szándékosan akarta ezt, de mégis így volt: Mary előtt az akart maradni, ami mások előtt nem akart maradni: hős.

Szabad ezt? És lehet ezt? A hazugságnak is meg van a maga szigorú logikája s éppen amikor fönn akart maradni Mary előtt abban a magasságban, ahová a leány rajongása helyezte, akkor zuhant le még sokkal mélyebbre

a lány szemében. Mary talán nem is azért sír most már, mert ő elmegy, hanem azért, mert nem az, akinek hitte.

— És ha elmondaná az igazságot?

Az sem lehet rosszabb a lány számára, mint ez. Hát akkor miért nem mondja el?

— El kell mondani — sóhajtott Tibor és ebben a pillanatban számolt le végleg önmagában azzal az énjével, amelytől eddig is menekült, — de nem tudott végkép elszabadulni.

El kell mondani. Mert Mary hiheti majd róla azután, hogy gyöngé volt, hogy megtántorodott, hogy komisz sikasztó volt, de azt ne higgye, hogy becsstelen, aljas kalandor volt, aki vele csak játszani akart! Ne higgye, hogy önző és hitvány férfi volt, aki föláldozta szerelmét, a megtalált nagy érzését a karrierért, a sikerét a pénzért... El kell mondani!

És elmondta... Mindent!

Mary alig figyelt oda, amikor elkezdte. De egyszerre hirtelen fölkapta a fejét. Kiegyenesedett. Tibor felé fordult és valami különös riadt módon szinte szívta magába minden szavát.

— Most már tudja, hogy ki vagyok és miért megyek el és láthatja, hogy nem vagyok méltó magához! — fejezte be a férfi.

A leány puha, meleg karjával átölelte Tibor nyakát és magához húzta s kezével simogatta a haját és megcsókolta a szemét.

— Szegény, mennyit szenvedhetett...

Aztán szelíden eltolta magától a férfi tűzbeborult arcát s két kezével átkulcsolta Tibor kezét:

— Igaza van, hogy elmegy. Én csodálom érte, de megértem. Köszönöm magának, hogy ezt az emléket hagyja itt nekem.

Felállt s elindult a sárga úton. Tibor lassan ment utána. Mary egyszerre csak visszafordult:

— És mondja, — én ... én nem mehetek maga után?

Tibor a fejét rázta:

— Nem. Mert ez így most szépnek látszik és természetesnek is. De én odakünn nehéz életbe megyek, — egy másik világba ... Ki tudja, mi lesz velem? ... Nem, ez így sokkal jobb és sokkal okosabb ...

— Csak nagyon fáj ...

— Fáj és sokáig fog fájni, de egyszer mégis elmúlik majd ... Ha oda jönne, — akkor esetleg rövid idő múlva az múltak el, ami ebben szép ...

— A szerelem?

Tibor nem felelt.

— És ... és ... mondja ... mondja Tibor — kérdezte Mary szepegve — ne is várjak magára itthon?

Tibor azt érezte, hogy minden elszakad benne. Hangja elcsuklott, amint felelt:

— Ne várjon, Mary! ...

A lány kicsit fölemetle és újra leejtette két karját:

— Hát jó ...

Tibor még mondani akart valamit, de Mary elébevágott:

— Ne ... ne mondjon most semmit ... Menjen el ... Igen, menjen most el ... Majd holnap újra találkozunk ... És akkor már nyugodtabban és okosan fogunk beszélni ... Jó? ... De most egyedül akarok lenni ... Ki

akarom próbálni, milyen lesz most már mindig egyedül lenni... Tudja Tibor, milyen furcsa ez: a magányosság néha jó, de az egyedüliség — rettenetesen fáj.

Tibor megint akart mondani még két szót. Csak annyit akart mondani:

— Mennyire szeretlek!

De Mary intett neki, hogy hallgasson:

— Menjen el Tibor, kérem és ne féljen, — nem fogok semmi butaságot csinálni! — puha mozdulattal a Duna felé mutatott és elnevette magát. Nem vagyok az a természet. Csak... csak... most nem bírok tovább magával lenni... Kérem, nagyon kérem, menjen el szépen... És holnap este jöjjön el értem...

Azzal megfordult és elindult...

Ahogy most Tibor a gyárból visszafelé jött villamon a városba, és ahogy végiggondolta ezt a tegnapi kerserves estét, becsületesen azt érezte, hogy jól cselekedett. Nemcsak magáért, aki ezzel az utolsó nagy megalázkodással, ezzel a végső nagy önleplezéssel valahogyan felszabadult az utolsó gátlás alól is! De Maryért is, mert a leánynak éreznie kell, hogy ezekután nem történhetik más, mint — széjjelmenni! Mindegyik a maga útján, ki itt, ki ott, de az útjaik soha nem találkozhatnak. Nem azért, mert az ő útja bizonytalan és a jövője kétséges, hanem azért, mert valami nagy törés történt... Valami, ami jóvátehetetlen...

Milyen kár, hogy akkor az a szerencsétlen Porger... de ezen most már nem érdemes töprengeni! Ami történt,

megtörtént. Az élet nem mozifelvétel, amit tízszer is újra lehet csinálni. Az ember egyszer csinál valami butaságot és egy életen át hordozza magával.

Menjen ma este Maryért? Van értelme még ennek? Sok értelme nincs, de azért ennek még meg kell lenni. Mary biztosan ragaszkodik ahhoz a gondolathoz, hogy szépen, nyugodtan kezet adjanak-e egymásnak vagy még egyszer összeboruljanak. Ez voltaképpen butaság, póz és fokozása az elválás elkerülhetetlen fájdalmainak. De végig kell csinálni.

Igen, mindent végig kell csinálni.

A Vezérhez is föl kell menni. Most mindjárt.

— Hát essünk túl rajta!

A Deák-téren leszállt a villamosról... Az Erzsébet-tér mellett ment el, ahol a színes virágok tarkasága pompázott és a zöld százféle csodálatos árnyalat virult. Valami megkönnyebbüléssel, valami különös magabízással nézett végig a nagy kerten.

Ki látja meg ennyi pompában akármelyik egyetlen kis fűszálat? Elvész az a többi között.

Az ember is megcsinálhatja ezt. Szépen, szerényen elvész a többi között. Ő most egy rövid ideig mint valami rikító szín kiütközött a többi közül és észrevették. Ha most eltűnik, újra elfogják felejtetni. Egy év múlva már a bankban sem fog senki sem gondolni Pántzél Tiborra, még maga az öreg Vezér sem.

A bank kapujában találkozott Paléterrel.

— Igaz? — kérdezte a kövér kis ember, aki mindig mosolygós rózsás arcát láthatóan igyekezett komolyra formálni;

— Igaz, öregem. Most írtam alá a megállapodást, holnapután már utazom is.

— De kérlek, legalább azt a kis baráti vacsorát meg lehetne holnap csinálni. Csak nem mész el anélkül, hogy ünnepeltünk volna? Ez igazán nem szép tőled! Ne haragudj, de nem szép tőled. Ez nem olyan dolog, ami elől ki lehet térni, — pattogva és haragosan beszélt. Nyilvánvaló volt, nagyon bosszankodik, hogy a gyönyörűen kigondolt tószót végleg benne reked.

Tibor azonban barátságosan megveregette a vállát és elsietett mellette:

— Majd huszonöt év múlva, öregem. Ha visszajövök, jó? ...

A Vezérhez hamar beengedték. Az előszobában nem kellett sokáig várnia, öt perc múlva már ott volt előtte. Az öreg fanyar mosollyal mutatott neki helyet:

— Igazán elmegy?

— El. Azért jöttem, hogy elbúcsúzzam és megköszönjem minden jóságát ...

Brenney vállat vont:

— Jóságom önzés volt, édes fiam. Jól esett, hogy mindig jó lehettem hozzád. Ennek meg van az oka. Az apád ... — de ezt nem folytatta, hanem megkérdezte:

— Mikor megy?

— Holnapután délután utazom a trieszti gyorsal és megszakítás nélkül megyek Genováig, ott szállok hajóra.

— Mezei mindent elmondott nekem. Szóval lemondasz a végkielégítésről?

— Lemondok róla, mert jóvá akarom tenni ... azt ...

A Vezér most merően a szemébe nézett:

— Tehát tényleg igaz?

— Igaz, — felelte halkan Tibor és lesütötte fejét — tessék elhinni...

— Jól van, elhiszem... Nem haragszom, de megmondom, hogy nem értelek. És azt sem értem, hogy miért nem akarsz mindent elmondani. Te, magunk között vagyunk, nem mondom el soha senkinek, de kérdek tőled valamit: nem Porgernek adtad?

— Én? Dehogy — tiltakozott Tibor.

Az öreg fölemelte jobb mutatóujját:

— Megállj csak! Porger fiókjában ottmaradt egy kis jegyzőkönyv. Ebbe jegyezte fel a szerencsétlen, könyelmű fráter az adósságait, váltólejáratait, a fizetési terminusokat... Ott szerepel a te neved is. „Pántzél Tibortól 800 pengő“. De a fizetési határidő pár nappal előbbi, mint amikor a rablótámadás történt.

Tibor nem tudott felelni.

Az öreg a fejét csóválta:

— Valami nem stimmel itt, fiam. Honnan volt neked csak úgy nyolcszáz pengő, amit oda tudtál adni? És ha megvolt a nyolcszáz pengő, mert visszakaptad, akkor miért vettél el a pénztárból megint csak nyolcszáz pengőt? Miért nem beszélsz egészen őszintén?

Tibor nem válaszolt.

— Hát jó, — dünnyögte a Vezér. — Ez a te dolog... Én csak egyet akarok neked mondani. Nem haragszom rád és tisztességes embernek tartalak és mert minden úgy van, ahogy látom, azért még inkább... De

egyszerűen nem értem, hogy neked mire kellett a pénz? Na, hagyjuk ezt...

— Nekem van még egy kérésem.

— No...

— Arra kérem, intézzen a bank egy olyanféle levelet a bírósághoz, hogy újabb alapos vizsgálat után megállapították, hogy az a bizonyos 570 pengő, amit a Tömpe Gyuri nem akart vállalni s amivel kevesebb volt a pénztárban, mint amennyi a könyvekből kitetszik — azt, mondjuk, megtalálták. Egy oldalfiókban volt... Lehet ezt?

— Lehet, bár nem tudom mi értelme van.

— Én gondoltam rá, — folytatta Tibor — hogy elmegyek a vizsgálóbíróhoz és elmondom a dolgokat. De... azt hiszem ez nem lett volna kellemes az intézetnek. Tessék elhinni, hogy — csak azért! Nem magamért. Én!... tett egy mozdulatot bal kezefejével.

A Vezér kis hallgatás után felelt:

— Kérlek, ennek nincs semmi akadálya, bár azt hiszem, ez nem fogja megmenteni őket az akasztófától. De ha te úgy gondolod, hogy fontos, hát megteszem.

— Köszönöm. És akkor még egyszer megköszönöm méltóságodnak minden jószágát, megértését. Nagyon, nagyon hálásan köszönöm, amit most az előbb mondott nekem és... és akkor én... megyek.

— Várj csak egy percig.

Kihúzott az íróasztal fiókjából egy borítékot és feleje nyujtotta:

Tibor nem akarta elvenni.

— Nem kérem... nem... én semmit...

Az öreg elmosolyodott.

— Vedd át nyugodtan. Sem pénz, sem csekk nincs benne, — hanem valami egészen más. De add nekem a szavadat, hogy csak akkor nyitod ki, amikor a hajóval már a nyílt óceánon vagy s már nem is látod Európa partjait...

Tibor értetlenül nézett rá.

— Erre kérlek, — ezt tedd meg nekem!

Pántzél átvette a borítékot s meghajtotta a fejét.

— Úgy lesz, ahogy parancsolja.

Az öreg kezét nyújtott:

— No hát akkor, Isten veled, édes fiam, járj szerencsével. De azért, ha ott künn még sem sikerül — meghatottan és nagy melegséggel nézett rá — és megjön az eszed, szóval, ha visszajössz esetleg, mindig lesz egy íróasztal itt a számodra — már ameddig én élek...

Tibor meghatottan fogta meg az öreg kezét és felállt:

— Nagyon szépen köszönöm.

Csöndesen hátrált a szobából. Kezet fogott Vilma nagysáddal és sietve elindult. Minden találkozást, minden búcsút el akart kerülni. De Mezeihez mégis be kell menni. Meg kell neki köszönni a dolgot... Csak gyorsan — minél hamarább átesni mindenen.

Mezeivel hamar végzett. Elmondta, hogy megállapodott, hogy holnapután utazik... Szervusz-szervusz, — kezét fogtak, már ment is kifelé a bankból.

Ezzel most hát végzett volna. De Mary!... Maryval még találkozni kell. Odament egy telefonautomatához és fölhívta a kalapszalónt. Valahogy majd úgy beszéli meg Maryvel a találkozót, hogy minél rövidebb ideig tartson.

— Itt Pántzél Tibor beszél, Mary kisasszonyt kérem.
A telefonon idegen hang jelentkezett:

— Mary kisasszony nincs bent, ma nem jött be...

— Nem jött be? — kiáltott Tibor a telefonba és rettenetes ijedtség fogta el. — Szent Isten, csak nem csinált valami bolondságot az a lány? — rémüldözött magában.
— Nincs valami baja? — kérdezte.

De az idegen hang megnyugtatta:

— Nincs kérem! Egy heti szabadságot kért tőlem, mert valami családi ügyben el kellett utaznia rokonaihoz vidékre.

— Hová?

— Azt nem tudom. De azt mondta, jövő kedden megint itt lesz. Tessék majd akkor fölhívni.

— Jó... igen... dadogta Tibor — majd akkor kedden! — és visszaakasztotta a kagylót. Megzavarodva, kábultan lépett ki a fülkéből.

Mary nem akar vele találkozni!

X

A hatalmas hajótest egyenletes rengése Tibor nyugtalan álmait ringatta. Ez már a második éjszaka volt, amióta az óriáshajó kifutott a genovai kikötőből. És Tibor két nap óta hiába küzdött a fájdalomtól, amely elborította.

Azt hitte, hogy felszabadulás lesz, amikor a lába utoljára érinti az európai szárazföldet és az első félóra az is volt. Boldogan érezte, hogy most lassan elmarad a part a kék hegyeivel együtt, elsüpped a láthatárba minden, amit otthagyt. Az egész régi élete. De azután egyre jobban s egyre bizonyosabban érezte, hogy ennek az életnek egy darabját nem tudta odahagyni egészen. Akármilyen tisztán kéklő is volt itt az ég fölött, egy nagy sötét felhő vele jött, kísérte és ránehezedett.

A rossz lelkiismeretet, a tépő önvádat, a hazug dicsőségnek undorát, meggyűlölt és lenézett vétkét, eldobott sikerének émelyedését elhagyta. Ez elmaradt mögötte mnd, mind.

De a bánat, a keserű szomorúság ott lapult az utitáskájában.

Hirtelen eszébe jutott, amikor diákkorában az első kiránduláson volt és útközben, a vonaton, hátizsákjá-

ban fölfedezte a sonkás vajaskenyeret, amit az édesanyja csempészett bele. Milyen édes volt az az öröm!

És milyen fanyar, milyen alattomos ez a bánat, amit a sors dugott titokban a podgyászába.

Édesanyja... Próbált rá visszagondolni, de csak valami nagyon elmosódott képet látott. Szőke és fehér kerek arcot, nagy kékesszürke szemmel. És a kezére emlékezett, igen, a kezére jól emlékezett. Nem volt puha ez a kéz, inkább érdes egy kicsit. Kidolgozott, erős kéz volt az anyjáé. Csak az érintése volt nagyon puha és nagyon meleg. Milyen régen... Istenem, milyen régen... Tibor nyugtalanul hánykolódott a keskeny kabinágyon s néha egy-egy nagyot sóhajtott.

Nem kellett félnie, hogy meghallják.

Egyedül volt a nagy és mégis szűkreszabott kabinban, ahol négy ember számára volt hely. Nem is lett volna éppen rossz egy árva kiránduló számára, ha nem lett volna túlságosan közel a gépekhez, amelyeknek furcsa morgását és lüktetését Tibor nem bírta megszokni.

De volt ebben a kicsi szabályos és egyszerű helyiségben valami, — talán csak az tette, hogy éppen egyedül volt, — ami folytonosan két hasonlóra emlékeztette: a börtön zárkáira s a kolostori cellákra. Ez a fülke valahogyan a kettő között volt.

Azt érezte, ő maga van a kettő között.

Az egyikhez nem volt elég rossz, — a másikhoz nem volt elég jó. Az egyiket nem érdekeltte meg, ezt tudta, s a másikat — érezte — nem tudta kiérdekelni.

Így viszi most a nagy hajó a kis fülkében egyformán messze a kettő között.

Két világ között. Két élet között.

A régiből már alig van valami. Csak egy-két emlék. Az anyja keze... Az apja erős, szigorú tekintete, amely akkor lágyult el, ha ránézett... Az apja?... A kemény, az egész férfi, — a szigorú ítélő, aki a makulát sem tűrte volna el a maga lelkiismeretében... Nem is jó rágon-dolni... ha most... ha most neki kellett volna elmon-dani mindazt, ami történt... Alkalmasint akkor is ugyanez lett volna a vége... talán... talán nem tagadta volna meg egészen, — de elküldte volna. Biztosan elküldte volna Amerikába.

Ez a gondolat fájó volt és mégis megnyugtató... De nem, nem — egészen bizonyos, hogy örökre elutasította volna magától és soha többé át nem léphette volna a házuk küszöbét... Az a szigorú, az az erős ember! Milyen jó néha, hogy valaki idejében meghal... Az emlék mindig megszelídül. Az emlék soha sem kemény és soha sem könnyörtelen.

Sohasem?...

És Mary?

Ez a lány még nem emlék, ez még égő seb! Fojto-gató bánat, amely egyre vele van.

Pedig nem volt könnyörtelen. Milyen szelíd, milyen puha, milyen megbocsátó, milyen forró volt az ölelése, mikor azt mondotta:

— Szegénykém, mennyit szenvedhetett!...

De Mary mégis tudott könnyörtelen lenni, tudott ke-gyetlen lenni, — az utolsó pillanatban: amikor elfutott a végső találkozás előtt.

Tibor megint sóhajtott egy nagyot.

Hiszen ő is így akarta voltaképpen! Ő is mindenáron kurtára akarta szabni az utolsó találkozást, sőt belül, legjobban szerette volna kikerülni. Amikor megtudta, hogy Mary elutazott, megdöbbentette, de nem fájt. Megpróbálta ugyan, hogy valahogy érintkezést találjon vele, kitudakolta a lakását, megkérdezte a szállásadóját, — de amikor semmit sem tudhatott meg, szinte megkönnyebbült... És az elutazás percéig el is hitette magával, hogy jobb ez így. Mégis, amikor úgy fordult, hogy búcsú nélkül utazott el, — rettenetesen érezte a búcsú hiányát.

Úgylátszik vannak sablónok az életben, amelyeknek mélyebb az értelmük, — mintsem tudnók.

Egy utolsó kézfogás, egy hosszú elszakadó csók a pályaudvaron, egy lobogó fehér kendő... Milliók által milliószor végigcsinált rövid formaságok... s mégis mennyi minden van bennük, mennyi minden van mögöttük.

Milyen sok marad belőlük az emberben döntő, nagy pillanatok után.

A keserű bölcs egyik mondása jutott az eszébe: „Megszokásos állat az ember.“

Nem igaz! Éppen az teszi emberré, hogy vannak életformái és életnyilvánulásai, melyek megszokottak és azonosak a többiével és mégis mindig új egyéni élmény van mögöttük.

Ha mégegyszer találkozik Maryval, ugyan mi történt volna? A lány sírt volna, talán még ő is... megpróbáltak volna mondani egy-két szép szót... Ezek a szavak ügye-

fogyottak és gyávák lettek volna... És kezet fogtak volna... és megcsókolták volna egymást.

Mindez voltakép semmi, — semmi a nagy elválásban, a nagy örökre való elszakadásban...

Semmi? Igen, semmi. De azért egy kicsikét mégis minden: egy ici-pici minden... Ami, ha megtörténik, talán hamar elfoszlik az emberben megint, de hogy nem történt meg — éppen, mert nem történt meg — úgy fáj, mint a legnagyobb bánat.

És úgy hiányzik, mint amit nem lehet többé pótolni soha.

Soha!

Milyen nagy-nagy szó ez, milyen furcsa ez.

Hát lehet az, hogy nem látja többé Maryt?... Se holnap, se holnapután, se egy év múlva, — se tíz év múlva? Lehet ez?

Lehet, mert így lesz. Kell, hogy így legyen.

A szíve úgy összeszorult, hogy szerette volna elordítani magát. De csak nyögött.

— Mary... Mary!...

Nagy ez az áldozat... rettenetesen nagy!

És nem is áldozat semmi, más, csak ez...

Ahogy behúnyta a szemét, valami sárga ködben az Ismeretlen arcát látta újra. Ez az arc most még szelídebb, még szomorúbb volt, mint akkor. A szeme úgy megnőtt. Nagy parázsló szem volt és erősen, mélyen nézett bele az övébe...

Hát ez kellett?...

Ez kellett.

Az Ismeretlen arca szelíden mosolygott és a szeme mintha intett volna.

Tibor megint fölriadt...

A kabin ajtaján kopogtak. Tibor meggyújtotta a lámpát, fölugrott az ágyból és ajtót nyitott.

Egy steward állt ott.

— Rádiógramm — mondta.

— Nekem? ... Lehetetlen ...

A steward nevetett:

— Bizony önnek, Signore! — átadta a táviratot és sarkonfordult.

Tibor lassan tette be utána az ajtót és kényelmetlen idegességgel forgatta kezében a lezárt papírt.

Azután odament a lámpához, leült az ágya szélére és megnézte a címezést. Tényleg neki szólt. Ott volt a neve hibátlanul.

Ki lehet? És mit akarnak tőle?

Egy pillanatra letette a kis asztalkára. Hátha nem bontaná föl? Hátha kinyitná az ablakot s a sürgönyt kidobná az éjszakába, a tengerbe ...

Mit akarnak tőle, még mindig, mit akar ez a másik, otthagyt világ ... Nem volt elég?

Hirtelen eszébe jutott valami.

Biztosan az Emergé-től küldenek neki valami hivatalos üzenetet ... Nem is lehet másképp, mert senki más nem tudja, hogy pontosan ezzel a hajóval utazik ... Vagy a Vezér?

Nyugtalanul forgatta a kezében a táviratot. Még mindig nem bontotta föl. Mintha azzal, hogy később bontja föl, megváltozhatnék a tartalma.

Csak az Emerg  lehet ...

Szent Isten, ha visszahívják!

Ő nem megy vissza akkor sem ... Nem! ... Félévi tartózkodási engedélye van, azalatt megpróbál valamit. Ha más nincs, elmegy rakodó munkásnak. De vissza nem! Soha, soha vissza nem!

Hirtelen elhatározással föltépte a táviratot. Ez volt benne:

„Nem szabad várnom?

Mary.“

Tibor rábámult a szétterített papírosra.

Fölállt s elkezdett a kis rövid kabinban alá s fel járni.

Mary! ... H t mégis ... Mégis jelentkezett.  gy búcsúzik.  gy akar búcsút venni, hogy nem szakad el? Hogy tartani akarja, hogy egyetlen vékony kicsi sz l n a reménységnek össze akarja kötni magát vele? Sz razf ldeken és tengereken  t ...

—  des, kicsi Mary ... Milyen k r! ...

K r, mert nem lehet. Hiába, nem lehet.

Erre a s rg nyre nem szabad válaszolni. Azt, hogy „nem“, azt nem lehet felelni, azt, hogy „igen“, azt sem szabad felelni!

Hirtelen odaugrott az asztalhoz, fölkapta a papírt s  sszegy rte. A másik kezével gyorsan föltépte az ablakot és a kis papírgombócot kidobta a sötétségbe.

Kidugta a fejét a kerek ablakon és utána bámult, de csak a pillanat tizedr sz ig látott valami kis fehér vilan st, azután eltűnt az is.

Tibor betette az ablakot.

— Jobb ez  gy — mondta és levágta magát az ágyra.

Eloltotta a lámpát és sokáig nézett bele a sötétségbe s azután — vagy egy óra múlva — nyugtalanul kavargó gondolataival lassan beleroskadott az álom öntudtlanságába.

Reggel korán ébredt. Öt óra volt. Gyorsan megmosakodott, felöltözött és sietett a födélzetre.

Végignézett a messze, messze kékségekbe elvesző láthatáron.

Partot már nem látott sehol.

A tenger síma volt és tükre vakítóan tündökölt a reggeli napfényben.

Tibor benyúlt a zsebébe és elővette a borítékot, amit Brenneytől kapott... Vajjon mit írhat a Vezér?...

Lassan, gondolkozva nyitotta ki a levelet. Elsárgult, régi papír volt benne. Levél, de nem a Vezér írása. Valami idegen írás.

Idegen? Nem!...

Kiteregette a kis asztalkán és föléje hajolt:

Szent Isten! Az apja írása!

Igen, igen... hiszen a végén ott az aláírás is. Milyen jól ismerte Tibor ezt a jellegzetes, kicsit régimódi, de nagyon férfias autogrammot.

De miféle levél ez? Kinek írta ezt az apja? Mikor? Miért?... És miért adta oda neki ezt a Vezér? Megnézte a dátumot: a levél keletkezése abból az időből való volt, amikor a fiatal Brentner Feri nagybátyja halála miatt haza kellett hogy jöjjön Szmirnából. Tibor elkezdte olvasni a levelet. Az volt a furcsa benne, hogy az elején nem volt megszólítás. Nyilvánvalóan csak második íve volt egy levélnek. Az első mondatról látszott is, hogy folytatása egy gondolatsornak:

„Ezért gondolhatod, minő fájdalmas érzésekkel olvastam leveledet, amelyben sorsod hirtelen rosszrafordulásáról panaszkodol és a bizonytalan jövő kétségei bánatnak. Valóban nehéz napokat élsz át, hiszen minden eddigi reményed füstbe ment. De én mégis azt mondom neked: Ne csüggedj, fiú! Hidd el, igaz a régi mondás: borúra derű! A legsötétebb égbolt is kiderül a végén és megjelenik rajta a szivárvány: a reménység. Ne vádold most már magad, hogy könnyelműségeddel és meggondolatlanságoddal elvesztetted azt a kis pénzedet, amit pár év alatt félretettél. Fogadd nyugodtan a megpróbáltatást, jobb leszel, több leszel általa. Ha valakinek ártottál, csak magadnak, de megfizettél érte és legalább megmarad a tanulság belőle: többé nem veszel kártyát a kezébe. Ne is próbáld soha hajszolni a szerencsét — csak szándékosan ne fuss el előle! Hagyj neki mindig nyitva egy ajtót, hogy bejöhessen, ha akar. De utána futni céltalan és veszedelmes. Olyan fiatal vagy még, hogy előtted van az egész élet. Vágj neki a munkának. Új úton és új helyen dolgozz keményen és higgyél erősen benne, hogy a leg-hatalmasabb, aki felettünk áll, Terád is gondol. A szerencsétlen körülmények, nagybátyád halála, a végzetes kártyaveszteség és a vele járó lelkiismeretfurdalás súlyos csapások, — de azért vagy férfi, azért vagy fiatal, hogy bátran nekivágj az életnek. Előre hát fiú! Egy-két esztendő és a kemény munka meghozza majd a gyümölcsét, megbékélt lelkiismereted megnyugszik, a volt veszteséget elfelejted. Új feladatok és új örömök várnak majd. A férfiélet legszebb célja a magasabb eszmények keresése, legszebb tartalma a munka és a legfőbb balzsam az örök

remény, hogy a boldogság csak messze van, — de nem elérhetetlen!... Isten áldjon fiú, adjon neked szerencsét és jókedvet...”

Itt bevégeződött a levél.

Tibor még egyszer elolvasta, azután harmadszor, negyedszer is — amíg végre már szinte kívülről tudta az egészet.

A szeme elhomályosodott és megkönnyebbült nagy sóhajtàssal hajtotta össze a levelet.

Milyen furcsa: mintha neki írta volna!

A Vezér nagy jót tett vele, amikor ezt a levelet adta neki utravalóul.

— Derék ember — mondotta Tibor magában s valami nagy, forró meghatottsággal gondolt az öregemberre, aki ezt a levelet évtizedeken át megőrizte és most oda tudta neki adni. A Vezér, lám, nem félt tőle, hogy fiatalos könnyelműségének leleplezésével megrendíti benne a maga tekintélyét. Sőt bizonyosan tudta, hogy ennek éppen ellenkező lesz a hatása.

De milyen különös és milyen finom volt ez az ötlet: az apa rég elporladt kezét egy elmúlt emberöltő messze mélységéből nyujtja fel a fiához: Ne csüggedj, fiú... Előre fiú!

Igen, az apjának van igaza, — a boldogság csak nagyon messze van, de nem elérhetetlen...

Tibor felállt, odalépett a hajó korlátjához és arccal Nyugatnak fordult, amerről friss reggeli szél fújt s amerre a láthatár ismeretlen párás kékségbe olvadt. A mögött a kék pára mögött van valahol az ő új élete. És a munkája, amelynek neki kell feküdni egész erővel,

egész szívvel. Érezte, hogy most, — ebben a pillanatban szakadt el végleg mindattól, ami mögötte van. De már megbékélve és megnyugodva.

Ha hibázott, jóvátette és e földön sem az állam bírái, sem a maga belső ítélőszéke nem kereshet rajta semmit többé. Könnyelműségéért megfizetett, nem tartozik többé senkinek. Csak önmagának tartozik azzal, hogy megbecsülje emberségét: a saját erejét, a saját képességeit.

Valami rendkívüli, valami teljes felszabadulást érzett ebben a tiszta kék reggelben és ebben a nagy egyedül-létben, ahogy most a maga élete meséjének királyfiaként nekivág az Óperenciának.

Két karját kitárta a távolság felé...

— Messze van... de nem elérhetetlen.

Hirtelen megfordult és megkereste az első stewardot.

— Hol lehet táviratot feladni? — kérdezte.

A jókedvű olasz fiú vidám szemekkel intett, hogy jöjjön utána. Folyosókon mentek végig, lépcsőkön mentek le és mentek fel, azután egy kis teremben a steward odavezette az asztalkához és távirat-lapot tett eléje.

Tibor siető betűkkel írta fel Mary budapesti címét és utána a szöveget. Csak ennyit:

— Várj!

Aláírta és újra felsietett a fedélzetre. Ráhajolt a korlátra és nézte, ahogy a tenger fehér habbal csapkodja a sebesen haladó óriáshajó hatalmas oldalát.

RÉGI VASÁRNAP A DUNA MELLETT

Akkoriban nem jártak-keltek ám annyian a Dunán, mint manapság. Ha néha vasárnap felvergődött a mi kis falunkig egyetlen négyes vagy nyolcas valamelyik budapesti evezősegyletből, — a nyaraló népek igen megbámulták a barnára sült arcú ifjakat. Mivelhogy azidőben más barnaságot nem igen lehetett rajtuk meglátni a parton. Az uszodánál kötöttek ki, amely jóval a hajóállomás alatt vesztegelt. Kiszálltak, illendően átöltöztek, sötétkék kétsoros, aranygombos, evezős egyenruhába, azután fejükön a kacér piros-kék, fehér-kék vagy fehér-fekete sapkával sétáltak fel a hajóállomáshoz.

Itt nagy platánok, kőrisfák és vadgesztenyék álltak, kicsi, de sűrű ligetben s alattuk az árnyékban sötétbarna padokon üldögéltek vagy kisebb-nagyobb körökben álldogáltak a nyaraló hölgyek és uraságok.

Nyár volt, július, a kánikula izzasztó forrósága. De azért a férfiak — még az öregje is — csodálatosan magas dupla keménygallérokban és fényesre vasalt, keményített színes ingekben parádéztak. Nagyrészüket fehér meg krémszínű flanel nadrágban, amit porcellánnak hívtak s ami akkortájt jött divatba. Azaz hogy a porcellánnadrág nem is volt egészen fehér, a legtöbbször ujjni távolságra vé-

kony sötétkék vagy fekete csíkok futottak végig. Sokuknak a kabátja is ugyanebből a kelméből volt, de legtöbben kétsoros, sötétkék rövid kabátot hordtak hozzá, ahhoz meg széles, színes selyemszalaggal ékített gigerli-kalapot. Az előkelőbbek pedig panamát. A kalapokról azonban hosszú fekete selyemzsinórok lógtak alá a felsőkabátgombhoz, hogyha netalán mégis szél kerekednék valahonnan ebben a rekkenő melegben, ahol a levegő meg nem mozdul, — legyen, ami visszatartsa a fejről lerepülő szalmakalapot. Igaz, voltak olyan urak is, akiknek a kabátjuk kihajtásán valamelyes ügyes csat figyegett, ami viszont arravaló volt, hogy a kalapot az ember feje helyett hordja. Mindezek között pedig tarka-barka kicsiny pillangó-nyakkendőket viseltek, de nem kötötték, készen volt az. A csokor mögött jobbra-balra holmi kis kemény leffentyűvel s mögötte rávarrt félholdformájú pléh-darabbal, amit a gavallérok fortélyos ügyességgel tudtak egy pillanat alatt a már említett kürtőmagasságú duplagallérokba illeszteni. Családapáknál ez a művelet már tovább tartott s némely kövérebb fajtájút háromszor is kiveret a veríték, amíg végre sikerült a nyakkendőt helyére bigygyeszteni.

Az urak között csak egy kisebb társaság tüntetett a keménygallér ellen, de ezek vadászruhában voltak, huszonötgombos, sárga vászon kamáslikkal, jó vastag, tarka flanellekben, a fejük búbján meg tiroli lódenkalappal. Kezükből szarvasagancsfogójú, szegesvégű bot, mellettük egy-két lusta vizsla, amelyik kinyújtott nyelvvel lihegett, vagy néha oda-odakapott egy bosszantó légy után. A vadászok abban is különböztek a többi férfinéptől, hogy szí-

varoztak, sőt kettő rövidszárú, angol pipából pöfögtette a füstöt, — a porcellánnadrágosok azonban cigarettát szívtak, azaz szivarkát, ahogyan akkoriban hívták. Még pedig egyiptomit. Mert hát többnyire kispénzű, középosztálybeli emberek voltak, jobbra hát nem tellett. Csak egy monoklis fiatalember tartott raccsoló szájában állandóan különös angol fajtát, amit sűrűn kínálgatott. De ezt az ifjút félév múlva néminemű sikkasztásokért becsukták. A magyar királyi dohányjövedék termékei inkább a zsenge ifjúság körében járták, meg az úszómester agyaráján füstölgött egy „princsészász”.

A hölgyek persze nem szívtak semmifélet, már hogy is tették volna, — nyilvános helyen. Nem mondom, ott-hon, egyedül, vagy egészen bizalmas körben tett egyik-másik néha egy-egy szippantást, dehát az nem számít. Hanem itt! Azaz hogy mégis, a szép Mici asszony éppen most gyujtott rá egy vékony, hosszú cigarettára, amivel az egyik regattista kínálta meg. De hát a Mici az más, neki általában furcsa szokásai vannak. Az ura, a híres ügyvéd, Londonból hozta magával... Azt mondják, hogy izé... modell... na hagyjuk. Nagyon mulatságos terem-tés volt, furcsán idegenül beszélt magyarul... Neki sok minden szabad volt. Úgy mondták akkoriban, hogy juk-ker-asszonyka. Mindenki megcsodálta, irigyelte, — de senki sem utánozta. Azaz hogy öltözködésben bizony mentek utána, már ki-aki és — ameddig. Mert például az estélyi ruháinak a kivágása...

— No, tudod, édesem, én azt mondom, hogy ezt már még sem lehet — mondta róla éppen a nagynevű képviselő felesége, akit pedig igazán nem lehetett megvádolni

maradisággal, mert esténként bizony kipirosította az arcát. — Már én csak azt mondom fiam, hogy így lehet öltözködni Párizsban, ha valaki elmegy a Moulin de la Galettebe, de nálunk . . . Más asszonynak a fürdőruhája illedelmesebb, pedig azt az uszodában nem láthatják a férfiak . . .

— A Mici olyan eredeti — mentegette egy sápadt, vézna asszonyka, akinek tarkavirágos, nagy fehér kalapja alól Tizian-vörös hajkorona ugrott elő.

— Persze, — felelt a képviselőné — te mindenben olyan modern vagy, Ilcsi — és gúnyos tekintetet vetett a fiatalasszony hajára, amíg egyetértően mosolyogva össze-nevetett a többivel.

Ilcsi zavarba jött és elfordult. Tudta, hogy ezek itt mind megszólják a háta mögött.

Ami nem is volt csoda. Ilcsi gyönyörű vörös haja ugyanis — festve volt. Pedig Ilcsi a világ legderekabb asszonykája volt. Mesebeli boldogságban élt az urával. Imádta a gyerekeit, a két rakoncátlan fiút és a kétéves kislányt, akinek olyan égőpiros Tizian-haja volt, mint a mamájának. Csakhogy igazi!

— Érdekes, — mondta róla egy barátnője, aki a mondásairól volt híres — ez az Ilcsi festi a haját és a gyereke lett vörös tőle.

Általában Ilcsivel sok bajuk volt az asszonyoknak. Különösen az idősebbjének. Amikor például megtudták, hogy kislányát nem otthon, hanem egy szanatóriumban hozta a világra, valóságos áradatban indult meg fölötte a szapulás.

— Én nem értem ezeket a mai asszonyokat — mondta akkor az öreg Borotvásné, a gazdag belvárosi kereskedő

özvegye. — Az én dédanyám még otthon szőtte a vásznat, a nagyanyám még otthon varratta a ruháit, az anyám még otthon kötötte a harisnyát, én még otthon sütöttem a kenyeret, a lányom még otthon szülte a gyerekeit, de hogy ezek a mai asszonyok mit csinálnak otthon, azt igazán nem tudom...

Szóval Ilcsire most megint rápirítottak s a képviselő neje könnyű fejbiccentéssel libegett el mellőle. Földigérő foulardselyem-szoknyája zizegve suhogott, ahogy továbblépett, — azaz inkább billegett, a magassarkú, kicsi fekete lakktopánban minduntalan megbicsaklott a lába a vastagon elhintett sóderen.

Bizony hosszú volt a szoknya akkor és felül is úgyszólván fülig ért a ruha. Mert a hölgyek ruhája, blúza egészen szűk és nagyon magas nyakban végződött, amit belül vékony halcsontok, vagy drótok peckeltek egyenesre, a végén nagy, hamis gyönggyel, amitől azután a nők bájos fehér nyakán a fül alatt, az áll kezdeténél állandóan ki-dörzsölt vörös foltocskák éktelenkedtek. Állt azért az asszonyok között vászonruhás is. Ezeknek a szoknyája valamivel rövidebb volt s vagy másfél ujjnyira látni engedte a cipőt, ami rendesen valami fehér bőr volt fekete lakkal. A szoknya fölött könnyű selyemblúzt, azon pedig derékba-szabott, szűk vászonkabátkát hordtak. A jobbmódúak panamakalapot.

De természetesen és kivétel nélkül mindannyian midert, — óriási halcsontokkal, — aminek következtében a hölgyek inkább álldogáltak, mintsem hogy leültek volna. És ha véletlenül kioldódott a cipőjük szalagja, bizony meg kellett kérni valakit a körülöttük lebzselő lovagok

közül, hogy kösse meg. Ami ugyan igen nagy kitüntetés és gáláns feladat volt, ám az urak mégsem szerették, mert rendesen le kellett térdelni hozzá, a sóder pedig sárgára piszkította a porcellánnadrágot.

Közben meleg volt... Tüzes és száraz kemencemeleg s a hölgyek és urak tétlen álldogáltak ebben a szörnyű hőségben, állig begombolkozva, bepréselve, — keménységekkel és vastagságokkal borítva.

A történelmi igazság kedvéért azonban meg kell állapítani, hogy nem izzadtak jobban és nem volt nagyobb melegük, mint a mai embereknek, akik megszabadították magukat mindezekről a fölösleges és kényelmetlen külsőségektől, — de mintha ezzel el is veszítettek volna valamit az önfegyelmükből, magukratartásukból és — még sok minden másból...

Végre féltizenegy óra tájban megjött a vasárnapi hajó. Mert délelőtt csak vasárnap jött gőzös és hozta magával a nyaralók rémét: a váratlan vendéget.

Váratlan? Személy szerint azok voltak, de hogy valamilyen vendég jön, arra minden háziasszony számított. A vasárnapi ebéd úgyis készült. Három-négy adaggal többre, mint ahányan a háznál voltak. Ez azonban rendesen kevés volt s néha bizony a háziaknak a paprikás csirkéből nem jutott más, mint a szósz.

Amikor a hajó megérkezett és nagy üggyel-bajjal kikötött, a nyaralók kétoldalt felsorakoztak az út mellé. Biztató és vigasztaló részvétellel, de a sorsban való megadással néztek egymásra. Akinek jutott vendég — és majd mindenkinek jutott, — azok hangos: „Jaj, de nagyszerű, hát kijöttetek! Már három hete vártunk“ — kiáltással

kalauzolták a vendégeket s közben egy-egy méla és fájdalmas pillantást küldtek ama boldog kevesek felé, akik a távozó hajó füttye után megkönnyebbült sóhajjal — és egyedül maradtak a parton.

Háziak és vendégek azután két részre oszlottak, a nyaraló úr beterelte egy kis sörözésre a férfiakat a Kaszinóba, a háziasszony pedig a hölgyeket hazacipelte a villába, ahol is megérkezve az első teendő az volt, hogy a háziasszonyok és vendégei hanyatt-homlok rohantak a hálósobába. Ott tüneményes gyorsasággal kapcsolták le magukról a midert s azután a vendéghölgyek — „Úgy-e adsz drágám egy slafrokot?” — kezdetű gépies kérdéssel gyorsan bebújtak a háziasszony előre és gondosan odakészített perkál és kreton köntöseibe, hogy azután leüljenek körbe a hűvös szobában, ahonnan a kora reggel becsukott zöld zsaluk messzetartották a meleget. Ott pletykáztak ebédig, amikorra is megérkeztek az urak, kivörösödve s néhány korsó sörtől alaposan fölvidulva. Ekkor a hölgyek újból előkeresték és felöltötték páncéljukat, foulard- vagy vászonruhájukat — éppen csak a kalapot nem tették fel megint — s kivonultak a verandára ebédelni, ami rendesen zöldséglevessel kezdődött s előételeken, paprikás és rántott csirkéken keresztül cseresnyés- vagy almásréteken végződött.

A házigazda közben buzgón emelgette a melléje tett vizesvödörből a helyi karcost, meg a szántói vizet, amely tudvalevőleg mindennél hűsítőbb és tökéletesebb fröcsösöt ad.

Ilcsiék is kaptak vendéget. Az unokanővére érkezett meg az urával és két szép ikerlányával. Ilcsi ura — akiről

még gyorsan még kell mondanom, hogy igen jó családból való fiú és miniszteri titkár volt — szép karrier előtt állt, mert 36 éves volt és már most megkapta a titkári címet és jellegét — mondom Ilcsi ura a Kaszinóban fölpakolt két regattistát meg egy harmadik lézengőt s őket is elhozta ebédre. Ilcsit a regattisták és a mumpic megjelenése nem hozta zavarba. Mumpicnak hívták ugyanis akkortájt az olyan kirándulót, aki nem határozott céllal jött ki faluhelyre s nem is egyenesen vendégnek, hanem csupán csak úgy szórakozásból. Természetesen belül számítva arra, hogy majd csak akad lányos ház, vagy más jóismerős, aki megmenti a kaszinóvendéglő ebédjétől, ahol tudvalevőleg a híres csodacsirkéket mérték ki rántva és sütve, vagy paprikás szószban. A csoda az volt ezekben a csirkékben, hogy mindegyiknek három nyaka, két szárnya és négy püspökfalatja volt, de melle csak egy, zuzája, mája pedig egyáltalán nem került soha asztalra.

Elfelejtettem még megmondani, hogy a mumpiccal nem is a Kaszinóban, hanem az uszodában akadtak össze, ahova az urak még ebédelőtt lementek fürdőzni. Az uszodában olyankor vidám élet volt. A hölgyek tizenegykor már kitakarodtak belőle s a férfinem egész estig birtokába vette. A férfinem alatt elsősorban a különböző nagyságú és korú ifjúságot értem, amely déli tizenegyedtől délután kettőig kizárólag azzal foglalkozott, hogy egymásután hol fejeseket, hol gombócokat ugrott a vízbe, amelyben egyébként lehetett tenni lefelé vagy — tizenöt tempót. De fölfelé, víz ellen többet is — már akinek volt kedve hozzá s nem félt, hogy valamelyik lurkó a nyakába pottyán és a víz alá nyomja. Amit az ifjúság nagy előszeretettel vég-

zett, különösen a már körülírt mumpicokkal. Az ifjúság szünni nem akaró és minduntalan megújuló fejesei és gombócai között azután időnként mint főattrakció megtörtént a népszerű Gyula bácsi gombócugrása is. Gyula bácsi a nagynevű fűszeresdinasztia nyugalmazott tagja volt, aki az életét az uszoda és a sörözés között osztotta meg, aminek következtében egyrésztől igazán kiváló úszó volt, másrésztől viszont akkora volt a hasa, mint egy két-hektoliteres hordó. Félóránként az egész ifjúság felsorakozott az uszoda felső részébe és hangos szóval kezdte hívni Gyula bácsit, aki az alsó részen üldögélt nyakig a vízben és a változatosság kedvéért — fröccsöt ivott.

— Gyula bácsi, gombócot! Gombócot!... Gombóóóó-cot! — ordították karban, amíg azután végre Gyula bácsi lenyelte az utolsó kortyot s mint valami emberi Jónás kimozdult a vízből, fölcammogott az alsó lépcsőn, átsétált az ugróléchez, ráállt, azután hangos — „Hopla, hopra, hopp“ — kiáltással felugrott a levegőbe, rövid karjaival hirtelen összefogta csodálatosan nagy hasa alá felhúzott két kurta lábát és bedobta magát a vízbe. Ilyenkor a kabinok deszkafalának tetejéig fröccsent fel a víz, a gyerekek pedig hangos huj-huj ordítózással egyre-másra vetették be magukat gombócaikkal Gyula bácsi után.

Gyula bácsi néha a bámulatos látványt azzal fokozta, hogy egy székre, padra vagy korlátra mászott fel és onnan végezte az ugrást. Közben egyszer megpróbálta az uszoda tetejéről is, ez azonban azzal a kellemetlen eredménnyel végződött, hogy sikerült kitörnie az uszoda fenekének három deszkaszálát, amelynek egyes szilánkjai Gyula bácsi-ban maradtak. Amire a prinsézászt pőfékelő úszómester

egyszer s mindenkorra megtiltotta ennek az ugrásnak az ismétlését, Gyula bácsi pedig úgy tett, mintha ezen rettenetesen bosszankodnék...

A mumpiccal közvetlenül Gyula bácsinak egy ilyen remek ugrása után találkozott Miska, Ilcsi férjeura, amikor is szegény mumpic úgy nézett ki vadonatúj porcellán-nadrágjában és sötétkék kabátjában, mint egy kiöntött ürge. Radónak hívták a derék mumpicot, aki szerencsétlenségére pont abban a pillanatban próbált kilépni a kabinból, amikor Gyula bácsi éppen a magas padról zuhant alá, mint valami mázsás meteor a vízbe, amelynek szőke habjai ezúttal is kicsaptak a kabinok felé. De most nemcsak a deszkafalat, hanem Radó urat is csuromvizesre fröcskölték. Miska megszánta a mumpicot, akit ugyan csak szegről-végről ismert s megígérte, hogy otthon ad neki ruhát, amíg az övé megszárad.

Így tehát Ilcsiéknél öt vendég és két vendéggyermek ült a meghosszabbított asztalnál. Miért is a háziasszony valami előételfélét rögtönzött. A vendégek el voltak ragadtatva, az unokanővér azonnal elkérte a receptet, amire Ilcsi elvörösödött, mert nem mondhatta el, hogy az előétel a rosszul sikerült zöldborsó-puddingnak, a tegnapi maradt borjúpörköltnek és a levesből kiszedett zöldségek egy részének összekeveréséből készült.

Az ebéd zavartalanul folyt le. A karcos és a szántói megrendítő mennyiségben fogyott, amiben igen nagy részük volt a regattista vendégeknek, akik úgy ittak, mint a gödény, de viszont úgy is ettek, mint a farkas.

Ebéd után a hölgyek visszavonultak a hűvös szobába, az urak pedig egyedül maradtak és tovább kvaterkáztak.

De most már annyit mégis könnyítettek magukon, hogy letették a kabátot. Radó, a mumpic, zavarban volt, mert nem tudta, hogy mit csináljon a nadrágtartójával, amely ugyan gyönyörűen hímzett mintázatú volt, de éktelenül vágta a vállát. Végül mégis úgy döntött, hogy addig, amíg a házigazda nyersselyem nadrágját fölcserélheti a sajátjával, a nadrágtartót le fogja tenni. Ez némi bonyodalmat okozott, mert a háziak két fia ezt a ruházati tárgyat kiválóan alkalmasnak találta a kétfogatú lovacskajátékra. Tehát gyorsan elcsenték és megfelelő spárgákkal és szalagokkal kiegészítve, egész délután vele hajkurászták az unokanővér két ikerlányát, akik teljesen egyformák lévén, pompásan beillettek lónak a kettős fogatba.

Radó a nadrágtartót tehát letette, ellenben magánhagyta háromszínű selyemövét, amelyen különböző rézcsattok, horgok és egyebek mellett fehér bőrórázseb, szipk tartó és más értelmetlenségek díszeltek. Ez időben ugyanis a férfiöltözködés főéke volt az öv, amely hol méltóságot utánzott, s olyan volt, mintha a felső része le lett volna nyisszantva, — hol különböző ravasz réz- és bőrkapcsokkal, arasznyi széles selyemgumi-szalagokkal tetézte a fejlődésnek indult pocakot.

Történt pedig, hogy a házigazdának és az unokanővér urának valami kis családi megbeszélőnivalója akadt, miért is öt percre kísértáltak a kertbe.

Ezalatt történt a végzetes eset.

Az egyik regattista, aki már a tizedik spriccert küldte le a torkán, hosszabb hallgatás után megszólalt és azt mondta:

— Hiába, ez az Ilcsi mégis derék és szép asszony! . . .

A másik nem felelt, csak bólintott, szintén lehajtott egy tizedik spriccert és azután csak ennyit szólt:

— De még milyen — s egyet csettintett a nyelvével...

Radó, aki ugyan néhány pohárral kevesebbet ivott, mint a regattisták, de viszont néhány pohárral többet, mint amennyit elbírt, — erre hirtelen kivörösödve rájuk ordított:

— Kikérem magamnak, hogy sérteggessék a háziasszonyt!

A két regattista a spicces emberek enyhe tekintetével nézett össze:

— Hát neked mi bajod van? — kérdezte az első.

— Megtiltom, hogy sérteggessétek a háziasszonyt! — harsogta Radó.

A második regattista gyorsan és röviden válaszolt:

— Marha!

Az első regattista azonban felcsattanva kérdezte:

— Megörültél? ... Mivel sértettük meg?!

Radó kinyújtott kézzel rámutatott a másikra:

— Amit te csináltál, — az aljas sértés! ...

A másik erre fölállt, csöndesen odalépett Radóhoz s úgy vágta képen, hogy székestül együtt hanyattesett.

Miska és sógora ebben a pillanatban érkeztek vissza a verandára.

Radó feltápáskodott:

— Ezért ön felelni fog! — mondta. Megvetően végignézte ellenfelét s azután a házigazdához lépett — Kérlek, Miska, megértheted, hogy én most azonnal távozom ...

Miska megértette s visszavonult Radóval, aki fölhúzta

magára még mindig vizes gúnyáját s már menni is akart, amikor eszébe jutott a nadrágtartó.

— Kérlek, édes Miskám, — kérte a házigazdát — légy oly jó, hozd be a verandáról.

A kérelem azonban jámbor óhaj maradt. A fiúk valahol fönn a hegyen hajkurászták fogatukat és Miska eredménytelenül tért vissza a verandáról.

Radó végleg elvesztette a fejét:

— Disznóság, — mondta — idecipeled az embert, nem elég, hogy itt inzultálnak, hanem még el is lopjátok a hozentrágeremet!

Ennek a kijelentésnek lett a következménye, hogy a szép csöndes, álmos meleg júliusi vasárnap nem is két, hanem három lovagias afférrel végződött.

Radó távozott. De nemsokára a helyzet kínossága miatt a két regattista is elbúcsúzott.

Amikor az asszonyok előkerültek, már mind a háromnak csak hűlt helye volt. Viszont a sógor szerencsétlenségére elmondta az egészet s közben félreérthetetlen célzásokat tett Miska felé, hogy a két regattista nyilván tényleg meg kellett, hogy sértse Ilcsit, mert különben Radó, aki a világ legbékésebb és legjámborabb fiatalembere, nem lépett volna fel így ellenük.

Ennek a következménye viszont az lett, hogy hétfőn a három lovagias afférből már öt lett, mert Miska megbízta sógorát, hogy egy másik jólfésült úrral kérjenek elégtételt a két regattistától a feleségén esett sértésért.

Az unokanővér azután elment egy pár helyre látogatába. Ilcsi a gyerekekkel otthon maradt...

Aminek azután megint az lett az eredménye, hogy a

falu másnap olyan volt, mint a hangyaboly és a hölgyek igazán meghatványozott hangyaszorgalommal cipelték ide és oda a pletyka hangyatozásait.

Délután Ilcsihez már sorban jöttek a barátnők részvétlátogatásra s megkérdezték, igaz-e, hogy válnak, igaz-e, hogy egyik regattista az asztal mellett fülöncsókolta Ilcsit s hogy viszont Miska olyan dolgokat vett észre Ilcsi és a másik regattista között... szóval, hogy ezért verekszik vele, s igaz-e, hogy Radó miatt válik az urától és mi igaz abból a rémes pletykából, hogy az egyik regattista állítólag elemelt valamit ebéd után Radótól, amikor az elszundikált és hogy is történt az, amikor Radó és az ura összepofozkodtak?

Ilcsi asszony természetesen először hüledezett, azután sírt, azután migrént kapott s végül elájult. A bögéstől olyan vörös volt a szeme, hogy este nem mehetett le a Kaszinóba a szokásos hétfőesti kuglira, amelyen persze az ura sem jelenhetett meg, mert a lovagias ügyek miatt benn kellett maradnia Pesten.

Amire aztán a hosszú asztal mellett meg is jegyezte a képviselő felesége, akinek arcát ezúttal a szokásos pirostító mellett a káröröm boldog izgalma is rózsásra festette:

— Én mindig mondtam, hogy az Ilcsi nem a magunkfajta dámák közé való asszony! Túlságosan modern! — azután szertartásosan hozzátette: — Én a magam részéről be is szüntetek vele minden érintkezést!

Ilcsi asszony sorsa ezzel ott nálunk falun meg is pecsételődött. Azért valaki a védelmére kelt. Különösképpen öreg Borotvásné volt az, aki mentegezni próbálta:

— Na, azért nem kell mindent elhinni, lehet, hogy a

szegény asszony egészen ártatlan a dologban. Dehát ide visz az, amikor nem hallgatnak az öregekre... — és itt titokzatosan elhallgatott. Hogy szegény Ilcsinek miben kellett volna hallgatni az öreg Borotvásnéra, azt soha nem tudta meg senki. De ugyanakkor megszólalt mint végső és kérlelhetetlen bíró a világszép jukker asszony, a fess Mici is:

— Magának van igaz! — mondta a képviselőnő felé — ez egy bolond némbér megvan, aki megkapsz amit csinálsz! Úgy neki kell!...

Ezután nem is volt többé egy hang sem az ifjú asszony védelmére, aki harmadnapra gyerekeivel együtt beköltözött Budapestre, s valahová Budakeszire ment át nyaralni. Soha nem is láttuk őket többé a falunkban.

A párbajok lefolytak, nagyobb baj nem történt, csak a Radó kapott egy nagy vágást a homlokára, amit azután egész életében úgy viselt, mint valami diadalmi jelet és szegény Miskának a füléből kanyarított le egy darabot a regattista, noha az lett volna az igazságos, hogy ő tegye a fülivel jóvá, amit a nyelvével vétett.

Miska azonban józan ember volt. Esze ágába se jutott, hogy pillanatra is kételkedjék a feleségében. Hiszen különben is a regattisták meg Radó előadásából a lovagias eljárás során teljesen tisztázódott az egész összeszólalkozás. Miska tehát nemcsak hogy nem vált el, hanem még jobban imádta feleségét, akiről természetesen nem tudta, hogy a mi falunkban van erkölcsileg eltemetve.

Nálunk azonban nem bocsátották meg Miskának azt a ballépést, hogy nem hitt el semmi komiszságot a feleségéről és egész télen szorgalmasan terjesztették róluk Bu-

dapesten a hazugságok egyre terjedelmesebbé és bonyolultabbá és komiszabbá vált láncolatát.

A. dolognak híre ment, Miska főnökeinek is fülébe jutott s az egyik, aki nagy smokk volt, ettől kezdve el is ejtette. Dolgozott szegény Miska a hivatalban mint két teherhordó, de semmi eredménye nem volt. Tíz évig nem lépett elő.

Mindezt mi persze már csak később hallottuk, mert arrafelé nem jöttek soha többé.

Hát ez történt egy régi messze júliusban, fenn a nagy folyó partján, ahol olyan kékek este a hegyek és a Duna az öbölben olyan, mint egy tó.

Régi történet, nagyon régi. Régen volt ez, abban a bizonyos nagyon szép, nagyon derék, nagyon jó régi világban... Olyan nagyon régen volt, hogy talán igaz sem volt...

Ó, mert azóta mi minden nem történt a Duna mellett és körülötte! És mennyi, ó! de mennyi víz lefolyt már azóta ezen a kedves, szelíd öreg Dunán.

A F O L Y O S Ó N

A folyosó még üres volt, a széles, piros szőnyeg fölött aranyport táncoltatott a reggeli napsugár. Korán volt még, fél tíz. Csak a keresztfolyosó sarkán álldogált két kipödört bajszú teremszolga.

Kelemen elsőnek érkezett. Ahogy belökte maga előtt az üvegajtót, egyszerre kiegyenesedett s önkénytelen mozdulattal megigazította a nyakkendőjét. Azután elővette aranykeretes monokliját, a zsebkendőjével gondosan letörülgette és ráillesztette a jobb szemére. A folyosó végén megjelent az öreg terembiztos szálas alakja és gyors, erőteljes lépésekkel sietett az elnöki szoba felé. Amikor meglátta Kelement, jókedvűen ráköszöntött.

— Már ilyen korán bejött a képviselő úr? — az utolsó két szót különösen hangsúlyozta, de nem is várt választ, hanem tovább ment.

Kelemennek azért mégis jól esett a megszólítás. Tudta ugyan, — ó, milyen jól tudta — hogy régóta nem jár neki s tetette magát, hogy nem veszi észre a gúnyolódó ugratást, ami mögötte volt. Csak úgy félvállról felelt vissza:

— Hja, ma nagy nap van! — azzal megfordult és átballagott a baloldalra. Ott már lézengtek egypáran.

Kelemen jól érezte itt magát, ebben a bizonyos állandó, gondosan megtartott hőmérsékletben, amely télen és nyáron egyforma, nyáron hűvösnek s télen melegnek tetszik. Ebben a lehalkított csöndben, amelyet csak néha szakít meg valami kis parázs vita a folyosó sarkában, vagy az ujságírópáholyok bejárata előtt. A hosszú nyári szünet után föléledve, szinte megfiatalodva sétálgatott Kelemen a tarkára festett csúcsívek között, — olyan nyugodtan, olyan biztonsággal, mintha még tényleg országgyűlési képviselő lett volna.

Pedig hát ... Az bizony régen volt ... Milyen régen! Van egy huszon ... eh, jobb nem számolni az éveket ... De szép is volt, amikor még egy ilyen nagy napon körülvették a fiatalabb képviselők és az ujságírók s a véleményét kérdezték. Ő meg nyilatkozott. Fínom, franciás aperszüket mondott, kihegyezett, gyilkos kis mondásokat s komoly és szabatos közjogi megállapításokat. Ha bement az ülésterembe, fönn a karzaton összesúgtak a hölgyek:

— Ki az a szép, magas, barna ember ott, nézd, az... a szalónkabátos a monoklival.

— Még azt sem tudod? ... Lontay Kelemen, az ellenzék legjobb szónoka. A pártvezér bizalmasa.

Bizony az volt. A nagynevű öregúr, kivált mióta elbetegesedett, semmit sem csinált nélküle. Csak Sándor, a titkára és ő ... csak ők ketten tudtak mindent.

Más világ volt az akkor. Megbecsülték még a tudást, tapasztalatot, európai műveltséget, nem úgy, mint ... — lenéző fölénnel tekintett körül és előkelő fejbiccentéssel fogadta egy öreg ujságíró köszöntését. Az odajött hozzá, akárcsak régen. Ez az egy odajött.

— Mit szól a helyzethez, képviselő úr? — kérdezte.

Ez még kérdezte. Csak az a kár, vagy tíz éve ez sincs semmiféle lapnál. Csak úgy lödörög itt a folyosón vékonyka, összeaszott kis testével és titokzatos értesüléseket suttog az emberek fülébe, melyek majd mindig azzal végződnek, hogy az öreg Kobics — igazságügyminiszter volt egyszer rövid ideig s pár hónapon át házelnök is — a jövő héten feljön Pestre és akkor... De már nem hallgatta senki.

Úgy álltak ott ketten az egyik ablaknál, mint rég elmúlt időknek kísértet-árnyai.

A híres baloldali pártvezér ment el előttük, zömök alakja csupa erő, az arca komor; látszott, hogy valakit keres a szemével.

Kelemen leereszkedően rászólt:

— Szervusz, Gábor. Kit keresel?

Az éppen hogy odanézett, biccentett a fejével, de nem felelt és tovább sietett. Kelemen nyelt egyet.

— Hallatlan, milyen neveletlen! És ezeké a világ most! Bezzeg a mi korunkban... ennek még hátul gombolták a nadrágját, amikor én már...

Igen, amikor ő már tömegek vállán járta végig az országot. Zászlótábor, virágerdő, „Éljen Lontay Kelemen függetlenségi és 48-as képviselőjelöltünk!” Micsoda választás volt az! Télen, kilencszázötben... Amikor az északi bányavárosban megbuktatta az öreg generálist. Hát az, amikor a darabontkormánynak odasüvítette, hogy „Takarodjanak!” És amikor ott fönn a Burgban magának a császárnak megmondta, hogy... Elfordult az öreg ujságírótól és kinézett a fényes ablakon a Dunára...

— Haj, bizony sok víz lefolyt azóta erre — sóhajtott magában — és azóta többé... az új világban... nem sikerült. Az első nemzetgyűlési választáson föllépett a régi kerületében. Megbukott. Valami incifinci kis miniszteri titkárocska ezer vokssal győzte le. Föllépett még a második választáson, a harmadikon is, azután abbahagyta. Minek? Ami pénze volt, az addigra úgyis elűszott már... Igaz, hogy most az irodája is gyöngébben jövedelmezett, annak sem ártott volna, hogy képviselő legyen a gazdája. De hát!...

A budai hegyek fölött gomolygó nagy felhők szálltak sebesen.

— Az öreg Kobics azt mondta, — az öreg ujságíró hunyorított egyet — hogy a mi időnk közeledik. Ez csak most átmenet, azt tartja, s akkor neki vannak bizonyos tervei — közel hajolt Kelemenhez és súgva mondta:

— Önt szemelte ki igazságügyi államtitkárnak!

Kelemen zavartan csavargatta nyakát a gallérjában:

— Engem? Igazán? — hümmögte. — Hát hiszen szó sincs róla, az öregre még vár szerep... Igen, határozottan vár még szerep...

De ezt csak úgy mondta. Ebben nem tudott hinni. Hanem az igazságügyi államtitkárság, az tényleg... Az jogosan illetné őt meg... A koalíció alatt is csak a legrútabb intrika ütötte el tőle... Pedig ha akkor ő... Ha a vén cigány jobban bízott volna benne, hej, sok minden másképp fordult volna. Ámbár ki tudja, talán jobb is... igen, jobb, hogy nem akkor! Túl fiatal volt még. De most... most... amikor annyi nehéz, kényes kérdés van, most igazán szükség volna az ő nagy jogászi tudására.

Arra a sok finom csalafintaságra, amit összehalmozott magában annyi év alatt. Azért, mert hatvankét... izé, hatvanegy éves?... Hát aztán... Hiszen volt is róla szó. igaz, tíz év előtt, az ujságok írták is, meg a pártelnök is mondta, hogy meg lehetne esetleg csinálni, hogyha... Csak akkor hirtelen közbejött, hogy a sajtófőnök... Nem, nem, sokkal jobb, hogy abban a rendszerben nem vett részt. De valahogy föl kellene hívni az igazságügyminiszter figyelmét. Az államtitkárságról még úgysem döntöttek. Mindenesetre jó volt, hogy ma bejött. Persze a miniszterelnök programbeszéde után nem igen lehet ezt szóba hozatni a miniszter előtt. De holnap vagy holnapután. Kellene beszélni a Jenő gyerekekkel, az a patvaristája volt valamikor és az nagyon jóban van a miniszterrel. Majd később meg is keresi.

Már zsongott a folyosó. Hangos csoportok vitatkoztak. Ujságírók és titkárok száguldoztak fel-alá.

Az egyik ellenzéki vezér, volt miniszterelnök, hirtelen kivált egy csoportból és odajött. Megölelgette.

— Szervusz. Kelemen bácsi, de rég láttalak. Jó, hogy feljöttél, mert éppen... — nem tudta befejezni, mert az elnöki tanácsos jött oda és valamit súgott a fülébe.

Kelemen csak annyit hallott:

— Kegyelmes uram... ő excellenciája...

A volt miniszterelnök hirtelen megrázta Kelemen kezét:

— Bocsáss meg, Kelemen bácsi, rögtön visszajövök, de éppen hivat a... — nem fejezte be és már ment is.

Kelemen agyában hirtelen fölillant valami.

— Mi ez? Volna valami a levegőben? Ez az ember

nem nagyon szokott vele parolázni és most, mégis azt mondta, hogy éppen jókor, mert... Azután meg azt mondta, hogy éppen hivat — Kelemen elmerült a találgatásokba — lehet, hogy esetleg éppen a miniszter hívatta... A, ugyan!... Hiszen szó sem volt róla, csak éppen neki jutott eszébe, de hogy is... Mégis, olyan furcsán beszélt vele. Olyan jelentőségteljesen hangsúlyozta, hogy „éppen jókor“.

Csupaszkepű, fiatal ujságíró állt előtte:

— Nem tud valami érdekeset?

Kelemen ki nem állhatta ezt az embert. Volt rá oka. A múlt télen egyszer bement az ujságírókarzatra, éppen nagy vihar volt, rengetegen tolongtak ott s akkor ez a gyerkőc hetykén megkérdezte, hogy ő mit keres ott?... Ő, aki már vagy húsz éve jár oda! Igazán régi jogon! És ez a kölyök akkor mégis azt mondta, hogy sajnálom, de itt csak ujságírók tartózkodhatnak. Erre fölényesen intett neki, „kérem, én volt országgyűlési képviselő vagyok“, de erre az ifjone azt mondta, „akkor tessék átmenni a volt képviselőházba“. Most ez mégis idejön hozzá. Éppen őhozzá! Ez már érdekes!

Az obsitos ujságíró a fiatal vállára tette kezét:

— Öméltósága nem beszélhet, pedig volna mit!

A fiatal riporter zavartan nézett rá:

— Sajnálom, most még nem mondhatok semmit — mondta Kelemen — és így mondta: most még...

Az öreg ujságíró hozzátette:

— Én azonban megmondhatom magának, hogy az igazságügyi államtitkárság betöltése körül meglepően ér-

dekes tárgyalások folynak, amelyről öméltósága, ha akarna...

Kelemen otthagytta őket:

— Kérem, kérem, hagyjuk ezt...

Tíz perc múlva egy másik ujságíró ismerőse jött oda és megkérdezte, igaz-e, hogy kombinációban van, mint igazságügyi államtitkár. Kelemen zavarba jött és csak annyit mondott, hogy „kérlek, ne beszéljünk erről“. Félóra múlva egyik kormánypárti képviselő félrevonta egy sarokba és valami közjegyzőségről kezdett beszélni. Hát ez is? ... De ekkor megszólalt a csengő és mindenki betódult a terembe.

— Te nem jössz be? — kérdezte a képviselő.

— Nem, majd később — felelte zavartan.

Hova menjen? ... Az ülésterembe? Eh! ... Az ujságírókarzatra nem. Nem akarja, hogy mégegyszer ... Negyedóra múlva bement a tisztviselők karzatára. Onnan hallgatta meg a miniszterelnök programmbeszédét.

— Tartalmas, okos, határozott beszéd volt, — állapította meg magában. — Ez az ember maradni fog!

Elnézte a minisztereket. Az igazságügyminiszter ott ült csöndesen s erősen figyelte a miniszterelnök beszédét. De egyszerre fölvetette a fejét, végigtekintett a karzaton. Ahogy idepillantott a tisztviselőkarzatra, a szeme egy pillanatra megállt s mintha valakit felismert volna, erősen idenézett. Vajjon kit néz? Lehet, hogy őt nézi? Igen, határozottan idenéz. Kelemen mosolyogva megbiccentette a fejét. A miniszter — visszaköszönt!

Visszaköszönt! Nem, ez már nem lehet véletlen. Ugyan! Elég régen ismerik egymást! Két úriember kö-

szön egymásnak, nohát . . . Ebben igazán nem szabad semmit sem látni.

De a szíve sebesebben kezdett dobogni.

A programbeszédnek vége volt. A hosszantartó, szünni nem akaró, újból és újból megújuló taps a jobboldalon nem maradt el. De sok tapsot kapott az ellenzéktől is. Megindultak a gratulálók: a szónokot számosan üdvözlötték.

Az igazságügyminiszter ekkor fölállt, vette az aktáskáját és lassú lépésekkel elindult — kifelé a teremből.

A tisztviselői karzatról is kiszállingóztak az emberek. Kelemen is.

Egy ujságíró eléje állt:

— Mi a véleménye méltóságodnak az expozéról?

— Tartalmas, okos, határozott beszéd volt, — ismételte most már hangosan Kelemen — a miniszterelnök úrnak határozottan nagy sikere van. Régi parlamenti ember vagyok — és kihúzta magát — de ilyen nagysikerű bemutatkozásra alig emlékszem. Meg vagyok győződve, hogy tartós és szilárd kormányzat következik! — kegyesen kezettfogott az ujságíróval és elment a képviselői folyosó felé.

Alig tett öt lépést, amikor szembe jött vele — az igazságügyminiszter.

— Örülök, hogy találkozunk, — mondta gyorsan a miniszter — napok óta akarok már veled beszélni, kedves bátyám . . .

— Tartom szerencsémnek . . .

A miniszter karonfogta és egy oldalfülkébe vonta. Leültek.

Messziről nézni kezdték őket . . . Az a taknyos ujságíró is.

— Kérlek, azt szeretném tőled megkérdezni, — kezdte a miniszter — elvállalnád-e . . .

Kelemen behúnyta a szemét és azt érezte, hogy most menten meghal a boldogságtól.

— Kérlek, kegyelmes uram — nyögte ki nagynehezen.

— Igen, azt akarom kérdezni, hogy elvállalnád-e a fiam előkészítését az ügyvédi vizsgára . . . Tudod, szeretném, ha a gyerek brillírozna. De a kötelmi jogból és a kereskedelmi jogból azt hiszem, egy kicsit gyöngye. Olyan valaki kellene neki, aki nemcsak meg tudja vele értetni a jognak ezt a két szövevényes területét, hanem arra is meg tudná tanítani, hogyan kell erről hatással beszélni. Én még nagyon jól emlékszem a te kiváló szónoklataidra és . . .

Kelemen már nem hallotta. Mintha messziről, nagyon messziről beszélne hozzá egy hang, de hogy mit, nem tudta fölfogni. És közben azt érezte, hogy valami hosszú, hegyes, vékony törrel keresztülszúrták előlről a háta közepéig.

A miniszter hozzáért a karjához és kicsit hangosabban mondta:

— Hát akkor remélhetem esetleg? Kérlek szépen — tette hozzá lehalkított hangon — illendően foglak honorálni.

Kelemen megrázta magát, a monoklit megerősítette a szemén. Fejével tagadólag intett:

— Sajnálom, kegyelmes uram, gyermekkertészettel nem foglalkozom...

Fölállt:

— Ha azonban neked lesz szükséged valamikor ezekben a kérdésekben esetleg valami tanácsra, azzal bármikor szívesen szolgállok... — leereszkedően bólintott és meghajolva kezét nyújtott a miniszternek, aki fejcsóválva, de nyugodt mosollyal nézett rá vissza:

— Sajnálom, azt hittem, hogy mind a ketten jól járunk!

Kelemen megfordult és nyugodtan elsétált. Fejét gögösen fölvetette, önkénytelen mozdulattal újra megigazította a nyakkendőjét és csöndesen, méltóságteljesen lépett végig a lármás és zsúfolt folyosón.

Ebben a pillanatban tényleg olyan volt, mint a régi békebeli igazságügyi államtitkárok.

— Nos? — kérdezte a fiatal újságíró, aki odaugrott hozzá:

— Nem fogadtam el — felelt halkán Kelemen — és fölemelt fővel, gögösen továbbment.

LORD LOCHMOND ÉS TITKÁRA

I

Lord Lochmond és titkára

— Hogy van, kedves Lancelot? Mi ujság? ... — kérdezte rövid, őszes szakállát símogatva Lochmond baronet a titkárától, aki nagy tisztelettel tudással közeledett feléje.

— Semmi különös, Sir Edgar, ma már annyi minden történik a világon, de semmi sem hoz újságot.

— Mondja — dörmögte a baronet — ezt nem abban az utálatos Oscar Wildeben olvasta, akinél az idősebb emberek mindig vén csacsik, a fiatalok pedig káprázatosan szellemesek? Vigyázzon, kedves Steele, ma már idejét múlta a paradoxon! Ezzel nem lesz sikere a hölgyek körül... Tegnap óta hánynak csavarta el a fejét? — és Lochmond derűs, szürke szeme vidáman tekintett az ifjúra.

Tom Steele külsejében valóban minden megvolt hozzá, hogy veszedelmes nőhódító legyen. Ama fiatal férfiak közül való volt, akiken letagadhatatlan nyomot hagy a sport, a nélkül, hogy akár a vonásaikat eldurvítaná, akár a mozdulataikat darabossá tenné. Széles atlétavállai fölött kicsiny, de nemes vonású feje előkelő felsőbbbséggel

emelkedett fel, szabályos arca, magas homloka és kemény szája valami különösebb komolyságot adtak az arcának. Szinte gyerekesen nyílt, nagy, sötét szemei azonban a nyugodt öröm kifejezésével néztek a világba.

— Sir Edgar, ön nagyobb jóindulattal nézi igénytelen személyemet, mint a hölgyek általában, de azért nem akarom lerontani ön előtt magamról ezt a hírt, amely azért megtisztelő, mert rossz.

— Jól van fiatalember, a postát hozta? ... Van valami érdekes? ...

— Nem igen. Pár jelentés ... Szokványos üzleti ügyek — mondta a titkár és sorban lerakosgatta az íróasztalra a már rendezett levélanyagot s egy csomó újságot. Azután hozzátette:

— Persze, megint egy csomó pénzkérés.

— Utaljon ki mindegyiknek valamit.

— Bocsássa meg, Sir Edgar, nem tartom célirányosnak, hogy valósággal magára uszítja a kéregetőket. Azt hiszem, az ön címét már az egész világon körözik a hivatásos koldusok között.

— Mindegy — felelte a baronet fejét rázva. — akinek van, az adjon azoknak, akiknek nincs. Magára bízom, hogy ezeket elintézza a szokott keretek között. Az üzleti leveleket adja ki Stones igazgatónak, mert én holnap megkezdem a szabadságomat — azzal eltolta maga elől a levélcsomót.

— Melyik újságot parancsolja?

— Egyiket sem — nevetett Sir Edgar. — Ez is a szabadságomhoz tartozik. Utálom, hogy mindennap elré-

mítsenek valami szörnyűséggel. Vagy egy gyilkosság, vagy egy bankbukás!

— De kérem, itt van valami a Daily Postban — ami esetleg személyileg...

— Ah, dehogy. Cseppet sem törődöm vele, ha támadnak, még kevésbbé, ha dicsérnek... Azt hiszi, izgatott engem valaha, hogy a lapok csukamájbárónak neveztek el?

— Ó, ma már az „erdőkirály“ névvel tisztelik meg. Sir Edgar. De voltaképpen honnan származik, ha szabad kérdezni, ez a csukamájbáró csúfnév?

— Bizonyos emberek ezzel akartak emlékeztetni, amikor báró lettem, arra, hogy nem régi vagyonom alapjait egy nagy csukamájolaj-üzlettel teremtettem meg, mert egy norvég halásztársasággal együtt benne voltam véletlenül a legszerencsésebb bálnavadász-évjáratban. Azt hitték, hogy bosszantani fognak vele, pedig egyszerű származására csak azt kell emlékeztetni, aki úgy tesz, mintha elfelejtette volna... Én azonban mindig dicsekedtem vele, hogy az apám kovács, nagyapám szegény kis hajóskapitány volt — mégpedig vitorlás hajóskapitány. Sohasem tagadtam, hogy a fiatalságom nehéz, sőt alantas évek között telt el...

— Igen, Ön gyakran beszél úgy előttem is előkelő urakkal, hogy azt érzem, ezek most szégyellik, amiért a papájuk tagja volt a felsőháznak.

— Na, nem egész így van, kérem. Én nagyon is tisztetem a régi nemesi családok olyan tagjait, akik tehetségesek és dolgoznak... De hát én bizony alulról jöttem s ezért szeretem az alulról jött embereket is... Bizony, a gyarmatokon és az Egyesült Államokban 30 éves ko-

romig hiába kergettem a szerencsét, amíg ezzel a bálnadologgal el tudtam csípni az uszályát. Pedig lássa, aminek ma a vagyonomat és a hatalmamát köszönhetem... ez az erdődolog, ez a nagy nemzetközi faszindikátus huszonegyéves koromban született meg az agyamban. De hiába mentem ezzel az ötlettel fűhöz-fához, mindenki nevetett rajta, hogyha komolyan vették, az volt a válasz, hogy lehetetlen megcsinálni... Hát én azután megmutattam, hogy lehet... — Elhallgatott és önelégült mosolygással hajolt hátra a székében.

— Én magam sem értem, Sir Edgar, hogy tudta ezt keresztül vinni. Még nem ismertem, de már bámultam az energiáját. Ahogy az erdőtrösztöt végig a világon meg tudta valósítani, az, ne haragudjék, szinte ördögi. Hogy tudta megcsinálni, hogy sorra minden ország behódolt, hogy ma már nagyhatalmak kormányai ostromolják az ajánlatokkal?

— A sorrend volt szerencsés, kedves Steele. Ha a nagyhatalmakon kezdem, az egész terv már az első nap felborul. De én kis országokon kezdtem, új államocskákon vagy legyőzött országokon, szóval olyan kormányokkal szemben, amelyek rá voltak szorulva a nemzetközi pénzpiacra, de már nem kaptak sehol se kölcsönt! Hát én hoztam nekik! Olcsó, becsületes kölcsönt, aránylag alacsony kamattal. Ennek ellenében mindenütt kikötöttem magamnak az erdőkitermelési jogot.

— Mondjuk, monopóliumot!

— Na igen. De higgye el, senki se járt rosszúl. Az erdőtulajdonosok legkevésbé, mert mindig és mindenütt megvan most a biztos piacuk.

— Igen, de mindenütt panaszkodnak, hogy a fogyasztó szempontjából ez drágulást hozott.

— Lárifári. A fogyasztó szempontjából ma minden drágulást hoz, mert a nagy nemzetközi gazdaság óriási vadászterület lett, ahol mindenki hajtó — néhány hatalmas puskás számára.

— Lesipuskás számára! — mondta halkán Tom Steele.

— Ahogy vesszük. A gazdasági oligarchiák kora után a pénzügyi abszolutizmus kora következett el. Higyje el... hogy a jobbágyság szempontjából ez sokkal kedvezőbb.

— A fogyasztókat érti a jobbágyok alatt?

— Mindenkit, akinek a megélhetéséről gondoskodni kell. Bizonyos szervezet, bizonyos keret mindig szükséges, hogy az emberiségben a javakat valahogyan szétosszák. Az világos, hogy a régi, nem akarom mondani, hogy anarchikus, inkább oligarchikus közgazdaság — századeleji kapitalizmus — nem tudja ellátni a feladatát zavartalanul. Tehát új formákra, új szervezetekre van szükség.

— Erre lesz jó a pénz abszolutizmusa?

— Jó lesz? Azt nem tudom. De hogy jobb, mint a másik, az bizonyos. A fejlődés iránya mindenesetre ez. Amit én csináltam, az csak szokatlan volt és váratlan. De azt már egész szépen megszokta mindenki, hogyha Bukarestben a tüntetők bevernek egy ablaktáblát, az újnak ára és minősége attól a nemzetközi üvegkartelltől függ, amely Brüsszelben székel. És maga nem adhat el és nem vehet egy deka acélt, úgy, hogy az ne a nagy euró-

pai acél- és vaskartell szabványai szerint történjék. Ennélfogva . . .

— Ennélfogva igazuk van a krokodilusoknak — nevetett Tom Steele — és a tigriseknek, a cápáknak . . .

— És a keselyűknek, úgy van — nevetett Sir Edgar. — De higgye el, kedves Steele, hogy amióta én megcsináltam a nemzetközi faszindikátust és sorra megszereztem fél Európában és háromnegyedrészt Dél-Amerikában, meg egy jó rész Afrikában a kizárólagos fakitermelési jogot, mindenkinek csak haszna van belőle — elsősorban a kötvénytulajdonosoknak.

— És akkor miért nem csinálta meg itt Angliában és az USA-ban?

— Semmi értelme sem lett volna — felelte Sir Edgar szárazon és hirtelen másra terelte a beszédet:

— A leányomat nem látta, Mr. Steele? . . .

— Azt hiszem, az egyetemen van.

— Persze, persze, az egyetemen — mondta elgondolkodva Lochmond. — Látta, ez az én nagy bajom . . . Nincs fiam! . . . A cégem, a házam tehát nem száll olyan valakire, aki tovább vinné s aki új utódokat adna a mesterségének — egy század alatt megteremtené a Lochmond-hagyományokat, pedig én helyeslem a tradíciókat és sajnálom, hogy magamnak semmi sincs belőlük . . . Ha csak a kóborlási vágy nem, ami bizonyára hajóskapitány őseimről szállt rám . . . De Bettyben annyi üzleti érzék sincs, mint egy nyolchónapos házinyúlban.

— Ó — szólt közbe Tom — Lady Bettina rendkívül komoly és igazán nagyműveltségű fiatal hölgy . . .

A baronet legyintett a kezével:

— Ó, hogyne, hogyne... Betty igen értelmes, de csak a könyveket bújja és a múzeumokat járja. Hanem egy pár kesztyűt nem tud megvásárolni magának, általában nem is értem, hogy lehet valaki ilyen kis ügyefogyott és ennyire nem életrevaló. A szegény gyerek, csak egyszer magára maradna, akkor se tudná megfogni a szerencsét, ha mindennap tízszer besétálna a szobája ajtaján. Pedig lássa mindennek ez a titka. A szerencse. Úgy bizony, kedves Steele. Azt kell üstökön ragadni és vigyázni, hogy többé ki ne csússzék a kezünk közül... Na, szóval, van valami még?

— Itt van még egy levél, amelyet nem bontottam fel, mert az volt ráírva, hogy „bizalmas“ és „sajátkezű felbontásra“... Méltóztassék — s azzal egy hosszú, keskeny sárga borítékot nyújtott a baronet felé.

— Csak nyissa ki egész bátran, kedves barátom. Amikor két hónap előtt a kereskedelmi miniszter ajánlatára önt szolgálatomba fogadtam...

— Kérem, én nem tudtam róla és nem kértem a protekciót — mondta csendesen a titkár.

— Az elég hiba! Mert a protekció a szerencse előszobája és csak akkor hibás dolog, ha érdemtelen támogat. Én azonban két hónap alatt meggyőződtem róla, hogy maga legény a talpán, kedves Steele, éppen ezért feltétlenül bízom is magában. Egyszersmindenkorra felhatalmazom, hogy minden bizalmas levelet felnyisson és esetleg el is intézzon. A legtöbb bizalmas levél úgyis pénzt kér — nevetett Sir Edgar.

— Na, ez aligha... mert ezt valami párizsi bank küldi — mondta Steele és felbontotta a levelet:

— Mit írnak? — kérdezte a baronet.

— A Transatlantique et Colonial Banque arról értesíti, hogy március hetedikén kézhez vette a 808-as számú küldeményt s hogy annak ellenértékét javára írta.

— Mi... Micsoda?... Milyen számú küldeményt? — kérdezte kissé rekedten Sir Edgar.

— A 808-as számú küldemény...

— Más nincs a levélben?

— De igen, két sor, hogy a *999-es számú küldeményt* várják.

Lochmond baronet hirtelen mozdulattal kiragadta a levelet a fiatalember kezéből és gyorsan átolvasta. Pár pillanatra lehúnyta a szemét és fáradtan hátradőlt kar-
székében:

— Eh, vigye el az ördög! — szólalt meg azután bosszúsan. — Elrontják az egész mulatságomat... Szép kis szabadság! Ahelyett, hogy Bettyvel szórakoznék Párizsban, majd részt vehetek egy sereg unalmas ülésen.

— Ülésről nincs szó a levélben.

— A következő levélben lenne... Ez egy nagyon bonyolult tranzakció... Maga azt még nem ismeri, majd egyszer elmagyarázom.

— Nem emlékszem márciusban ilyen küldeményre.

— Olvashatta, hogy március elején ment el, maga pedig alig nyolc hete, hogy belépett hozzám, kedves Steele.

— Téved, Sir Edgar. Ma május 28-ika van és én február 26-án foglaltam el a hivatalomat.

— Na igen. De a rendelkezések már február vége előtt készen voltak — morogta a foga között a baronet

— s az első két hétben magára még nem bíztak fontosabb dolgot.

— És ez fontosabb dolog volt?

— Ahogy vesszük. Különben legyen szíves intézkedjék, hogy a délutáni párizsi repülőgépre három jó helyünk legyen. Bettyt viszem magammal és magát is... Voltakép ostobaság, hogy bosszankodom, mert ez a levél alapján egymillió font sterlingnél többet jelent.

— Lehetetlen — álmélkodott Steele. — Egemillió font sterlingnél többet, dehát hogyan?

— Mondtam már, hogy ez roppantul bonyolult tranzakció. Majd az úton elmagyarázom. Kérem, értesítse a leányomat, hogy még ma Párizsba megyünk. Erről, ezekről a küldeményekről ne szóljon neki, kérem. Csak annyit mondjon, hogy négy órakor legyen készen. De a gép, azt hiszem, félhatkor indul. Most tizenkettő... Én még megírok egy levelet... Kérem, adja csak ide arról a polcról azt a zöld töltőtollat... Nem... nem azt, azt a világosat... Köszönöm.

Átvette Steeletől a töltőtollat, amelyet az sietve emelt le helyéről.

— Menjen és ahogy végzett, jelentkezzék, mehetünk-e tényleg?

II

A 999. sz. küldemény

A titkár kiment a dolgozószobából s a kis fogadótermen át belépett a hallba. Csengetett a komornyiknak, megkérte, jelentse Miss Bettynának, hogy a baronet megbízásából beszélni szeretne vele. Ezután felhívta a repülőtársaságot és három jegyet kért a párizsi gépre.

— Egymás mellett nem tudjuk adni — mondták az irodában. — Kettő egymással szemben a gép elülső részén, egy azonban egész hátul lesz... De egyes hely van másutt is.

— A hátulsó jegyet kérem. Félóra múlva legyen itt.

A titkár ezután felment a lépcsőn és a második emeleten megállt Lady Bettyna lakosztálya előtt.

Betty már várta. Huszonkét éves, sötéthajú, de szépszemű, kicsit halvány s talán nagyon is karcsú leány volt, akin meglátszott, hogy több időt töltött a dolgozóasztal mellett és könyvek között, mint a tenispályán vagy a golfütőknél.

— Mit üzen apa? — kérdezte Betty kíváncsisággal.

Tom Steele zavarban volt. Nem tudta miért, de ez a fiatal, sudár teremtés mindig zavarba hozta s hiába élt vele egy házban már több mint két hónapja s hiába találkozott vele naponként többször is, nem tudta leküzdeni az első találkozás mély benyomását. Amikor az első nap bemutatkozott, ez a lány nevetve kérdezte tőle:

— Maga az, akit a miniszter az apa nyakára küldött?

Tom Steele azóta már százszor is megmagyarázta ön-

magának, hogy ebben az önkénytelen felkiáltásban nem volt rosszakaratú szándék s hogy Betty nem akarta őt, az új titkárt az első pillanatban megbántani, de mégis ez a túlkedvesnek éppen nem nevezhető fogadtatás, hiába, nem akart eltűnni az emlékezetéből s azóta is minden egyes találkozásnál nehezen találta meg az első szót vele szemben. Végre mégis megszólalt és úgy, ahogy átadta a baronet üzenetét.

Betty kedvetlenül elhúzta a száját.

— Párizs... Éppen most és mennyi időre?

— Legfeljebb egy-két hétre — mondta Steele.

— De éppen most? Hiszen apa jól tudja, hogy kolkválnom kell... Na, de mindegy, az öreggel nem lehet ellenkezni... Mondja, Lancelot úr, maga sem mer ellenkezni az öreggel?

— Hogy jutnék én ahhoz, kérem, Lady Bettyna? De ha szabad kérdezni, miért neveznek engem maguk folyton Lancelotnak?

— Apa azt mondja, hogy maga olyan regényes alak... Én ugyan, őszintén szólva, kissé komornak és szigorúnak találom magát Lancelothoz, maga inkább olyan, mint valami börtönőr.

Betty ezt tényleg érezte. Tom határozottan tetszett neki — és mégis...

A fiatal férfi önkénytelenül megrezzent, kelletlenül kérdezte:

— Olyan kiállhatatlannak tart?

— Nem. Csak maga mindig olyan kimért, meggondolt és határozott. A külsejével szemben mindenesetre túlságosan komoly.

— Ami azt illeti, Lady Bettina, inkább én mondhatnám annak magát. A maga korában táncolni kellene, mulatni, nem pedig komoly tanulmányokkal foglalkozni.

— Hát én már csak ilyen vagyok, Mr. Steele. Mondja meg az apának, hogy én pontos leszek.

A titkár most visszament a baronet dolgozószobájába és amikor benyitott, csodálkozva látta, hogy az öregúr még mindig levelet ír.

— Üljön csak le, kedvesem, mindjárt elkészülök ezzel a levéllel... Na, mindjárt befejezem. Minden rendben van?

— Minden rendben van, kérem, — felelte Tom Steele — a jegyek egy pár perc múlva itt lesznek. Lady Bettina pedig üzeni, hogy pontos lesz. Meg kell azonban mondanom, hogy a kedves lánya nem nagyon örül az utazásnak, mert valami kollokviumra készül.

— Ah bah! Kollokvium... — mondta az öregúr, miközben aláírta a levelet. — Egyéb gondja nincs... Milyen jó neki... És milyen kár, hogy olyan hamar elmúlik a gondtalan fiatalság — csöndesen, szomorúan maga elé nézett. — Bezzeg a keserves, a nehéz fiatalság, az lassabban múlik és az jobban rányomja az emberre a bélyegét... Nahát mindegy, így vagy úgy, az ember mindig ugyanoda jut el. igaz-e, Lancelot?

Tom Steele elnevette magát.

— Előbb hallottam Lady Bettynától a Lancelot név magyarázatát. Sir Edgar, bocsássa meg, ön téved. Bennem nyoma sincs a regényességnek... Nem hiszek a mesékben... Az igaz, hogy a valóságokban sem hiszek.

— Kár. Mert higgye el, a legtöbb mese valóság s a legtöbb valóság regényesebb a regénynél!

— Sid Edgar, engedjen meg egy kérdést. Hogy jutott ön ehhez a nemzetközi faszindikátusi üzlethez? ... Azt már mondta, hogy fiatal korától kezdve megvolt ez az ötlete, de az ötlettől az üzletig mindig nagyon hosszú az út.

A baronet sietve válaszolt:

— Megmondhatom. Öt év előtt Párizsban voltam tavasszal és kimentem Angienbe ... Egy pár arannyal megkockáztattam a szerencsét a játékasztalnál ...

— Ott is ...

— Mindíg és mindenütt. Ez régi elvem. S akkor ott, a milliomosok klubjában egy francia ismerősöm, valami Mallard bankár ...

Tom Steele erre a névre összerezzen ... De Lochmond baronet ezt nem vette észre, hanem nyugodtan folytatta:

— Ez a bankár figyelmeztetett rá, hogy a kártyánál most sokkal jobb esélyek is adódnak ... Na igen ... és valahogy aztán így terelődött rá a szó a nemzetközi kartellekre, azután a fapiacra. És azután így jött az egész — elgondolkozott és lassan összehajtott a maga előtt fekvő levelet és borítékba tette.

— Ki ez a Mallard? — kérdezte Tom Steele — ha megengedi érdeklődnöm?

— Krokodilus! — mondta kurtán Lochmond és felnevetett.

— Mallard nem regényes ember — mondta azután — de feltétlenül regényalak. Majd egyszer beszélek róla

magának. Kell is, hogy tudjon róla egyet-mást... Ezt a levelet majd különben maga személyesen viszi el neki Párizsba és akkor megismerkedhetik vele. Kíváncsi vagyok az első benyomásaira. Én majd azután beszélek róla magának... Igen... még valamit... Reggel nyolckor vigye el majd a levelet a Transatlantique & Colonial Banqueba... Én akkor, igen... én biztosan aludni fogok... Most mehet. Félötkor indulunk.

Tom Steele ment és magával vitte a levelet.

Sir Edgar a titkár távozása után felállt a karosszékből, odalépett a szemben levő falhoz, a faburkolaton megnyomott egy gombot, mire az egyik tábla felpattant. Fali safe volt mögötte. A baronet lassan, gondolkozva elővette kulcsait, beigazította a betűjeleket, betolta a kulcsokat a helyükre és kinyitotta a vasszekrény ajtaját. Azután kiemelt egy hatalmas köteget... A kötvényeket csomagolják így... Azután egy másikat és egy harmadikat. Elhelyezte őket a nagy asztalon egymás mellett, visszament a székhez, nagy csomó bankjegyet vett ki, a zsebébe tette, azután belemarkolt egy tárcába, amelyben halomban állt az ércpénz, abból is vett ki s a zsebébe szórta...

— Mit érne most ez a safe itt egy szegény embernek? — gondolta magában. — Egy szegény ördögnek, aki tizenkilenc éves, két napja nem evett, már három nap ödöng állás nélkül a Broadwayn... Mint én akkoriban! — körülnézett a hatalmas, fényes, teremnagyságú dolgozószobában, amelynek falain két Van Dick, egy Rembrandt, egy Velasquez, egy Mantegna lógott egymás mellett, hátul pedig a főfal felső részén egyetlen óriási

Veronese ... a perzsaszőnyegeken remekbe készült, ódon, hatalmas bútorok ...

— Ha akkor csak tíz dollárom lett volna — dörögte magában és hirtelen betette a safe ajtaját. Ráhajtott a fatáblát.

Pár lépéssel arrébb megint megnyomott egy gombot a falon, ott egyszerű, beépített szekrény nyílt meg, annak a fenekéről kivett egy közép nagyságú faládát, kinyitotta és belehelyezte a három köteget, amit a safeből vett ki. A ládát kulccsal lezárta, azután a tetejére, ahol a fára fémkerettel kis kartonlap volt erősítve, a töltőtollal ráírta:

999. sz. küldemény

Lochmond.

Azután lement a lunchöz.

Betty már utazóruhában várta.

— Miért megyünk Párizsba, apa? — kérdezte a lány.

— Nem muszáj egy kislánynak mindent tudni — felelte jóságos tekintettel az apja és gyöngéden megveregette Betty sápadt arcocskáját. — Majd megtudod idejében ... Meséld csak, micsoda kollokviumra készülsz?

Betty elmondta, hogy az ókori szobrászatból fog kollokválni a híres D. F. Kondry professzornál. Ha Betty beszélgetésben elért ehhez a professzorhoz, akkor nem volt se vége, se hossza áradozó lelkesedésének. Most is végigbeszélte az egész lunchöt a kitűnő professzor pontosságáról, nagyszerű megfigyeléseiről, remek kiszólásairól.

A baronet csöndesen szívta a szivarját és gyönyörködve nézte a lányt, az apáknak azzal a boldog megha-

tottságával, amelyet a szépség és a fiatalság ébreszt az öregedő férfiszívben.

Észre sem vették, hogy múlik az idő, amikor megjelent a komornyik és jelentette, hogy mindjárt indulni kell.

A baronet fölsietett a szobájába és átöltözött. Elmenet már az ajtóban volt, amikor eszébe jutott a láda. Elővett az egyik szekrény aljából egy kisebb utazókoffert... Visszament vele a dolgozószobájába, a ládát beletette, a koffert lezárta, azután csöngetett a komornyiknak.

— Ezt a koffert, kérem, mellém tegye majd az autóba...

Ahogy a kocsiban elhelyezkedtek, Sir Edgar odaszólt a titkárnak:

— Ezt a koffert majd én magam viszem, ezt ne adja ki a poggyászhordónak.

Tom Steele finoman mosolygott:

— Ha megengedi lordságod, majd én.

Sir Edgar szúrósan ránézett a fiatalemberre s mintha egy pillanatig gondolkozott volna, rábízta-e a 999. sz. küldeményt erre a fiatalemberre, akit ismeretlenül vett magához tíz héttel ezelőtt. De azután biccentett:

— Köszönöm, nagyon kedves.

Betty nem figyelt oda s most hirtelen apjához fordult.

— Mi az, apa? — kérdezte.

— Semmi, fiacskám, csak rábíztam valamit Lance-lotra.

— Lássá, — nevetett Betty — mondtam én, hogy maga mégis csak arra való, hogy őrizzen!

Tom Steele arca egy percre elkomorodott:

— Igen, de nem börtönt... — mondta keményen.

Mit akar ez a lány mindig tőle, miért olyan barátságtalan — töprengett magában s kellemetlenül érezte, hogy Bettyben valami titkos ellenszenv lappang iránta.

Az autó az utcákon csak nehezen tudott haladni s alig öt perccel az indulás előtt értek ki a repülőtérre. Gyorsan beszálltak. A baronet akkor vette észre, hogy a titkár jegye máshová szól.

— Ejnye, ez kellemetlen! — mondta. Talán cserélne itt magával valaki?

— Nem — felelte Tom Steele és most már szinte ellenségesen nézett Bettyre. — Köszönöm, én majd csak ott maradok hátul. Úgyis sürgősen el kell olvasnom egy előterjesztést... — azzal visszament a gép végébe, ahol közvetlen a hátsó kijárat mellett volt a helye.

Hatalmas, modern utasszállító repülőgép volt, amelyet a technikai kényelem minden lehetőségével felszereltek.

— Csak ezen az egy ajtón lehet a gépbe bejönni? — kérdezte Steele az egyik alkalmazottat.

— Nem, itt hátul, amerre a mosdókhoz kell kimenni, a folyosóról közvetlenül nyílik még egy ajtó, de ez inkább inkább inkább afféle vészkijárat. Azzal vigyázni kell, mert éppen ezért könnyen nyílik. Miért méltóztatott kérdezni?

— Semmi!... Csak úgy kérdeztem — mondta Steele.

Pontosan félhatkor elindultak a gép légsavarjai, a hatalmas alkotmány már pár pillanat múlva a magasban lebegett.

— Rettentő ez a gyorsaság — mondta Betty az apjának. — Nem bírom megszokni.

— Pedig a ti nemzedéketeknek, gyermekem, már meg kell szoknia az élet sebességét.

— Hát nem elég gyors az élet? — kérdezte Betty és sötét szeme elrévedt a messzeségbe.

— Éppen azért, mert gyors az élet és elrohan, azért nyereség, hogy ma már lépést tudunk vele rohanni!

— Igen, — mondta Betty — magasan szállunk a föld fölött és nem is vesszük észre, hogy ez a magasság voltaképpen rettenetes mélység. És ez a sebesség valami kétségbeejtő kényszer...

— Igen, ez a magasság borzalmas mélység, de éppen ez a szép benne. Egyébként hidd el, kislányom, az egész életben folyton mélységek fölött járunk — ez adja meg a jogot arra, hogy a magasba emelkedjünk!

A gép egyre fokozta gyorsaságát. Az őszi estében, amely lassan szürkességbe borított mindent és elmosta lent a színeket és a körvonalakat, zúgva szállt az óriási sötét madár. Lent a csatorna hullámzó vizét már alig lehetett kivenni a sötétben a felhő- és ködrétegen át.

— Hol van Steele? — nézegetett hátra az öreg, de nem látta a titkárját ott, ahol előbb ült.

— Ejnye, pedig akarok neki mondani valamit — mondta a baronet és hirtelen fölállt. Azután áthajolt a lányához és megsimogatta az arcát:

— Szegénykém... Most miattam... — nem fejezte be a mondatot és hátrament. Betty szeretettel, gyöngéden nézett utána.

Eltelt vagy két perc és Betty nem tudta mire vélni, hogy az apja és Tom Steele miért nem jönnek még vissza. Egyszerre meglátta, hogy a titkár visszatért és leült a helyére. Betty kérdően nézett rá és intett. Tom Steele nem értette és odasietett hozzá.

— Parancsol valamit? — kérdezte udvariasan.

— Apa hol van?

Tom Steel odanézett, ahol az előbb ült a baronet. De a karszék most üres volt.

— Hát hol van Sir Edgar? — kérdezte most már ő.

— Maga után ment ki!

— Én utánam? — mondta zavartan Tom Steele. Idegesen körülnézett. A fülkékben már mindenütt égett a villany és a gép teljes sötétségben száguldott.

Ebben a pillanatban az az alkalmazott, aki az indulás előtt Tom Steelevel beszélgetett, hátulról előre rohant és elkiáltotta magát:

— Mindenki a helyén van? Nem hiányzik senki?

Tom Steele két lépést tett feléje és úgy válaszolt:

— De igen! Lord Lochmond az előbb hátrament.

— Uram, — mondta az alkalmazott — akkor itt valami rettenetes dolog történt...

Betty sikoltva ugrott fel:

— Mi az? Mi történt? Beszéljen!

Az egyenruhás ember dadogva nyögte ki:

— Az előbb... amikor a konyhában voltam... ott láttam, hogy... hogy... valami, vagy valaki... kiesett... kizuhant a repülőgépből... és most, ahogy jöttem, a vészkijárat... tárva-nyitva volt...

Tom Steele sápadtan állt meg és remegve fogódzott bele egyik karfába.

— Mi? Mit mond? ... Mit látott? — kérdezte rémült hangon.

— Láttam, hogy a vészkijáraton át ... valaki innen a gépből ... kiesett ...

— Az apám! ... — sikoltotta Betty és élettelenül zuhant vissza a karszékére.

III

Jaques Mallard és üzletei

A Credit Transatlantique et Colonial elnöki székében ötven-ötvenöt éves szikár férfi ült, aki régimódi, hegyes Fallières-szakállt, de kurtára vágott bajuszt viselt. Mind a kettőnek a feketesége kissé gyanús volt, annyival inkább, mert az elnök hajában már elvegyültek a fehér szálak, amelyekből bozontos szemöldökébe is jutott néhány. Csontkeretes, vastagüvegű pápaszeme mögött majd mindig behúnyva tartotta a szemét és sárgás arcboréval inkább valami öreg kínai mandarinhoz, mint párizsi bankelnökhöz hasonlított. Pedig Jaques Mallard vérbeli párizsi és vérbeli francia volt.

Fiatalságát meglehetősen homály fedte. Ő azt állította, hogy Marokkóban, később pedig a Francia Kongóban folytatott nagyarányú kereskedést, de hogy ebből mi volt az igaz, az sohase derült ki, mert amíg a tőzsde jelenték-

telen ügynökei közé tartozott, senkise kérdezte tőle, amikor pedig pénzügyi hatalmasság lett — nos, akkor még kevésbé kérdezték meg tőle. Bankári pályája hosszú ideig a kisebb sikerek és nagyobb bukások között változott, amíg a háború utáni idő meghozta az ő konjunktúráját s rövidesen igen nagy vagyonra és természetesen a vele járó tekintélyre tett szert. A pénzvilág felső ezrei között parvenűnek tekintették, de általában az volt róla a vélemény, hogy szerencsés ember, aki egyszer végre hozzájutott, hogy kifussa formáját. Vagyonának népszerűtlen eredetét, a sok síberüzletet elfelejtették nagy jótekonny adományai, amelyek között a legkülönbözőbb alapítványok szerepeltek. Először a hadiárványoknak épített árva-házat, azután a hadiözvegyeknek csinált foglalkoztató műhelyt, majd szülővárosában, Toursban emelt hajlékot a rokkantaknak — szóval, amint mondták róla, tökéletesen eleget tett a nagy vagyon társadalmi kötelezettségeinek. Emellett igen barátságos modorú és kellemesen társalgó ember volt, aki értett hozzá, hogy kell apró figyelmességekkel, nagy szívességekkel az ismerősökből tisztelőket, a tisztelőkből híveket, a hívekből barátokat csinálni. Ő alapította a Credit Transatlantique & Colonial Részvénytársaságot, amelybe igen sok angol és amerikai pénzembert is bele tudott vonni. Jaques Mallard volt az, aki immár pénzügyi hatalmának tetőfokán egy napon meglepő hirtelenséggel, mint a Nemzetközi Fa-Szindikátus bankárja, jelent meg a párizsi piacon...

Lochmond hatalmas világszervezete akkor már hónapok óta foglalkoztatta Európa és Amerika minden újságját, s komoly párizsi bankkörök eleinte csodálkozva fo-

gadták, hogy a nagytekintélyű és kitűnő hírű Lochmond baronet miért éppen Mallardot választotta bankárjául.

A Lochmond-kötvények azonban olyan népszerűek voltak, a közönség olyan szívesen vásárolta azokat, hogy könnyen elfelejtették azt a szépséghibát, amit Mallard nem éppen rokonszenves személye jelentett.

Ahányszor csak a nemzetközi faszindikátus egy-egy újabb kötvénykibocsájtással lépett ki a piacra, már az első órákban mindig hatalmasan túljegyezték s a Transatlantique & Colonial Bankot valósággal megostromolták. Hogyisne, a világhírű és páratlan tekintélyű Lochmond-vállalaton kívül ezeket a kötvényeket mindig azok az országok is fedezték, amelyeknek nyujtott kölcsönhöz tartoztak. És bár az utóbbi évek válságai alaposan megingatták az emberek bizalmát a papírosokban, a Lochmond-féle kötvények csodálatosképpen meg tudták tartani kivételes helyzetüket, magának a Lochmond-vállalatnak részvényei pedig igazán aranyat értek — a közönség szemében.

Magának Jaques Mallardnak a kötvényekről és a részvényekről is megvolt a maga saját véleménye. Ő tudniillik már tudta, azaz hogy csak ő tudta és legbizalmasabb főtitkára, Jean Duofloy, hogy a dicsőség már nem tarthat sokáig.

Ezekkel az értékpapírokkal ugyanis a valóságban egy kis baj volt. Hogy is mondjuk — hogy meg ne sért-sünk olyan kiváló urat, olyan híres nemzetközi fezőrt, mint Jaques Mallard? ... Ezeknek a részvényeknek és kötvényeknek tudniillik volt egy nagy előnyük és egy nagy hátrányuk. Az előnyük az volt, hogy olyan sok volt belőlük szerte az egész világon, hogy egy sanfranciscoi

kötvénytulajdonos aligha találkozhatott össze egy lyoni kötvénytulajdonossal — a hátrányuk viszont az volt, hogy túlságosan is sok volt belőlük, izé... eh... ne kerteljünk annyit, mondjuk meg egyszerűen és közönségesen: a piacra került kötvények és részvények legnagyobb része — közönséges hamisítvány volt.

Közönséges?? Ezt talán nem is lehetne mondani, mert éppen ellenkezőleg, nagyon is ravasz, nagyon is tökéletes, nagyon is megtévesztő hamisítványok voltak ezek. De hogy a négyötödrészük hamisítvány volt, az egészen bizonyos.

Az idők során ugyanis az összes Lochmond-papírok kibocsátása s általában a Lochmond-tranzakciók lebonyolítása teljesen Jaques Mallard kezébe, azaz a Transatlantique & Colonial Banque ügykörébe csúszott át és szerte az egész világba ennek a banknak elegáns, hatalmas palotájából indultak útnak a Lochmond-részvények és a Lochmond-kötvények.

Jaques Mallard a közönség érdeklődésének és vásárlóigényének talán kissé szokatlan, de mindenesetre igen jövedelmező módját találta fel. Ha eladott 10.000 kötvényt Párizsban, akkor eladott ötször annyi hamisat is külföldön... Nem ragaszkodott persze ahhoz, merő hazafiságból, hogy az igaziakat adja el Párizsban és a hamisakat vesse New Yorkban, vagy Rio de Janeiróban piacra. Nem, ő szépen megkeverte az igazit a hamissal, csak arra vigyázott gondosan, hogy azonos számú, egyforma jelzésű papírból két darab se kerüljön egymáshoz túlközel eső országban eladásra.

Így azután mindenütt boldogan ültek a kötvény- és

részvénytulajdonosok a maguk papírjain abban a biztos tudatban, hogy a világ legjobb, legértékesebb, igazi aranyértékpapírjai vannak a birtokukban, nem is sejtve, hogy az ő papírjaiknak pontos másai fölött mások ülnek épp ilyen magabízottan és önérzetesen, mint ők.

És Lord Lochmond? Erről majd később beszélünk.

Jaques Mallardnak ma különösen rossz napja volt. Délután néhány ülésen elnökölt. Egész délelőtt pedig tárgyalnia kellett egy kellemetlen emberrel, afféle purifikátor képviselővel, aki az utóbbi időben erősen kezdte firtatni a Lochmond-féle kibocsátások ügyét. Már kétszer fel is szólalt a kamara pénzügyi bizottságában s kérte a pénzügyminisztert, hogy a Kreuger-ügy keserű tanulságai után talán helyes volna, ha a Nemzetközi Faszindikátus ügyeit is komolyabb vizsgálat alá vennék... A bank ugyan erélyes és fölényes nyilatkozatot adott ki ezekre az interpellációkra, de Jaques Mallard nagyon jól tudta, hogy a közbizalomnak csak egyetlen pillérjét kell meg-ingatni s akkor az ő egész üzlete pillanatok alatt összedőlhet. A képviselő meglehetősen kényelmetlen kérdéseket tett fel a tárgyalások alatt s noha a beszélgetés azzal végződött, hogy úgy látszott, mintha Mallardnak sikerült volna a purifikátor kételyeit eloszlatni, egy belső hang azt súgta neki, hogy a veszedelem közel van s a vihar minden pillanatban kitörhet fölötte.

Behivatta a főtitkárát.

Doufloy savószemű, kicsi, szőke ember volt. Elzászinak mondta magát, ez azonban hazugság volt, mert Doufloy Wesztfáliából származott. Igazi nevén Duffler-

nek hívták s nem egészen önszántából hagyta el annak-idején szűkebb hazáját.

— Lochmondról semmi hír? — kérdezte türelmetlenül Mallard.

— Semmi.

— Újabb szállítmány nem érkezett?

— Mondom, hogy semmi sem jött ... Nem gondolja, hogy a lord gyanút fog fogni?

Mallard a fejét rázta:

— Nem gondolom ... Ezt különben bízza rám . . .
— különösen nevetett.

— De mégis ... az sem tűnik fel neki soha, hogy az általa hozzánk küldött kötvénymennyiségeknél mindig jóval több kerül a piacra?

— Nézze, Doufloy, én már mondtam magának, ne üsse bele olyanba az orrát, amihez semmi köze sincs.

— Semmi közöm? Alig hiszem, hogy ha ezt majd egyszer a vizsgálóbíró előtt mondani fogom, azt akár a bíró, akár ön maga jóváhagyná.

— Ott majd mondhat, amit akar, most azonban ne zavarjon felesleges kérdésekkel.

— Pedig valamit már régen szeretnék megkérdezni.

— Mit?

— Hogy van az, hogy Lochmond akkora bizalommal van maga iránt?

— Az az én dolgom.

— Az én dolgom pedig, persze, hogy a kész hamisítványokat tudatosan a közönség nyakába sózzam ... Hogy végzett ma délelőtt?

— Se jól, se rosszul. Az az ember kezd valamit sej-

teni s én félek, csak tetteti magát, mintna elhinné az én információimat.

— Sok pénzt akar?

— Akar ördögöt! Sajnos, ez egészen komoly purifikátor. A leghalványabb célzást se mertem előtte megkockáztatni.

— Az elég baj, mert július 1-eje viharosan közeledik s én nem tudom, mit csinálunk a szelvényekkel.

— Én biztosra veszem, hogy Lochmond sürgősen elküldi az új jugoszláv kölcsönkötvényeket... És mi azután kész leszünk a dologgal egy hét alatt és a júliusi ultimóra meglesz az elegendő pénzünk.

— És mi lesz a jövő január elsején?

Mallard behúzta a fejét a két válla közé és hümmögött:

— Addigra talán Lochmondnak sikerül megcsinálni a perui és chilei kölcsönöket.

— És ha nem?

— Akkor akassza fel magát, kedves Doufloy... De arra mindenesetre ráér még december 31-ig. Addig is kérem, készítsen el mindent, felhívásokat, prospektusokat a jugoszláv kölcsönre. Azt június tizedike előtt feltétlenül el kell juttatnunk mindenüvé, mert legkésőbb 20-án meg kell kezdeni a jegyzést.

Doufloy bólintott.

— Ez mind rendben van, de a ma délutáni lapok azt írják, hogy a jugoszláv kormány késlekedik a szerződés aláírásával.

— Ugyan kérem, ne kicsinyeskedjék! Nehezebb helyzeteken is keresztülmentünk már.

— Engem csak a lord aggaszt. Ha az egy nap rájön, hogy maga mit csinált itt vele . . .

— Mondtam már, hogy bízza rám a lordot . . . Nekem vannak eszközeim arra, hogy legyőzzem az ő skrupulusait — keserűen nevetett hozzá. — Ó, nagyon jó, nagyon bevált eszközeim vannak nekem erre!

Doufloy nagy tisztelettel nézett a főnökére.

— Hogyan? Hát a lordnak volna valami olyan . . . Mallard egy kézlegyintéssel elvágta a mondatot.

— Elég, Doufloy, nem kérdeztem. Maga csak legyen egész nyugodt. Nem tagadom, nehézségek vannak. A mi helyzetünk e percben bizony nehéz. Sőt, ha őszinte akarok lenni, megvallom, igen súlyos, de nem reménytelen. Angliai főemberünk igen jól dolgozik, azt hiszem, rövidesen itt is lesz és beszámol bizonyos fontos eredményekről. Ha a tervem sikerül . . .

— És mi az? — kérdezte Doufloy.

— Egyelőre nem árulhatok el belőle semmit, de annyit mondhatok, ha angliai barátunknak sikerül valami, akkor meg vagyunk mentve, legalább is egy évre meg vagyunk mentve. Egy hónap alatt pedig sok minden történhetik. Ehhez azonban az kell, hogy összetartsunk . . . És én mindenkit figyelmeztetek, aki most szökni próbál a hajóról, az a halál fia! Ha kell, én, a parancsnok, magam puffantom le. Azt hiszem, ön tudja, Doufloy, hogy milyen biztos a kezem.

— Nem félek a fenyegetéstől — felelte a főtitkár kissé bizonytalanul.

— Fél vagy nem fél, az nekem mindegy! Én nem fenyegetek, csak figyelmeztetek. Egyébként megnyugtató-

hatom, hogy nemcsak golyó lehet a fegyverem, hanem más is... Mindenesetre holnap vagy holnapután többet fogunk tudni. Ön, kedves Doufloy, állandóan legyen készenlétben. Most ajánlom magam! — biccentett a fejével, de nem nyújtott kezet a cinkosának.

Az egy szó nélkül csendesen távozott.

Mallard odalépett az ablakhoz és kinézett a Boulevard Hausmannra, ahol a lámpások fénye aranyosan verődött vissza az esőverte úttest fekete tükréből. Sötét és kivilágított autók rohannak erre és arra. Mallard hosszút és mélyet sóhajtott és irígyen nézte az utca kispolgári járókelőit.

— Könnyű neked! — mondta magában és azután az órájára nézett. — Tizenegy... Ostobák ezek az éjszakai ülések. Mire eljutok az Olimpiába, Daisy számának már vége is lesz.

Gyorsan magára kapta kabátját, kalapját és szinte futva sietett ki az épületből. Beugrott a nagy sötét limousineba és rászólt a sofförre:

— Az Olimpiához!

Amikor a *Matin* palotája előtt haladt el a kocsi s a torlódás miatt pár másodpercre megállott, Mallard szórazottan feltekintett a kirakatokra: az egyiken nagy fekete betűk jelentették az este szenzációját:

GYILKOSSÁG VAGY HALÁLOS SZERENCSETEL- LENSÉG A PÁRIZS—LONDONI REPÜLŐGÉPEN

Lord Lochmond 1500 méterről kizuhant a gépből

Titkárát: Tom Steelet letartóztatták

A pilóták ellene vallanak

Mallard hirtelen megállította az autót és kiugrott a kocsiból . . .

IV

Monsieur Pigeon csodálkozik

Tom Steelet tényleg őrizetbe vették.

A fiatal titkár hivatkozott ugyan az áldozat leányára, hogy éppen Bettina Lochmonddal ült, amikor a szerencsétlenség történt. A fiatal hölgy azonban nem igazolta Steele alibijét, mert kijelentette, hogy atyja titkárja után ment ki, a titkár viszont előbb tért vissza s akkor tényleg odajött hozzá, de alig beszélgettek, amikor a gép egyik alkalmazottja már hozta a vész hírt.

Az alkalmazott viszont szintén rávallott Tom Steelere, mert elmondta, hogy ő volt az, aki a titkárnak magyarázta a vészkijáratot.

A fiatalember nem túlságosan védekezett, de viszont egy csöppet sem látszott megtörtnek sem, mikor a repülőtéri rendőrkirendeltség kihallgatta.

A kirendeltség vezetője Mr. Pigeon, egy csinos dél-francia ifjú, az idegen állampolgárnak kijáró figyelmes-séggel kezelte Tom Steelet, de nem hagyta kétségben az iránt, hogy a legkomolyabban gyanúsítják Lord Lochmond meggyilkolásával, illetőleg azzal, hogy a vészkijáraton keresztül letaszította a mélységbe főnökét. Betty még egy súlyos körülményt hozott fel a titkár ellen.

— Figyelmeztetnem kell az urakat, — mondta a rendőrtisztviselőnek — hogy atyám valamit rábízott Mr.

Steelere. Nem tudom mit, mert nem figyeltem oda, azt határozottan állíthatom, hogy rábízott valamit, mert ezt atyám mondta.

— Igen, — felelte a titkár — Sir Edgar rámbízott egy utazótáskát...

— És mi volt abban? — kérdezte a rendőrtiszt.

— Fogalmam sincs róla — felelte Steele.

— És hol van a táska?

— Ott kell hogy legyen a többi között. A nagy izgalomban teljesen megfeledkeztem róla.

A rendőrtiszt átnézte Lochmondék poggyászát s odavezettette Tom Steelet is.

— Ez egyik sem az — mondta a titkár, ahogy végignézett a poggyászlakáson.

— Nem találja, kérem, nagyon furcsának ezt? — kérdezte a rendőrtiszt Tom Steeletől — hogy éppen ez az egy táska eltűnt?

— Az ön helyében mindenesetre gyanúsnak találnám, bár nem tudom, hogy egy repülőgépről hogy s miként tűnhetik el valami, — hacsak nem Lord Lochmondal együtt esett ki.

— Szóval maga ezt is utána hajította? — kérdezte a rendőrtisztviselő.

Tom Steele a fejét rázta:

— Én nem láttam, mikor Sir Edgar kiesett a gépből, de ha láttam volna, akkor se dobtam volna utána olyan valamit, amit különös gonddal bízott rám...

— Hát akkor hogyan magyarázza meg?

— Sehogy sem. Semmit sem magyarázok, mert nem

az én dolgom. Az urak engem gyanúsítanak a képtelen gáztettel, noha ezt mások is elkövethették.

— Például.

— Például a repülőgépnek az az alkalmazottja, aki olyan fölényesen vall most ellenem, aki véletlenül éppen ott volt, amikor Lord Lochmond kizuhant a kis ajtón, amely véletlenül épp akkor nyitva volt.

— Szóval másokat akar belekeverni? — csóválta a fejét a francia rendőrtisztviselő. — Igazán hallatlan elvetemültség.

— Jogom van védekezni, amikor alaptalanul gyanúsítanak — felelt élesen Tom Steele. — Önök két tanút hoznak fel ellenem. Az egyik ez az alkalmazott, aki szerintem, maga is gyanúsítható s akinek mindenesetre oka lehet rá, ha tényleg ő a tettes, hogy engem keverjen a bűnösség gyanújába. A másik tanú, Miss Betty, akarom mondani Lady Bettina Lochmond. Ő azonban szintén nem elfogulatlan velem szemben.

— Miért? ... Az apja titkárával szemben ... Miért?

— Azt én nem tudom. Az azonban bizonyos, hogy amióta a lord szolgálatába álltam, a fiatal hölgy nem mulasztotta el soha, hogy kimutassa velem szemben az ellenszenvét.

— Ellenszenvből nem gyanúsít senkit az ember gyilkossággal — felelte szárazon a rendőrtisztviselő. — De ha akarja, szembesíthetem vele — s már küldött is Bettináért.

A fiatal lány csöppet sem titkolt gyűlölettel nézett Steelere.

— Bármilyen különös körülmények között kerülünk itt most szembe, Lady Bettina, — szólalt meg halkan a

titkár — meg kell kérdeznem, ön képesnek tart engem ilyen gazságra?

A leány elpirult:

— Nem tartottam képesnek, de, sajnos, most mégis azt kell hinnem — s a könnyei újra előtörték.

— Szóval ön azt hiszi, hogy én gyilkos vagyok?

Betty lesütött szemmel felelt:

— Igen... Azt... azt hiszem.

— Azt kizártnak tartja, hogy szerencsétlenség történt volna?

Lady Lochmond felkapta a fejét.

— Hogyan?... hogyan képzei ezt?

— Úgy, hogy Sir Edgar eltévesztette az ajtót és a mosdófülke helyett a vészkijáratot nyitotta ki.

— Nem. Képtelenségnek tartom, bár az atyám nem volt olyan ügyes, mint maga, hogy pontosan megtudja, melyik ajtó vezet egyenesen a mélységbe — felelte élesen és gúnyosan a leány. — Ne is erőlködjék, Mr. Steele. Ez a kibúvó nagyon is átlátszó és nagyon is nevetséges. Aki az én apámat ismerte, nagyon jól tudja, hogy az óvatosság az alaptermészete volt s hogy csak úgy, szertelenül nem rántott fel egy ajtót és nem lépett át rajta ki a levegőbe.

— Szóval ön azt hiszi, hogy apja nagyon óvatos ember volt? — kérdezte újra a titkár.

— Feltétlenül.

— Mindenben?

— Mindenben. Üzletben és magánéletben egyformán.

— Az üzletben is?... Tényleg azt hiszi?... Én...

— de Tom Steele elharapta a szót és nem folytatta.

A rendőrtisztviselő most közbevágott:

— Szóval Mademoiselle fenntartja vallomását és ön is?

Mind a ketten bólintottak.

— A szembesítés tehát eredménytelen. Köszönöm, Mademoiselle, távozhat. Holnap majd értesíteni fogjuk... Melyik hotelben méltóztatik lakni?

A titkár felelt helyette:

— Lady Lochmond saját palotájukban lakik, Avenue de Neuilly 83.

— Honnan tudja ezt? — kérdezte a rendőrtisztviselő. Tom Steele nevetett.

— Több mint két hónapja voltam a lord titkára és még ezt se tudnám.

Bettina kiment, de csak a rendőrtisztviselő felé biccentette meg a fejét, Steelere rá se nézett.

Amikor a leány kiment, Tom Steele két lépéssel közelebb jött a rendőrtisztviselőhöz és halkán ennyit mondott neki:

— *Vincennes 25735*.

A rendőrtiszt meglepetve nézett rá a fiatal angolra.

— Mi az, kérem, mit beszél?

— Ön ezt nem értheti, kedvesem, de amikor most engem bevisznek a rendőrfőnökségre, akkor legyen szíves a detektív főnökhöz bemenni... Mondjon el neki mindent, de ne felejtse el a végén hozzátenni, hogy a terhelt ezt üzeni neki: „*Vincennes 25735*“.

— Ne fecseghen itt össze-vissza mindenfélét — kiáltott rá a tisztviselő erélyesen a fiatalemberre. — Hogy én

mit mondok a detektívfelügyelő úrnak, az az én dolgom. Legyen nyugodt, magáról szó lesz benne.

Steele vállat vont.

— Én nem bánom. Tőlem mondhat, amit akar, de ha ezt elfelejti megmondani, magának gyűlik meg a baja a detektívfőnök úrral... — azzal vette a pipáját és rágyujtott.

— No, szedelődzködjék gyorsan, aztán menjünk! — szólt rá nyersen a rendőrtisztviselő és becsöngette az egyik rendőrt. — Itt van már a rabszállító autó? — kérdezte tőle.

A rendőr jelentette, hogy itt van már.

— Akkor mehetünk.

Elindultak.

Az egész út alatt Pigeon egy szót sem szólt többé Steelehez, de a szemét nem vette le róla. Gondosan fürkészte a vonásait.

— Érthetetlen, — gondolta magában — ilyen csinos, rendes fiatalember s ekkora gazfickó! És milyen megátalkodott! No majd ha Fournet... az öreg majd kised belőle mindent.

Ahogy az autó befordult a rendőrség épületébe, a fiatal angol még egyszer megszólalt.

— Még egyszer kérem, mikor beszél a detektívfőnökkel, Fournetval, ne felejtse el, amit mondtam.

— Fogja be a száját! — ordított rá türelmét veszelve a rendőrtisztviselő. — Vigyék az ügyeleti cellába — dobta oda a szót a két markos rendőrnek, ezután felsietett a lépcsőn s benyitott a detektívfőnök titkárához.

— Itthon van a főnök úr?

Az asztal mellől dörögő hang válaszolt.

— Az a kérdés, hogy milyen ügyben?

— A Lochmond-ügyben.

— Akkor bejelentem — mondta az asztalnál ülő behemót, nagy ember és becommogott a főnökhöz.

Perc mulva nyílt az ajtó.

— Áh, Pigeon! Na, mit hallott, galambocskám? — hangzott ki a szobából egy érdes hang.

A rendőrtisztviselő belépett az ajtón, amelyet a dörögő nagy, medveember csendesen betett mögötte.

Fournet könyvespolc előtt állt és gyér, szürke szakállát simogatta.

— Na, mi az? Hát tudnak már valamit?

— Azt hiszem, mindent — felelte M. Pigeon és szépen sorjában előadta mindazt, amit tudott, majd a kihallgatás egész eredményét.

— Na, ez édeskevés — mondta Fournet elégedetlenül.

— De a gyilkos megvan! — vágta ki büszkén a rendőrtisztviselő.

— Azazhogy van egy gyanúsítottunk, aki tagad, egy tanú, akit lehetne gyanúsítani s egy tanú, aki semmit sem tud, de esetleg elfogult — és nincs meg egy táska, amely, úgy látszik, fontos volna. Mást nem tudott kihúzni belőlük? ... S ez egy óráig tartott?

M. Pigeon kezdte magát kényelmetlenül érezni.

— Csak nem ad hitelt annak, amivel ez a gazfickó védekezik? — kérdezte csodálkozva. — Maga nem szokott hinni a bűnösöknek.

— Nem, de nem is hiszem mindjárt valakire, hogy bűnös. Mást semmit sem mondott az a fiatalember?

— Mondott... Sőt nagyon szemtelenül mondogatta, hogy mondjam meg önnek, de olyan zavaros számárság...

— Micsoda?

— Valami telefonszám.

— Hát mondja már!

— Kérem... Várjon csak, főnök úr... Igen, Vincennes 25735.

Fournet úgy elbődült, mint valami dühös bika:

— Miért nem ezzel kezdte mindjárt, maga állat?!

— Nem... nem értem...

— Persze hogy nem érti, mert számár. Különbözni izé... fiam, ne haragudjék, maga tényleg nem is értheti, de azért annyi esze lehetne, hogy így ne a végére hagyjon... Hozassa fel nekem azonnal azt az embert.

Pigeon rendkívül csodálkozott, amikor három perc múlva kitárult az ajtó s azon belépett Tom Steele, akit Fournet mosolyogva és tárt karokkal fogadott.

— Ne haragudjék, kérem — mondta a detektív-főnök a fiatalembernek, miközben barátságosan megveregette a vállát. — Ezek itt nem tudhatnak semmit a dologról, de remélem, udvariasak voltak magához.

Pigeonban megfagyott a vér, de Tom Steele barátságosan intett feléje.

— Olyan udvariasak voltak, amilyenek csak lehettek egy súlyosan gyanúsítottal szemben.

A rendőrtisztviselő hálásan nézett vissza Steelere, Fournet pedig egy kézmozdulattal kegyesen elbocsátotta M. Pigeont.

— Hol van a táskája? És mi van benne? — kérdezte a detektív-főnök.

— A táska a repülőgép mosdófülkéjében van elhelyezve. Elég ravasz helyen. Eredeti 1000 fontos kötvények vannak benne.

— És más nincs?

— De igen, egy levél, amely Jaques Mallardnak szól és amit holnap reggel át kellene neki adnom.

— Át fogja adni, kedvesem, csak előbb egy kicsit elolvassuk — átvette a levelet és bement a másik szobába.

V

Lady Bettina gyűlölete

Betty a kétségbeeséstől lesujtva, az izgalmaktól összetörve ért haza palotájukba.

Most nem tudott örülni a francia ízlés e csodájának úgy, mint máskor. Leszegzett fejjel ment végig a nagy hallon, nem nézte meg sem a két hatalmas Puvis de Chavannes-képet, sem Rodin ölelkező szerelmespárját, sem azt a kis finom márványszobrot, két fiatal szerelmes kőbevésett nagy érzését — amelyet a Louxembourg-képtár előtt álló eredetiről másoltatott le az apja, Lord Lochmond s amely valósággal a lelkiesség ragyogó fehér ellentéteként állt a titáni mester érzékiséget lihegő kőalakjaival szemben. Betty alig tudott felvándorogni a lépcsőn s amikor végre a szobájába ért és lehanyatlott az ágyára, újra elfogta a görcsös zokogás.

Betty sohasem ismerte az anyját s az apja volt neki

minden. Az apja, aki páratlan kényeztetéssel és szerető gyengédséggel vette körül a leányt.

Az anyjáról csak annyit tudott, hogy ír családból való volt és nagyon fiatalon meghalt. Egyetlen elmosódott, kis képe volt róla, azt szokta nézni esténként, ha egyedül volt.

Pedig Betty sokat volt egyedül.

A szülői házra sohasem emlékezett úgy vissza, mint a többi gyerekek, mert egész kicsi kora óta nevelőintézet falai között élt. Tizenkét éves koráig alig is látta az apját, aki csak néha látogatta meg s akit ő bácsikának kellett, hogy nevezzen. Betty sokat gondolkozott, amikor már egészen apjánál élt, miért nem nevezhette az apját Lochmondot papának, de megnyugodott abban, hogy ez is Lochmond ama szeszélyei közé tartozott, amit senki sem tudott megmagyarázni. Amikor 12 éves lett, Lochmond kivette az intézetből, hazavitte a palotájába.

Amikor először találkozott itt az öregedő emberrel, a kislány bizalmasan odabújt melléje és azt kérdezte:

— Ugy-e, bácsika, te vagy az én apám? ...

Sir Edgar nem felelt mindjárt, csak hosszú hallgatás után:

— Miért kérded ezt, kis Betty?

— Minden lánynak van papája, mamája, nekem csak te vagy. Csak te lehetsz a papám, mert te vagy jó hozzám és te törödsz velem.

Lochmond, aki akkor még nem is volt lord, csak Sir Edgar Mine, megsimogatta a fejét s csöndesen azt felelte:

— Igen, kislányom, persze ... én vagyok a te apád. És te légy a jó kislányom.

Betty francia nevelőnő igen gondos vezetése mellett növekedett, kitűnő tanárok és tanárnők jártak hozzá oktatására s a zárkózott, magányos kis teremtés, aki voltaképpen játszani sohasem is tudott, már egész fiatalon a művészetek s a művészetekkel foglalkozó tudományok bűvkörébe került. Mikor elvégezte a középiskolát, azt kérte az apjától, engedje meg, hogy megszerezze a szépművészetek doktorátusát, ami nem csekély dolog ugyan, különösen egy nőnek, de a nagyon értelmes s nagyon kitartó Betty számára mégsem volt reménytelen.

Lord Lochmond ebbe éppúgy beleegyezett, mint ahogy teljesítette volna azt a kívánságát is, ha Betty versenyistállót, vagy külön tengeri yachtot követelt volna a maga számára.

Kedves és meghitt volt a viszony a lord és Betty között. Az öregedő ember megelégedett vele, ha Betty az étkezések idején vele volt s ha ebéd után egy-két órát elbeszélgetett vele olyankor, amikor Sir Edgar erre ráért.

Ez azonban bizony ritkán esett meg, mert Lochmond túl volt halmozva üzleti és társadalmi kötelezettségekkel, itthoni és külföldi tárgyalásokkal. Sokat utazott s éveken át ezek az utazások még magányosabbá tették Betty életét, mert az egyetlen közelállótól is megfosztották.

Amikor azonban tizenhétéves lett, a nyári vakáció idején, később pedig, mikor már az egyetemre járt, más időkben is — Sir Edgar gyakran vitte el Bettyt hosszabb-rövidebb külföldi útjaira.

Ezek az utazások meglehetősen furcsák voltak, mert Bettynek szomorúan kellett látni, hogy apját nem nagyon érdeklik a múzeumok, képtárak s egyéb művészeti

látnivalók, viszont Sir Edgarnak az fájt, hogy a lánya nem tudja annyira élvezni a természet szépségeit, mint ő.

Amikor Argentínába utaztak egyszer s hosszabb kirándulást tettek az őserdők felé, Betty csodálkozással látta, hogy apja mennyire megváltozott. Szinte megfiatalodott, szinte más ember lett belőle, abban a pillanatban, amikor eltávolodott a civilizáció határvonaláról.

— Én itt vagyok itthon — mondta Lochmond baronet, amikor Betty megkérdezte ennek a különös változásnak az okát. — Tíz évet töltöttem én őserdős vidéken afrikai rengetegekben és soha, soha nem fogok tudni szabadulni azoktól az érzésektől, amik hatalmukba kerítettek.

Amikor ezt mondta, az arca hirtelen elsötétedett, azután még egyszer megismételte:

— Soha, sohase fogok szabadulni! — s azzal hirtelen egész másról kezdett beszélni. Bettynek minden fáradtsága hiábavaló volt, hogy erre a témára visszavezessék társalgásukat.

Egyszer, igen, még egyszer volt olyan pillanat kettenük között, ami Betty szívében valami szorongásfélét okozott. Algirban jártak akkor, amikor egy arab mulatóhelyen, ahová nagyobb társasággal mentek el, egy sovány, hosszúfejű, öreg alak hirtelen odalépett az apjához, csak annyit mondott neki:

— Dorain kapitánynak van az ön számára valami mondanivalója.

Apja hirtelen felállt, elment ezzel az emberrel és csak félóra múlva jött vissza.

Amikor újra leült a társaság asztalához, pár szóval

kimentette magát a hosszú távollétért, de azután mély hallgatásba merült.

Amikor este hazafelé mentek. Betty megkérdezte:

— Ki volt ez az idegen?

Sir Edgar így felelt:

— Az embernek néha a kísértetek üzennek.

— S ez az ember?

— Ez egy kísértetnek a követe volt — mondta csöndesen mosolyogva Lochmond. — De ezt teneked nem kell érteni, kislányom.

— S mit akart?

— A gazdag emberektől, fiam, mindig egyet akarnak — pénzt.

— Te adtál neki?

— Adtam.

— Sokat?

— Nagyon sokat.

— Miért?

— Mert ... eh, ez nem tartozik rád, kicsikém ... Jó éjszakát! — zárta le a beszélgetést Sir Edgar és magára hagyta a leányt.

Betty nem értette az egészet, mint általában nem értette atyjának üzleti dolgait. De ezek nem is érdekelték.

Betty egy saját, külön, maga számára felépített világban élt, egy világban, amelyben sem a térnek, sem az időnek a fogalma nem szerepelt.

Ez a leány, aki olyan magárahagyottan, idegen nevelők között nőtt fel s az emberekkel alig érintkezett, onnan vette a barátokat, ismerősöket, amiben élt — a művészetből. A festészet, a szobrok, a zene, az írók, a

színház — de ez lett lassan kizárólagosan az egész világa és egész élete. De ezen keresztül azután olyan különös távolságba került a valótól és az igazi élettől, hogy most, amikor a kegyetlen és durva valóság ilyen brutálisan rohanta meg, egyensúlyát veszítve, elszédülten zuhant bele a kétségbeesésbe és a haragba, igen, a gyűlöletbe, amely Sir Edgar gyilkosa iránt támadt benne.

Betty makacsul hitt benne, hogy Tom Steele a gyilkos s ebben mindaz, amit eddig látott, meg is erősítette. Mindenekfölött Mr. Pigeon eljárása, aki nem hagyott kétséget Betty előtt az iránt, hogy a rendőrség bűnösnek tartja a volt titkárt.

Betty a különös előérzetnek és csodálatos távolba-érzésnek bizonyosságát látta abban, hogy neki ez a fiatal-ember — bár tetszett — kezdettől fogva ellenszenves volt, hogy az utolsó percig nem tudta a bizalmát megnyerni.

Éppen ezért a legnagyobb felháborodással vette tudomásul, amikor másnap felébredt és végignézte a reggeli lapokat, hogy a rendőrség nem lát elég okot és elég terhelő adatot Tom Steelevel szemben és ezért még az éjszaka folyamán szabadlábra helyezte.

— Én pedig be fogom bizonyítani, hogy ő a gyilkos — mondta haraggal Betty és kis öklével mérgesen ütött a paplanára.

VI

Egy különös levél

Abban a levélben, amit Tom Steele magával hozott Londonból és amit átadott a detektívfőnöknek — egy papírlap volt.

Egy lap üres papír.

— Mondja, kedvesem! — kiáltott ki Purlé Steelenek — mit mondott Lord Lochmond? Hogy van ebben valami írás?

— Igen, — felelte Steele — sőt amikor hozzá akart kezdeni a levélíráshoz, még külön töltőtollat kért hozzá.

— Miféle töltőtollat?

— Kívülről halványzöld színűt.

— S az hol volt, magánál?

— Nem. Az ott állt állandóan az egyik polcon.

— S most hol van?

— Itt — felelte Steele. Kivette a töltőtollat a zsebéből és letette az asztalra.

Fournet kijött a másik szobából, felvette a tollat és visszament vele. Pár perc múlva újra kijött.

— Mindjárt gondoltam, hogy nemcsak úgy egyszerűen leveleztek egymással. De hát mi be vagyunk rendezkedve.

Azzal letette Steele elé a levélpapírt, amelyen most halványkék vonalakkal rövid írott szöveg volt.

Csak ennyi:

Jack,

London, május 28.

te a 999. sz. küldeményt kérted. Ez a legnagyobb veszedelemet jelenti, tudom. Én hát elküldöm neked és magam is Párizsba utazom. Meg kell próbálnunk valamit, hogy valahogyan kihúzzuk magunkat a csávából. Mondtam, hogy ennek rossz vége lesz. Én már nem soká bírom. A titkárom előtt semmit ki ne fecsegj. Ártatlan, jó fiú, szegény. Holnap délután légy a Három sárgamacskában a szokott időben és módon.

Harry.

Fournet lassan forgatta ujjai között a levelet.

— No, mit szól ehhez, kedves, ártatlan, jó fiú? — kérdezte Steeletől.

— Meg vagyok rendülve, mit tagadjam. Bár én sejtettem a dolgot... Csak az aláírást nem értem. Lochmondot Edgárnak hívták.

— Igen. Edgárnak hívták — nevetett Fournet — de a neve Harry volt. Maga persze ezt nem érti. Sok dolog van még, amit maga ebben az ügyben nem ért, kedves, ártatlan, jó fiú, de az nem baj... Mondja, nem emlékszik, kaptak maguk valami táviratot, vagy értesítést Belgrádból ma?

— Nem.

— Erről tud? — kérdezte Fournet és elé tett egy angol lapot. Odabökött az ujjával egy rövid, kéthasábos cikkre.

Tom Steele végigfutotta a mutatott újságrészt, amelyben arról volt szó, hogy a jugoszláv kormány nem írja alá a Nemzetközi Fa-Szindikátussal kötött szerződést.

— Ezt ő aligha olvashatta — mondta fejcsóválva a titkár — hiszen ő még az úton...

— Londonban nem vettek esti lapot?

— Nem. De megálljon csak! — káltott fel Steele és hirtelen felrémllett benne valami. — Egy úr, aki Lochmond mellett ült, igen, erre határozottan emlékszem, az Evening Postot olvasta.

Fournet a következő pillanatban eléje tett még néhány angol újságot...

— A maguk repülőgépével ezek érkeztek.

Gyorsan kikeresték közülük az Evening Postot és a lap harmadik oldalán feltűnően erős szedéssel — ott volt a belgrádi hír.

— Világos az egész — mondta Fournet. — A jugoszláv kölcsönügy, úgy látszik, döntő fontosságú volt az ügyben... Talán ez volt az utolsó szalmaszál. S amikor ebbe se tudott megkapaszkodni Lochmond, akkor...

— Akkor? — kérdezte Tom Steele.

— Nos, akkor felállt a leány mellől s egy perc múlva kiugrott a gépből.

— Maga tehát biztosra veszi az öngyilkosságot?

— Ez kétségtelen.

— No és az alkalmazott a repülőgépen?

— Ön még fiatal a mesterségben, kedves Steele. Először is általános szempontból véve, ennek az alkalmazottnak semmi célja nem lehetett Lochmonddal és semmi oka nem volt rá, hogy a mélységbe taszítsa. Másodszor különleges szempontból véve — és egy kis szünetet tartva a hatás kedvéért.

— Nos? — kérdezte Steele.

— Nos, hát különös szempontból véve pedig ez azért sem lehetséges, mert az az alkalmazott titkos rendőr, aki állandó szolgálatot végez a repülőgépen.

— Lehetetlen!

— Miért volna lehetetlen? Ő nem tudott magáról és maga nem tudott róla. Mint ahogy a derék Pigeonnak sem volt fogalma, mit jelent a Vincennes 25735 ... De hát ez így van jól, az ember sohase lehet elég óvatos.

— Maga most letartóztatja Mallardot?

— Nem. Én elküldöm Mallardhoz magát ezzel a levéllel, délután négy órakor pedig meg fogunk jelenni a Három Sárga Macskában.

— Azt hiszi, Mallard ott lesz?

— Nem hiszem ... Tudom ... — becsöngette a nagy darab titkárt.

— Kérem, — mondta neki — adjanak ki egy rövid közleményt a sajtónak, hogy Tom Steele urat szabadlábra helyeztük, mert nincs ellene kellő bizonyíték ... Maga, kedves Steele, ma este azért itt fog aludni nálam, nehogy ennek a Jaque-nek valamely barátja esetleg barátságatlan formában felkereshesse és a másvilágra küldhesse. Reggel azonban keljen korán, nyolckor el kell vinni a levelet Mallardnak.

— Ha ugyan Mallard holnap még Párizsban lesz, mert Lochmond halálának a híre az ő végét is jelenti!

— Legyen nyugodt. Gondoskodtunk róla, hogy ne tudja elhagyni Párizst. Két emberem ma délután három óta szakadatlanul nyomában van. Az egyik már három hete figyeli ... De most már későn van, jó lesz, ha lefekszik.

A hatalmastestű francia ezután szépen elvezette Steelet a nyugvóhelyére és jóéjszakát kívánt neki.

De Steele nem tudott elaludni.

Nem a lord váratlan halála és nem a rendőrségen kiállott izgalmak miatt nem jött álom a szemére.

Amióta megkapta a megbízást, hogy figyelje közelről Lochmond működését, el volt készülve arra, hogy a nagy katasztrófa minden pillanatban bekövetkezhetik s a csodált és irigyelt világnagyságból letartóztatott szélhámos lesz. És bár kénytelen volt elismerni, hogy Sir Edgar azonfelül, hogy a világ egyik legnagyobb csalója lett, rendkívül kellemes, művelt, érdekes és mulatságos ember volt, akiről nem hiányzott az emberi nagyság bizonyos tulajdonsága, kivéve a lelkiismeret- és becsület-érzést, — legalább is Tom Steele így hitte — az erdőkirály bukását az erkölcsi világrend diadalának tekintette.

De amivel nem tudott megbékülni, az Lady Bettina sorsa volt.

A fiatalember érezte, hogy a lány most gyűlöli őt, gyűlölni fogja akkor is, ha kiderül, hogy Tom Steelenek semmi része sincs az apja halálában, mert akkor viszont az is nyilvánosságra fog kerülni, vagy ha nyilvánosságra nem is kerül és a nagyközönség nem is tudja meg, maga Betty rájöhet, hogy Tom Steele nem titkár volt az apja mellett, hanem rendőrkém. Ha pedig ezt megtudja, a gyűlölete még engesztelhetetlenebb lesz iránta, mert azt fogja hinni, hogy az ő fellépésének volt a következménye az öngyilkosság.

Ez a tudat pedig nagyon keserves volt Tom számára.

Mert hát Tom, mit tagadjuk, szerelmes volt Lady Bettinába.

Reménytelenül persze, de az első perctől kezdve.

Reménytelenül nemcsak azért, mert a dúzgazdag és hatalmas Lochmond leánya s egy fiatal angol magándetektív elérhetetlen távolságban vannak egymástól, mert hiszen Steele tudta, hogy ez a hatalom és ez a vagyon közel van az összeomláshoz. De reménytelenül azért, mert kezdettől fogva éreznie kellett, hogy Betty nem titkolt ellenszenvvel viseltetik iránta s ennek minduntalan kifejezést is adott.

Tom Steele fiatalember volt, még innen a harmincon, de máris a pályatévészetttségnek keserűségével a szívében.

Amikor a középiskolából kikerült, igazán nem hitte, hogy valaha rendőrkopó lesz belőle, de amikor az embernek már hónapok óta egy penny sincs a zsebében, akkor meg kell ragadnia minden módot, amivel becsületesen lehet pénzt keresni. Így került Tom Steele, aki eredetileg szobrásznak készült s el is végzett két évet a főiskolából mégpedig egyet Angliában, egyet a párizsi szépművészeti akadémián — így került távoli rokonának, az öreg Thomas Huttonsonnak, aki egyben a keresztapja is volt, magándetektív-irodájába gyakornoknak. Nyelvtudása, világlátottsága, erős megfigyelőképessége meg is segítették ezen a pályán s az öreg Huttonson nagyon meg volt elégedve vele.

Egy pár szerencsés fogása után a keresztapa-főnök állította erre a kényelmetlen helyre — titkárnak Lord Lochmond mellé. A Huttonson-irodának persze titokban Fournet adta a megbízást, mert nem akart hivatalos

angol közegeken keresztül utánajárni annak a gyanújának, amit a nagytekintélyű Lochmonddal szemben hosszú idő óta táplált.

De Tom Steele, amikor bekerült a titkári helyre s ott megismerkedett Lady Bettinával, nyomban szeretett volna eliszkolni a kétes dicsőségű megbízás elől.

Az öreg Huttkinson azonban nem engedte. A legridegebben tudomására hozta, hogy ha ő ebben az ügyben nem végzi el a rábízott kötelességet, leveszi róla a kezét.

És Tom Steele nem volt annyira romantikus természet, bármennyire művészelket is hordott magában, hogy egy titkos és soha fel nem fedhető szerelemért feláldozta volna a becsületes megélhetés lehetőségét.

Ott maradt tehát Sir Edgar mellett, az igazság kiderítésének komoly kötelességével és egy rágódó lelkiismerettel ama csodálatosan szép, fiatal és finom leány iránt, aki nem tudta, csak érezte, hogy az idegen férfi a házukban veszedelmet jelent.

Tom, amíg kinyitott szemmel feküdt a kemény szolgálati ágyon, egyre arra gondolt, milyen keserves, milyen szörnyűséges lehet Bettynek a mai éjszakája s mennyire még szörnyűbbek, még borzasztóbbak lesznek azok a napok, amikor meg fogja tudni, hogy az apja, akire mindig felnézett, akit rajongással szeretett, közönséges csaló, kötvényhamisító, aki a biztos börtön elől menekült a halálba.

Mert hiszen az kétségtelen, hogy Jaques Mallard bankja és a Lochmond-vállalatok napok alatt összeomlanak.

Tom Steele szerette volna hinni és sokáig ebben az

elgondolásban szólt is, hogy lord Lochmond maga is csak áldozata Jaques Mallardnak, hogy csak könnyelműen és vakmerően spekulál, hogy a hamisításban semmi része sincs.

Amikor azonban magától a lordtól megtudta, hogy bizonyos titkos küldeményeket juttat el Mallardékhoz, amelyről titkári hivatala sem tud s amikor leveléből már a legteljesebb önbeismerést lehetett kiolvasni, Tomnak utolsó illúziója is összeomlott Sir Edgarral szemben.

Ha pedig Mallardék bankja és a nagy Lochmond-féle nemzetközi szindikátus megbukik, a világbotrány napfényre fogja hozni a valóságos tényállást és nem fog titokban maradni semmi sem ezekből a sorozatos bűncselekményekből, amelyeket Mallard és Lochmond a világ megtévesztésére elkövettek.

Csak egy nem volt világos Tom Steele előtt.

Hogy kerültek összeköttetésbe Sir Edgar és Mallard?

Lochmond meséjét a véletlen enghieni találkozásokról már nem hitte el. De hogyan volt lehetséges, hogy a már nagyvagyonú és biztos helyzetű Lochmondot Mallard rá tudta venni a kötvényhamisításra? Hiszen ez az egész nemzetközi szindikátus akkor is kitűnő üzlet volna, ha tisztességesen csinálják! Mi volt tehát az a titokzatos erő, amivel Mallard hatni tudott a különben óvatos Lochmondra? Mi volt az a rejtett, titkos kapcsolat közöttük, amelynél fogva Mallard fölébe tudott kerekedni Sir Edgarnak?

Hajnalig ezen törte a fejét, de semmi okosat sem tudott kisütni. Végre nagynehezen elaludt.

Reggel azonban pontosan felkelt és nyolc órakor már

ott volt a Transatlantique & Colonial Banque elnökének előszobájában.

VII

Furcsa vendégek a kültelki kocsmában

A Három Sárga Macska afféle kültelki kocsmá volt, amelyet egész bátran lehetett gyanúsának nevezni, a Montmartre-nak azon a vidékén, ahol a rendőrök még nappal is párosával járnak.

Szurtos, ronda kis helyiség volt bizony, híjával minden úgynevezett montmartre-i bájnak. Szűk ajtaja nyílt az utcára, ha ugyan utcának lehet nevezni ezt a sikátort. Az ajtó mellett két kis ablak, fölöttük kopott, vén címtábla, ez volt a Három Sárga Macska külső képe. Belül azután egy hosszabb terem, mögötte nyitott konyhával, a konyhán túl pedig zegzugos folyosó, ahonnan külön szobák nyíltak. Ez volt az egész helyiség, amelynek barátságstalanságát a piszkos abroszok, ingadozó székek, ásatag padok s a falakon a légypiszkos képek — még csak növelték.

Ide adott találkozót Jaques Mallardnak Sir Edgar, Lochmond baronetje, a Nemzetközi Faszindikátus elnöke, a titokzatos, mesés Lochmond-milliók ura.

És Jaques Mallard eljött ide?

Eljött, pedig már tudta a szörnyű hírt, hogy cinkosa nem él többé.

Amikor reggel Tom Steele beállított a Transatlantique & Colonial Banque-ba, bizonyosra vette, hogy érdek-

lődésére ilyesféle választ fog kapni: „Az elnök elutazott“, vagy „az elnök csak később jön be“, vagy esetleg: „Monsieur Mallardnak igen fontos tárgyalásai vannak és ma nem fogad...“

A fiatalember azonban tévedett.

Jaques Mallard ezen a napon nem háromnegyed nyolckor, mint ahogy máskor szokta, hanem már egy-negyed nyolckor bent volt a bankban s intézkedett, hogy valamennyi igazgató és főtisztviselő szintén a legpontosabban megjelenjék ma a hivatalában.

Mallard azt remélte s ebben a reményében nem is csalódott, hogyha a közönség, a sajtó és a hatóságok azt fogják látni, hogy Lochmond váratlan halála után a bankban az óramű pontosságával minden úgy megy tovább, mint azelőtt, ez fenn fogja tartani a bizalmat.

Már pedig neki mindenekelőtt és mindenekfölött erre a bizalomra volt szüksége — hogy egérutat találhasson a meneküléshez.

Nem lett volna az, aki volt, ha nem vette volna észre, hogy hosszabb idő óta megfigyelés alatt áll s amikor tegnap este a *Matin* palotája előtt a végzetes hírt olvasva, kiugrott a kocsijából, még a nagy izgalomban is látta, hogy a mögötte menő autóból szintén kiszállt két úr s igyekszik észrevétlenül a szenzációt hirdető plakátok olvasói közé vegyülni — de lehetőleg szorosán az ő közelében.

Ettől a pillanattól kezdve tudta, hogy számára nincs most menekülés, a leghelyesebb tehát az, ha a legnagyobb nyugalmat erőszakolja magára, igyekszik fenntartani a bank zavartalan menetét és megpróbálja megnyugtatni a

közüvéleményt, hogy bár Lord Lochmond hirtelen gyilkosság áldozata lett, ez semmit sem érintheti a Lochmond-vállalatok sorsát, sem a Lochmond-részvények és kölcsönkötvények értékét, és jövedelmezőségét. Még az éjszaka folyamán bankja kommunikét juttatott el a sajtóhoz, amelyet a reggeli lapok közöltek is, hogy a bekövetkezett szomorú és sajnálatos tragédia semmit sem befolyásolja a Nemzetközi Faszindikátus üzletmenetét s hogy július elsején a szelvénybeváltásokat a szokott módon fogják eszközölni. Vakmerőségében odáig ment, hogy ebben a közleményben bejelentette a jugoszláv kölcsön kibocsátásának közeli időpontját is.

Mallard jól számított. A közönség az első nap nem eszmélt rá a veszedelem tudatára, a sajtó tájékoztatlanul tapogatódzott — csak az illetékes kormánykörökben volt erős idegesség.

Amikor tehát reggel jelentették neki, hogy Lochmond titkára egy levelet hozott számára, természetesen azonnal fogadta és átvette tőle a borítékot.

Azután átment a levéllel egy másik szobába s amikor kinyitotta és elolvasta, sokáig gondolataiba mélyedve állt magában.

Furcsálta ugyan, hogy Lochmond nem a szokott titkos tintával írta levelét — Fournet gondoskodott róla, hogy az éj folyamán még megfelelően preparálják — de a levél kevés szavából és megrendítő komolyságából megérezte, hogy ezek tényleg Lochmondnak eredeti mondatai.

— Szegény Harry — nyögött fel magában. — Ez ugyan megjárta.

Azután visszament fogadótermébe és szóba állt Tom Steelevel.

— Mondta önnek a lord, hogy mi van ebben a levélben?

— Nem — felelte Steele. — A lord nem mondott semmit.

Mallard szúrósan nézett rá.

— Szavára?

— Szavamra! — mondta nyugodt lelkiismerettel Tom, mert hiszen igazat mondott. Sir Edgar neki tényleg semmit sem mondott a levél tartalmáról.

— A mai találkozóról sem szólt semmit önnek?

— Nem. Csak annyit mondott, hogy most majd hosszú, unalmas ülései lesznek Párizsban.

Az ülés szóra Mallard önkénytelenül összerezzen, mert arra gondolt, hogy esetleg milyen hosszú és unalmas ülés vár rá valahol egy fegyházban, vagy büntető gyarmaton.

— Rendben van, fiatalember. Olvastam, hogy ön kellemetlen helyzetbe került.

— Igen — felelte csendesen a fiatalember. — A rendőrség azzal gyanúsított, hogy én vagyok a gyilkos. Ez a nevetséges vád azonban megdőlt és azt hiszem, most már nyomában is vannak az igazi tettesnek.

Mallard fürkészően nézett rá:

— Tettesnek? Ön tehát mégis azt hiszi, hogy gyilkosság történt?

— Igen. És úgy látom, hogy a rendőrségnek is az a véleménye — majd, mintha valami titkot mondana, lehal-

kította a hangját. — A gép egyik alkalmazottját már őrizetbe is vették.

— Ez érdekes — mondta a bankár s a szemében az öröm kis fénye csillant fel:

— Akkor tehát még nem tudnak mindent — gondolta magában.

Fennhangon pedig így szólt:

— Kérem, legyen olyan jó, menjen el a detektív-főnökhöz. Ne haragudják, hogy önt kérem rá, de nem szeretném, ha a bankban ezt valaki tudhatná. Igen, mondja meg neki, hogy én igen fontos információkat tudnék mondani neki. Ezért tehát legyen olyan szíves és fogadjon délután félöt órakor.

— Elvállalom — felelte habozás nélkül Steele és magában megállapította, hogy Mallard vakmerő, de ügyes játékos. Arra persze ő nem gondolt, hogy a bankár a halott által írt találkozóra elmenjen a Három Sárga Macskába.

Pedig Mallard mégis elment.

Mert Tom Steele nem tudott valamit, amit Mallard igen jól tudott.

Ez pedig az volt, hogy Lord Lochmond titkos küldeményei ide szoktak érkezni a Három Sárga Macskába, mert ennek a pincéjében volt az a titkos nyomda, amely a hamis kötvényeket nyomta és itt volt az a sok finom, különleges bélyegző, amely az arra illetékesek aláírásait a lehető legmegtévesztőbb módon tudta a kötvényekre rányomni, úgy hogy még a legjobb szemű értékpapírkezelő bankhivatalnok sem vette észre, hogy ez az aláírás nem kéztől származik.

Jaques Mallard tehát jeles főtitkárának kíséretében

délután négy órakor pontosan megjelent a Három Sárga Macskában.

Ott azután az a különös dolog történt, hogy Doufloy főtitkár úr azonnal átalakult kocsmárossá. A helyiségben egyetlen ember sem volt, mert ezt a kocsmát furcsa vendégei inkább az esti és éjszakai órákban keresték fel.

Az immár kocsmárossá vált Doufloy minden feltűnés nélkül levezethette a pincébe kitűnő főnökét.

Eleinte káromkodott ugyan, mert a csaposlegény nem volt a helyén — bizonyosan megint lányok után csavarog — s így magának kellett a kulcsokért hátramenni a konyhába, ahol a vén szakácsné éppen a tűzhely kihúlt parazsát kotorászta ki. Doufloy megtalálta a kulcsokat s óvatosan betette maga mögött a konyha ajtaját, belekarolt Mallardba s a főnökét a folyosó végére vezette, hol a pince vasajtaja volt.

Azt persze nem látta, hogy amikor kihúzta lábát a konyhából, a vén szakácsnő felállt s éppen másfél fejjel volt magasabb annál az öreg asszonynál, aki felpofozott szájjal, összekötözve feküdt a konyha melletti kamrában.

Az ölmagasságú szakácsné pedig levette a kendőt a fejéről, megfordult, kezével végig simította az arcát, pördört egyet a bajuszán, majd benyult a szoknyája alá, kivett egy hatlövetű ismétlő pisztolyt, azután nyugodtan leült a konyhának az udvarra vezető ajtaja elé.

Doufloy ezalatt szépen, csendesen kinyitotta a vasajtót, meggyújtotta a villanyt s előretessékelte Mallardot. Amíg a hosszú, dohos nyikorgó lépcsőn lefelé haladtak, Doufloy még hallotta, hogy a léghezam becsapta mögöttük a vasajtót, arra azonban nem gondolt, hogy e

pillanatban a vasajtó mögött már két markos rendőr is áll — felhúzott revolverrel.

Doufloy nem gondolt erre és Jaques Mallard még kevésbé. Nyugodtan haladtak lefelé a lépcsőn s a kis égők-től rosszul megvilágított folyosón is gyanú nélkül mentek előre. Végül benyitottak abba a földalatti terembe, ahol a nyomda volt, de ebben a percben erős karok fogták körül őket s Fournet éles hangja felcsattant:

— A törvény nevében!...

Doufloy rugdalódnai próbált, de Mallard nem ellenkezett s rászólt a társára:

— Marha! Ne ugrálj. Nem látod, hogy úgyis hiába!

— Bizony, hiába, kedves Jaques Mallard alias Jack Brenton.

Mallard egész testében megremegett.

— Ezt is tudják?

Fournet barátságosan megveregette a vállát:

— Mindent tudunk, édes komám. Ne is próbálj tagadni.

— Kérdezzen — válaszolt Mallard-Brenton teljesen megtörve. — Mindenre felelni fogok.

— A gyilkosságról is?

— Mi... miféle gyilkosságról?... — dadogott Brenton.

— Amikor Transwaal határán, kedvesem, Harry Griffith-el együtt megöltétek és kifosztottátok Edgar Minét, a lochmondi kovács derék fiát, Harry gyerekkori játszótársát, akivel egykor együtt indultatok el szerencsét próbálni a nagy aranyláz idején.

Mallard-Brenton lehajtotta a fejét és nem felelt.

— Na látod, hogy mindent tudunk!

— Nem én öltem meg! — kiáltotta hirtelen a Transatlantique & Colonial Banque elnöke — nyomorultul, megbilincselve a Három Sárga Macska pincéjében.

— De te ölted meg!

— Harry szúrta le.

— Ez igaz. Ez pontosan igaz. Harry és Edgar összevesztek az aranyon... Részegek voltak... De te nem voltál az. Te józan voltál, Jack Brenton. Te csak uszítottad őket egymásra. És amikor Edgar kezét emelt Harryra, az dühében beléje vágta a bicskáját — megjegyzem, csak a vállán találta s attól meg nem halt volna — de te elővetted az elefántölő-késedet és belevágtad Edgar Mine hátába.

— Hazugság! Ki mondja ezt!?

És akkor a sötét háttérből hirtelen két rendőr előrántott egy alakot. Sovány, furcsa hosszúfejű öregember volt.

— Én — mondta tompán. — Én mondom és esküszöm rá!

Mallard-Brenton sárga arca elzöldült.

— Te vagy az? ... Maurice, te vagy az! ...

— Hát persze, hogy én vagyok. Haha! Úgy-e megmondtam neked egyszer, hogy hóhér kezére juttatlak. Te akkor azt hitted, hogy elintéztél. De nem döglöttem bele egészen, csak félig — s az oldalára mutatott. — A nyoma még itt van ...

— Te élsz? ... — hebegett Mallard-Brenton.

— Nem a te jóvoltodból, hanem annak a derék miszcionárius atyának a bölcseségéből, aki megmentett s aki

neked azt mondta, hogy ő temetett el engem... Szegény öreg. Azt hiszem, ez volt az egyetlen hazugság életében. Nem úgy, mint neked, Jack — mert te azután eleget hazudtál.

— Te... te hazudsz!... — kiáltotta magánkívül Jack.

Az öreg a fejét rázta:

— Nem. Most nem hazudok. Hehe! Találkoztam egyszer a komáddal is, a lorddal... Igen, Algírban. Beszéltem is vele... Ő tisztességesebb volt, mint te. Ő pénzt adott és azóta is mindig pontosan küldött nekem negyedévenként kis hallgatási díjat. Igaz, hogy neki is emlékeztetébe hoztam Dorain kapitányt. Emlékszel, arra a derék tisztre a Francia-Kongóban, aki Harryt lefogta? Emlékszel? S akit te olyan szépen a másvilágra küldtél egy lezből küldött golyóval... Ó... komám, én mindent tudok...

Brenton-Mallard dühösen fordult oda Fournethoz:

— És ön velem szemben hisz ennek a himpellérnek? Ennek a kikötősöpredéknek?

— Hinnék, — mondta szárazon Fournet — de ez a derék Maurice, akit valóban a gyarmati rendőrség egy piszkos afrikai kikötőben fogott el, holmi apró tolvajlásokért, ezúttal kivételesen csupa igazat mondott.

— S honnan veszi ön ezt? Hol van rá bizonyosság?

— A bizonyosság — mondotta csendesen Fournet — benne van lord Lochmond végrendeletében, amelyet ma délben a közjegyző bemutatott a rendőrségen. A derék lord ugyanis végrendeletéből Londonban, Párizsban, New Yorkban és Stockholmban hagyott egy-egy példányt, mindenütt azzal, hogy halála napján közjegyző által fel-

bontandó s a benne foglalt utasítások azonnal végrehajtandók.

Mallard-Brenton megsemmisülten állt. Fournet rászólt:

— No előre, vén Jack! Indulj, egy-kettő! De sebesebben menj, mert magas hely felé indulsz! — egyenesen a guillotinehoz.

VIII

Az utolsó üzenet

Bettyt reggel azzal verte fel második szendergéséből a házvezetőnő, hogy De Cassac közjegyző telefonált s kérdezte, hogy nagyon fontos ügy miatt — a déli órákban — teheti-e tiszteletét.

Betty halkan igent mondott s azután hozzákezdett a reggeli toaletjéhez.

A friss hideg víz s egy kis torna, amit magára erőszakolt, úgy ahogy helyreállították s tíz óra után már felhívta Fournet detektívfőnököt s érdeklődött nála, van-e valami fordulat a nyomozásban.

Betty dühös volt Fournetra, mert meggyőződése volt, hogy Tom Steeleben elszalasztotta az igazi gyilkost.

Fournet azt felelte, kétséget kizáróan öngyilkosságról van szó, de készséggel áll a lady rendelkezésére, ha bővebb részleteket akar tudni, de telefonon ezeket nem mondhatja el.

Betty erre önérzetesen azt válaszolta, hogy igenis akar többet tudni, de nincs olyan állapotban, hogy láto-

gatást tehessen a detektívfőnöknél s az tegye félre a hivatalos formaságokat és jöjjön el estefelé hozzá.

Fournet ezt készséggel meg is ígérte.

A közjegyző érkezésének híre meglehetősen hidegen hagyta Lady Bettinát, hiszen a legjobb hite szerint azt képzelte, hogy formaság az egész, lévén ő egyetlen gyermeke az apjának.

Becsületére legyen mondva, nem túlságosan érdekelte az örökség kérdése és egész szívével, minden gondolatával azzal foglalkozott, hogy lehetne kideríteni apja gyilkosát, mert az öngyilkosságot semmiképpen sem akarta Fournetnak elhinni.

Félegy is elmúlt, mire a közjegyző tényleg megjelent.

Monsieur de Cassac közepes termetű, kissé hízásra hajló, igen kedves képű, öreg bácsi volt, aki a kínos és kellemetlen kötelességét igyekezett a legnagyobb tapintattal elvégezni.

— Mademoiselle, — kezdte ünnepélyes hangon — fájdalmas, mondhatnám, keserű dolgokat kell önnek tudomására hoznom. Én, azaz irodám egyike azoknak a helyeknek, ahol Lord Lochmond...

— Az apám... — mondta halkan Betty.

— ... Lord Lochmond... — mondta határozottan a közjegyző — letétbe helyezte nálam végrendeletét, amely önhez van intézve Mademoiselle... Nem tudom, mi lesz helyesebb? Ha én elmondom önnek a tartalmát vagy ha önmaga elolvassa. De meg kell mondanom még, hogy első sorban nem vagyoni ügyekről van benne szó.

Betty únta de Cassac méltóságos hanghordozását és

lassú modorát s ezért erélyes mozdulattal nyult a nagy boríték felé, amelyet a közjegyző a kezében tartott:

— Adja csak ide, kérem. Jobb, ha én olvasom el.

— Én is azt hiszem — felelte halkan a közjegyző — és ha megengedi, most magára is hagyom — s azzal halkan kísértált a szobából.

Betty pedig olvasni kezdte a végrendeletet, amely — a szokásos formások után — szóról-szóra így szólt:

Kedves Betty,

mikor ezeket a sorokat olvasod, én már nem élek s éppen ezért szégyenkezés és zavar nélkül írhatom meg azokat a rettentő igazságokat, amelyeket szóval sohasem tudtam volna neked megmondani.

Isten és ember előtt esküszöm, hogy amit itt megírok, az utolsó betűig igaz, de ha ez az igazság neked talán fájdalmas lesz is, én nem vihetek át a túlvilágra egy hazug látszatot, amelyben téged gyengédségből és szeretetből neveltelek. Az én életem fölött majd az Örök Bíró ítélkezik. Arra kérlek, amit itt olvasol majd, azért te ne ítélj el túlságosan engem. Eléggé megszenvedtem és igyekeztem bűnömet valahogy jóvátenni. Jóvátenni elsősorban veled szemben, aki ellen a legnagyobbat vétkeztem...

Bettina szemei előtt egy percre összefolytak a betűk. Ez a baljós és furcsa bevezetés rettenetes súllyal nehezedett rá hirtelen. Egyszerre emlékezetébe idézte azt a két furcsa percet, ami az ő és apja viszonyában elfelejthetetlenül belevésődött az agyába. Az a furcsa, hosszúfejű ember ott Algírban... s az a másik megjegyzése az apjának... az őserdőről...

Bettina erőt vett magán és olvasni kezdett:

„Bettina, én nem vagyok a te apád. Rokonod sem vagyok. Sőt. Gonosz bűnös vagyok... Bűnös mindenekelőtt abban, hogy te árva vagy. Mert én vagyok a te apád, a te igazi apád halálának egyik okozója. Én nem vagyok Edgar Lochmond, azaz Edgar Mine, akinek a nevén engem régebben ismertél... Edgar Mine a te apád volt, akivel valamikor kis korunkban együtt nőttünk fel a skóciai Lochmondban. Az én szüleim korán elhaltak. Félig-meddig ott nevelkedtem az öreg Mine házában, aki kovácsmester volt. Egykorúak voltunk és nagyon jó pajtások apáddal. S amikor az öreg Mine tönkrement és kivándorolt Amerikába, engem is magával vitt.

De szegény vénember nem sokáig bírta az Újvilág irtóztató kenyérharcát. Meghalt s mi ketten, fiatal kamaszok, egyedül maradtunk a nagy USA-ban. Bizony, sok mindent megpróbáltunk, a cipőpuccolástól a rikkancskodásig, amíg végre azt vettük a fejünkbe, hogy Cape-Townba megyünk, ott próbálunk munkát keresni. Három évig vergődtünk, amíg végre annyit össze tudtunk gyűjteni, hogy a tervünket megvalósítsuk. Meg is érkeztünk Cape-Townba. Én egy nagy fatelepen kaptam állást, az apád pedig vasgyárban lett munkás. Itt éltünk rendesen, lassan és tisztességesen vagy hat-hét esztendő, amikor megindult a nagy aranyláz, amikor mindenki elindult Transwaal felé, hogy megkeresse a maga szerencsáját. Mi vesztünkre megismerkedtünk egy Jack Brenton nevű hitvány alakkal, akit ebben a pillanatban a világ Jaques Mallard néven tisztel Párizsban és szerte mindenütt, ahol az arany dolgozik. Ezzel az alakkal és egy Maurice Prack

nevezetű másik léhűtővel, négyesben nekivágtunk az útnak. Keserves öt év következett ezután. Kétszeresen keserves az apádnak, aki a szívét otthagytá Cape-Townban. Mikor azután már jócskán sikerült aranyat szereznünk — meglehetősen szerencsével dolgoztunk — az apád egy nap visszament Cap-Townba és asszonyt hozott magával, a te anyádat. Ciceli, így hívták — te is tudod — az anyádat. Szép, jó, de nagyon gyenge teremtés volt és az a rettentő, nehéz élet, amit az aranyásónak kell élnie, az a sok megpróbáltatás, ínség, még jobban aláásták az egészségét. Egy év múlva, vagy másfél év múlva megérkezteél te is akkor mi férfiak elhatároztuk, hogy benneteket anyáddal együtt visszaküldünk Cape-Townba, mert itt mind a ketten bizonyosan elpusztultok. Én jóhiszeműen indítványoztam ezt az apádnak, aki eleinte hallani sem akart róla, de most már tudom, hogy Jack Brentonnak célja volt vele, hogy eltávolítsa anyádat. Alig telt el egy félév és megtudtam, hogy miért. Apád váratlanul csodálatosan gazdag aranyérre bukkant, ugyanakkor, amikor én nagyon sovány eredménnyel dolgoztam. Jack és Maurice pedig úgyszólván annyi aranyat se találtak, hogy a napi költségeiket behozzák vele. Apád egyre több és több aranyat rakott össze azon a messze, elhagyatott vidéken, ahol akkoriban dolgoztunk. Négyen egyedül, távol minden más embertől, napi járóföldre a legközelebbi aranyásótelephez. Egy este azután többet ittunk a kelleténél. Főképpen én, mert nekem mindig gyengém volt az ital. És ha ittam, mindig rettentő mérges lettem tőle. Az apáddal valahogy összeszólalkoztunk. Szó szót követett, én valami sértést mondtam neki. Lehet, hogy szegény anyádra is tettem

valami megjegyzést. Erre ő ütésre emelte a kezét, én azonban megelőztem s hirtelen kirántott bicskával beleszúrtam a vállába. Ebben a pillanatban Jack előrántotta rettentő elefántölő-kését és két borda között belevágta az apád hátába. Szegény Edgar, hangtalanul lefordult a padról. Egy pillanat alatt vége volt. Jack akkor rábeszélte bennünket, hogy valahogy tüntessük el, mert hiszen minden verekedésért akasztófa járt akkoriban arrafelé, a pénzen pedig osztozzunk meg... Így is történt. Egy évig dolgoztunk még ott, nehogy gyanússá válják a dolog s aztán hazafelé készülődtünk. Akkor Jack egy nap vadászatra hívta Mauricet s a vadászatról egyedül tért vissza. Azt mondta, hogy megtámadták őket ismeretlen rablók! Maurice ott maradt s ő is alig tudott menekülni. Majd pár nap múlva azzal jött, hogy egy öreg misszionárius megtalálta és el is temette. Ez azonban nem volt igaz. Ő volt az a különös ember, odajött hozzám és megzsarolt. Azután öt évig — Kongó... Én végül Cape-Townban felkerestem az anyádat. Az volt a tervem, hogy nekiadom az aranyat. De mire odaértem, ő már a halálán volt. Amikor megismert, rámbízott téged... Én akkor visszajöttem Európába, téged beadtalak egy intézetbe és magam tisztességes üzlet után láttam. Az arany nagyrészét Mallard vitte el, de azért nekem is jutott belőle annyi, hogy be tudtam társulni egy bálnavadásztársaságba, amelyben azután megvetettem nagy vagyonom alapját. Te lassan nőttél s egy napon azt kérdezted tőlem, hogy úgy-e, én vagyok a te apád. Ezt a sors intésének vettem, mert hiszen én akkor már évek óta az apád nevén éltem, mert mindig attól tartottam, hogy Harry Griffithnek egyszer csak Jack Mal-

lard útján a nyomára jönnek. És mivel úgyis Edgar Mine-nek neveztem magamat — apád minden írása nálam volt — könnyen vállalhattam az apaságot. Így történt. Talán semmi baj sem lenne ezen a földön belőle, ha nemrégiben a sors össze nem hoz Jack Mallard-Brentonnal, az immár hatalmas Jaques Mallarddal, ki rámismert, mint ahogy rámismert annak idején Algírban Maurice Prack. De Prack megelégedett egypárszáz fonttal. Mallard nem. Mallard leigázott, Mallard rabszolgájává tett. És én, az erős férfi, viaszbáb lettem a kezében. Hiába, az egyik bűn szüli a másikat, ha az ember nem tud megtisztulni az első-től, a második végleg leteperi. Rosszakat, szörnyű rosszakat fogsz hallani most rólam. Ne ítéld el nagyon.

Vagyonod van. Mert az az aranyrész, ami az apádé volt, a te neveden van elhelyezve az Angol Nemzeti Bankban, a te igazi neveden. Ezt a formaságok után ennek a végrendeletnek az igazmondása alapján feltétlenül ki fogják neked adni. Más vagyon utánam nem marad. A többit elnyeli a bűn, amit Mallard hozott rám. Isten veled, kislányom és ha nem is fogod tudni szeretni az emlékemet, legalább ne gyűlöld.

Csak egyet még. Egész környezetemben egyetlen tisztességes, komoly férfi van: Tom Steele. Ha valami bajod lesz, ő hozzá fordulj. Áldjon meg az Isten!

Betty kiejtette kezéből a végrendeletet, amelyben még különböző utasítások voltak a közjegyző számára bankletétről s egyéb vagyoni ügyekről.

A fiatal lány szédülten állt a sötét örvény előtt, amely megnyílt előtte.

Nem az fájt neki, hogy nem Lady Lochmond többé

— most értette meg a név összefüggését a régi szülőfölddel! — Nem az fájt neki, hogy a nagy vagyonból csak valami kis töredék maradt hátra neki. Hanem az, hogy egyedül maradt, az egyetlen lény, akit szeretett, komor feketeségbe tűnik el — idegen vándor, akinek még inteni sem lehet búcsúszót.

Betty gépiesen hallgatta a közjegyző ünnepélyeskedő vigasztalását, de éberén, nyugodtan figyelt délután Fournet szavaira, amikor a detektívfőnök végképpen megmutatta előtte az összefüggéseket.

Este fogadta Tom Steelet:

— Vissza szeretnék menni Angliába. Azután elutazni valahova messze, nagyon messze, ahol semmit sem hallok ezekről a borzalmakról... — mondta neki.

Tom Steele helyeslően bólintott:

— Talán Olaszországba?

— Igen. Az lesz a legjobb. Firenze... Siena... Ferrara...

— És Assisi... — tette hozzá halkan Tom Steele.

— Ahogy gondolja — felelte Betty és a könnyei közül rámosolygott Tomra...

— Nekem mindegy, akárhová megyek. Most már úgyis mindig egyedül leszek! — mondta azután halkan a lány.

Tom ügyetlenül állt előtte és dadogva mondta:

— Nem... nem gondolja, hogy esetleg... később... talán elfogadhatja valakinek a kíséretét? — azután hozzátette gyorsan — már tudniillik Olaszországban...

— Igen — felelte Betty — lehet... Én azt hiszem,

nagyon fogok örülni neki, ha lesz, aki tud majd ott vezetni... Igen... ott... és másutt is...

. Tom meghajolt és megrázta a leány feléje nyújtott kezét s magában áldotta a derék öreg Fournetet, hogy sem Bettynek, sem a nyilvánosságnak nem árult el semmit az ő igazi szerepéről.

— Majd egyszer, később... valamikor úgyis elmondom én... — gondolta magában. — Egyszer... talán fenn a Pincion... amikor alkonyodik... és aranyfényben úsznak a római kupolák...

Ó, a Pincion olyan szépen, csöndesen megállhat egymás mellett két ember. A pinciói alkonyatok varázsának nem árthat semmi, még a legfurcsább, legkegyetlenebb igazság sem...

Betty pedig nézte ezt a csöndes, szótlan, nyiltarcú fiatal férfit és arra gondolt, hogy milyen furcsa is, hogy valaha kételkedni tudott ebben az emberben...

Dehát a nők már ilyen furcsák.

A Z E L S Ő V E R S

A nagy átjáróház boltíves kapualjában föltűnt a szerkesztő cingár alakja. Nagy fekete, kettős körgallér alól vékony lábszárak bújtak ki és kicsi, fényes lakkcipőkben tipegtek sietve. Ideges, keskeny kéz ezüstvégű nádpálcát forgatott, a széles fekete bohémkalap alatt hosszú, szőke fürtök omlottak hátrafelé, de száraz és merev volt a madárarc, amelyet a keményre és hegyesre pödört, vöröses bajusz s a villogó monokli még szigorúbbá tett.

A diák el akart osonni a lépcsőházba nyíló boltív alatt a félhomályban, de a szerkesztő rászólt:

— Te adtad be multkor azokat a verseket?

A diák zavartan megállt és motyogott valamit:

— Igen ... én ... azaz, hogy ...

A szerkesztő közelebb lépett hozzá és csontos, ráncos kezét a vállára tette. Fejét hirtelen előrenyújtotta, azután visszahúzta és megint előre lökte, valami olyasféle mozdulattal, ahogy a keselyűk szokták az állatkert nagy madárketrecében.

— Azok a versek rosszak ... nagyon rosszak — mondta nyugodtan és kegyetlenül.

A fiú lesütötte tekintetét és rettenetesen szégyelte magát ... Rosszak ... tehát közölhetetlenek. Hogyan is képzelte, hogy a híres hetilapban megjelenhetnek? ... Osto-

baság volt, igen, a legnagyobb ostobaság és vakmerőség, hogy éppen ehhez a laphoz, éppen ehhez a félelmes szerkesztőhöz küldte be. De amikor sorra kiírta a maga titkos kis könyvéből szép széles sárga papírlapokra, mindegyiknél azt érezte, hogy ez a vers, igen, ez már jó! Olyan szép sorok vannak bennük. Ő érti, hallja ezt, a verseknek zenéjét, hiszen mindenki mondja, hogy milyen szépen tud szavalni. Még Négyesy tanár úr is mindig vele olvasztatja fel az órákon a verseket, pedig az csak érti. Persze, azt mondják színésztehetség, hiába... átöröklött színészvér. Igen, tavaly is az iskolai hangverseny után, az újságban maga Ábrányi Emil írta ezt róla, aki eljött oda, mert jóbarátja apjának és ő éppen egyik versét szavalta.

Ezeket a verseket, a magáéit is elszavalta már, persze csak a mamának, meg nagyanyának s nekik tetszett, igaz, hogy az nem számít. Mamának minden tetszik, amit ő csinál. Persze, ennek a híres szerkesztőnek rosszak a versek. Pedig az csak szép... az... a dunaparti akácokról.

A szerkesztő még mindig ott állt előtte és a vállán tartotta a kezét.

— Azért ne lógasd az orrodát, fiam — mondta nevetve — valahogy mindig csak kezdeni kell. Csak Pallas Athenae ugrott ki teljes fegyverzetben Zeus fejéből. A vers, fiam... a vers, az nehéz dolog! De te azért csak próbálkozz vele tovább. Van bennük egy-két jó részlet is. Na és igen, az a rövid, az a nyolcsoros, a két madárról, az egészen jó! Azt leadtam! Na, szervusz!

Már ment is és valami divatos indulót kezdett dudorászni, ahogy lassan megindult a lépcsőn fölfelé.

A diák állt és nem tudott felelni. Mintha hirtelen tüzes kalapács kezdte volna verni belülről a koponyáját.

Leadta? ... Leadta! — motyogta magában s azután egyszerre nagyot sóhajtott és valami kemény kapocs szakadt le a melléről és nagy lélekzetet vett utána. Mintha hirtelen kitárult volna minden és mintha ott, az átjáróház szürke kősíkátorának a végén valami aranyos világosság gyúlt volna ki. Pedig csak a gázt gyújtotta meg a házmester a felvonó ajtaja előtt. A fiú szinte megszédült, amikor a kapun át kilépett az utcára.

— Leadta, leadta! — ismételte magában s már nem bánta, nem szégyelte, hogy hétfőn reggel odalopakodott a szerkesztő ajtajához s a levélszekrénybe hirtelen bedobta a borítékot és azután elszaladt, mint egy utcagyerek, aki megnyomta a csengőt a házkapun.

Vagy ötven-hatvan lépésre volt a nyomda, ahol a lapot nyomták. A szerkesztő most biztosan onnan jött, szombaton délutánonként mindig odamegy a géphez s maga nézi meg az első példányokat ... Akkor nemsokára kint is lesz az utcán. Zsebébe nyúlt pénzért. Megvegye? Otthon úgyis ... jár nekik ... tiszteletpéldány apának, estére megkapják! És nem is lesz jó, ha megveszi, akkor biztosan nincsen benne. De ha vár estig ... Szamárság, vagy megjelenik, vagy nem jelenik meg!

A nyomda kapujából kopott emberek jöttek ki és nagy-kendős asszonyok hónuk alatt nagy ujságcsomagokkal. Odament az egyikhez:

— Kérem ... egy darabot kérek.

A beesett arcú, elnyűtt asszony közömbösen mondta:

— Mi nem árusítunk, mi csak kihordunk. Tessék majd a trafikban.

Igen, a trafikban, az lesz a legjobb. Bemegy, vesz egy bélyeget és közben — megnézi a lapot. Ha benne van, — nagyot nyelt — igen, ha benne van, akkor majd megveszi. Mégis húsz krajcár... Vajjon, ha megjelenik a vers, kap-e érte valamit? Á, dehogy, az öregről apa mindig azt mondja, hogy nem szeret fizetni. Különben is, ez nem fontos. Csakhogy az mutatná igazán, hogy a vers jó.

Milyen furcsa, éppen holnapután lesz a születésnapja. A tizenhetedik. Petőfi akkor már rég megírta versét a hűtelenhez, igaz, hogy Flaubert negyven éves korában kezdett írni... ő pedig, ó már milyen régen...

Már künn járt a Kerepesi-úton. Azon vette észre magát, hogy a verse rövid sorait mormolja — Sötét és bús bagoly a bánat... Alliteráció, igen, lám pedig nem is gondolt rá, most veszi észre. Hát akárhogy is van, ez már mindenesetre sokkal jobb vers, mint amit legelőször írt. Igaz, hogy az régen volt...

Jaj, milyen régen. Akkor lett épp második elemista s a Gyöngytyúk-utcában laktak, új, nagy házban, ahol a gondnoknak négy lánya volt, a legkisebb tíz éves és Jolánnak hívták. Huncut szőke kislány volt. Nem is huncut, hanem gonosz, igen, őt mindig kinevette és Jancsi-val volt jóban, pedig az olyan buta fiú volt, hogy a tanító mindennap lehordta, neki pedig mindig a vállát veregette. Még a kiskönyvébe is beírta neki, hogy „csak előre“ s hogy „bátraké a dicsőség“. Igen, mert ő volt a legjobb szavaló már az elemiben is. Elnevette magát... Most is látta az igazgató kedves, pápaszemes arcát, ahogy

bámulva rámered, amikor a magánvizsgán az első elemiből szavalni hívták föl:

— Tudsz valami verset, fiacskám? — kérdezte nagyon jóságos hangon az igazgató bácsi.

— Tudok, kérem — mondta ő — többet is.

— No, hát akkor mondd el valamelyiket. Talán azt, hogy Mesebeli kiskirályhoz...

Ő akkor lenézően felelte:

— Azt nem, hanem majd elszavalom a Lucifert, az első színben az Ember tragédiájából...

A tanító nénik és bácsik akkor a végén felugráltak, össze-vissza ölelték és csókolták, pedig mi az? Most már kívülről tudja az egész Cyrano de Bergerac-ot.

Igen, ilyesvalamit írni, egész nagy verses darabot, amit a papa rendezne s Márkus Emilia játszana benne, meg Mihályfi. Meg fogja írni! Igen, ő ezt megírja és százszor játsszák majd a Nemzetiben és kifogják a Márkus Emma lovait a jogászok... Balassa Bálintről fogja megírni ezt a darabot, a magyar Cyranót... Kár, hogy nem játszhatja maga, de apa letörné a derekát, ha színész lenne, — és ő sem akarna az lenni. Mindíg a mások szavait mondani s mindennap más és más embernek lenni a színpadon és mégis mindig abban az egy szűk keretben lenni benne, amit az író már készen megad. Nem, az semmi! Hanem megírni valamit! Igen, az üres fehér papírost teleírni valamivel, ami öbelőle, csak egyedül öbelőle buggyan ki... Írni, írni, betűt betű után, szót a szóra, hosszú összecsengő sorokat egymás alá, amit azután mások hallgatnak és csodálnak és tapsolnak. Igen, a siker a színházban, az íróé, aki kilép a rivalda elé. A

Nemzetiben ilyenkor hátrahúzzák kissé a függöny belső lebenyét s színészek úgy vezetik elő az író. Például a Feri bácsi kijön frakkban, tündöklő ingmellel, fehér székfűvel és csak egy kissé hajtja előre a vállát, megbiccenti a fejét, de nem olyan alázatosan, nem olyan hajbókolva, mint a színészek, hanem úgy, ahogy az írónak illik...

Siker! Mi a siker? Ahogy vesszük. Volt neki már sikere olyan, amekkora nem lesz soha többé. Amikor azt a bizonyos első versét megírta. Buta kis vers volt — hangosan elnevette magát — az igaz. Ennyi volt az egész:

„Hiszek az Istenben
Remélek mindenben,
Szeretem hazámat
S édes kis babámat.“

Sokáig írta ezt, két napig, bizony. Amikor kész lett vele, kivitte Pistát és Bélát, a két legjobb barátját a hátulsó lépcsőházba és ott felolvasta nekik.

Béla azt mondta:

— Nagyon szép, csak rövid.

Pista azonban dühösen oldalba lökte.

— Hazudsz, ezt nem te írtad, ez olyan jó... Ezt biztosan a Petőfi írta.

Igen, végre is ennél nagyobb sikert az életben soha sem fog aratni, hogy egy versére azt mondja a közönsége: olyan jó, hogy biztosan Petőfi írta.

Sajnos, Jolánkának ügylátszik nem ez volt a véleménye, mert neki is leírta egy gyönyörű szép rózsaszín levélpapíroson, amin fölül a középen tarka virágkoszo-

rúban két fehér galamb csókolódzott. Nagyon soká tartott, amíg szépen le tudta írni. Vigyázni is kellett, hogy a mama meg ne lássa, pedig kétszer is bejött a nagy szobába, ahol a papa íróasztala volt, mert két szobában laktak akkor, nem úgy, mint most, amikor már szép nagy lakásuk van, három szoba, nagy előszoba, meg porcellán mosdó a fürdőszobában és villany... Az bizony nagyon szűk lakás volt. Azért mégis volt ideje leírni a verset a rózsaszín levélpapírra, mert a mama mindig maga főzött, különösen vasárnap, a papa pedig vasárnap is dolgozott a színháznál és csak egy után jött haza. Előbb aláírta a verset az egész nevével és hozzáírta, hogy „II. oszt. tan.” Akkor beletette a borítékba, amin megint rajta volt a virágkoszorú meg a két galamb és megcímezte Jolánkának s eléje írta, hogy szépreményű és utána, hogy úrleánynak, mert kisasszonyt akkor is már csak a szobalányoknak írtak. Azután lement az első emeletre, ahol a gondnokék laktak, bedobta a levelet az ajtónyíláson és elszaladt.

Csöndesen mosolygott magában... Igen, éppen úgy, ahogy hétfőn a versekkel a szerkesztő ajtaja előtt... De Jolánka nem válaszolt...

Lassan ment a Kerepesi-úton. Pedig sietni kellett volna a zenedébe zongoraórára, mert négy nap múlva már karácsony és még mindig nem tudja azt a darabot, amit nagyapának el kell játszani. Minden évben kell karácsonykor játszani valamit nagyapának. Olyankor nagyapa nagy szürke szeme mindig könnyes, azután leül melléje és eljátssza mégegyszer, most már ő neki. Nagyapa gyönyörűen tud zongorázni, csak az a baj, hogy

nagyapa azt kívánja mindig, hogy ott üljön mellette s lapozzon, figyeljen és vele számoljon, pedig ő nem így szereti hallgatni a zongorázást.

Ő olyankor szeret bemenni a másik szobába, ahol nincs senki, lefeküdni a pamlagra és gondolkozni és verseket csinálni, amíg a zongora szól és kitalálni történeteket a szonátákra és történeteket a Lieder ohne Worte-ra... De nagyapa ezt soha sem hagyja. Ez a darab pedig olyan nehéz — Beethoven Für Elise — a balkéz könnyű volna, de jobbkézzel borzasztó nehéz dolgokat kell csinálni. Biztos, hogy ezt nem fogja jól játszani tudni s nagyapa megint azt fogja mondani, amit négy évvel ezelőtt, hogy ennek a gyerekeknek okosabb volna varrógépet venni, mert szabó még lehet belőle, de sosem fog megtanulni zongorázni. Pedig az nem jó, mert akkor a mama sírni kezd, papa pedig úgyis mindig olyan szomorú karácsonykor.

Miért is olyan szomorú a papa minden karácsonykor? Igen, ezt meg fogja most tőle kérdezni. Már anyiszor akarta, de soha sem merte.

Már ott járt a Pannonia-kávéház előtt, ahol a papa kávézik minden délután a barátaival, benn a sarokasztalnál. Ha ő odamegy az ablakhoz és nagyon benéz, akkor biztos, hogy apa előbb-utóbb arra veti a tekintetét és bólint neki. Néha be is hívja. Olyan jó a kávéházi kávé, egészen más, mint az otthoni. Először is vastag a csésze és attól egészen más az íze a kávénak és hab van rajta és a habra rá lehet tenni a cukrot s az olyan mulatságos, ahogy elsüllyed. És pacsnit lehet kapni... Otthon soha sincs pacsni. Még a kifli sem olyan jó otthon, mint

ott és mennyi képes ujság van! Mennyi mindent lehet abban látni, az egész világot. Angol lapok vannak, tengeri képekkel, óriási hajókkal. Milyen jó lehet angol fiúnak lenni, az ember mindig láthatja a tengert. A tenger, az az igazi végtelenség. Az Alföld is olyan valami, de mégsem ugyanaz. Az Alföldön csak nagy távolság van, de a végtelen nincs ott... Megállt a kávéház ablakánál és benézett. Előbb még arra gondolt, hogy átmegy a játékbolthoz — a Késmárki és Illéshez — vannak-e újféle katonák? De mégis ott maradt. Erősen nézett be az ablakon és az apját nézte. Ezüstös feje, nyugodt homloka ott fénylett az asztal fölött. Ujságot olvasott és csíptető volt az orrán, ami mindig egészen megváltoztatta az arcát. Apának komoly, de szelíd arca van. A fiú mindig úgy érzi, hogy ilyenek lehettek a régi magyar királyok. És soha, soha senkinél nem látta még azt, — még színházban színészekről sem —, hogy valakinek olyan simogató tudjon lenni a tekintete, mint apáé. Tiszta, nyugodt, szinte komor apa szeme, de van benne valami különös fény és valami simogató. Igen, nincs erre más szó: simogató nézése van.

Apa most hirtelen fölvetette a fejét és észrevette a fiát az ablakban. Intett neki.

A fiú zavartan belépett a kávéházba, ahol a pincérek fölényes és jóakaratú mosollyal fogadták. Ahogy végigment az asztalok között, félszegen, noha ki akarta húzni magát, zavartan, noha öntudatosnak akart látszani, a szíve egyszerre hirtelen dobogni kezdett. Az egyik asztal márványlapján ott látta feküdni — azt a lapot, a mai számot, mert a multhetit olvasta és annak más volt a

címlapja. Ahogy ment előre és oldalról visszafelé nézte a márványasztalon a lapot, belebotlott egy székebe s szinte előreesett.

Nyurga, soványarcú fiú volt, sápadt arccal, sötét haja alatt, szája fölött már pelyhedzett a bajusza, de az álla még sima volt.

— Na, gyere — mondta az apja — s kezet adott. A fiú lehajolt, kezetsókolt s azután zavartan jobbra-balra meghajtotta magát az urak előtt. Ott ült ragyogó rózsaszíntarkójú ősz fejével a jóságos doktor bácsi, akit gyerekkora óta ismert, s aki mindannyiukat gyógyíttatta. Apa mellett a híres, elegáns szalónszínész ült, akit ő Mackó bácsinak hívott, mert kicsi kora óta mindig macskákat kapott tőle, később pedig mackókönyveket. Ott ült mogorva arccal a nagy tragikus színész is, aki az életben is különös hanghordozással beszélt és ott volt a csöndes, flegmatikus Laci bácsi. Félórában egyszer szólalt meg, de más, mint igaz szó, nem is hagyta el soha a száját, bár a színpadon ő játszotta Lucifert, meg minden egyéb intrikus gazembert. Ezekben az emberekben volt valami különleges méltóság. Ahogy a maguk sorsát, ahogy a maguk hivatását a világban is viselték, az őt, ha beszélt velük, mindig valami szorongással töltötte el. Most arra gondolt, hogy aki az apja mellett ül, jó lenne-e Balassi Bálintban?

— Akarsz kávét? — kérdezte az apja és a másik oldalra ültette.

— Igen — mondta a gyerek — köszönöm, és ha szabad a hetilapokat. — Aztán hirtelen egészen különös öntudattal rászólt a pincérre. — kérem a...

És kimondta annak a lapnak a címét.

A pincér fordult egyet, pár pillanat s a lap már ott is volt előtte. A fiú keze reszketett, ahogy megfogta a fakeret nyelét. Először végigolvasta az első oldalt, — pedig nem értett belőle semmit, csak úgy babonaságból, mert hátha...

Hátha még sincs benne!

Érezte, hogy elsápad s a lélekzete szinte elfullad. Nagy elhatározással hirtelen lapozni kezdett. Az ötödik oldalon, fent, az első hasábon — ott volt a verse. A cím, a két strófa és alatta a neve. Elolvasta: Az első sor mintha a szívében csilingelt volna.

„Az öröm vidám kis madár...”

Kis madár? Nem, nem... Hatalmas sas az öröm. Olyan csodálatos, hatalmas szárnyai vannak, hogy föl-emelik az embert, föl valami földöntúli magasságba, valami nagy-nagy távolságba mindenkitől, a végtelen csendbe, — igen, a tengerfölötti végtelenségbe. A szeme előtt összefolytak a betűk. Félt, hogy hangosan elsírja magát. Körülnézett, nem veszik-e észre. De azok beszélgettek. Az úgynevezett modern színészetről volt szó és apa éppen azt mondta:

— Csak kétféle színészet van. Jó és rossz. Igaz és hamis. A többi csak ostoba jelszó.

A fiú köszörülte a torkát, nagyokat nyelt s azután kinyögte:

— Apa, kérlek, nézd! — és az apja elé tolta a lapot.

Apja föltette a csíptetőt, belenézett a lapba, azután feléje fordult, fölemelte a kezét, gyöngéden megcirógatta

a fia arcát, odahajolt hozzá, megcsókolta a szemén s remegő kézzel megsimogatta a haját.

— Jól van, fiacskám, ez már nagyon szép dolog...

Azután az urakhoz fordult:

— Hallgassátok csak! — és felolvasta a verset.

Milyen szépen olvas apa, milyen gyönyörű hangja van, zengő és érces és hogy szárnyal még ilyen halkan is. Milyen értelmes, milyen tökéletes a kiejtése. Milyen ritmus van abban, ahogy olvas. Igazán kár, hogy apa nem színész is! Ő volna az igazi Balassi Bálint, szép, erős, hatalmas, magyar férfi és ez a szép beszéde! Igaz, hogy arra már kicsit öreg volna, de ha Sarah Bernhard játszhatja a Sasfiókot...

Apa letette a lapot:

— Csinos vers, mi?

— Az — mondta a nagy tragikus — és ami fölötte különös manapság, van értelme!

— Szép zenéje van — mondta Mackó bácsi is.

Laci bácsi hallgatott, de aztán kibökte ő is:

— Jó vers.

— Hát tudjátok, ki írta? Ez a kölyök, ni!

A kölyök elvörösödött és szeretett volna az asztal alá bújni. De mindenki gratulált, megölelgették s az öreg doktor bácsi azt mondta:

— Képzelem, hogy fog örülni az anyád!

A fiú erre fölugrott, köszönt, apának gyorsan kezecsókkolt és elrohant.

Igen, mamának kell gyorsan megmutatni a lapot. Bement az első trafikba, megvette és vitte haza. A régi olimpiai győzők nem vihették olyan büszkén és diadalmasan

a babérágot, mint ahogy ő most bevonult a lakásukba zsebében a lappal.

Mama az ebédlőasztalnál ült s valami kis perzsa-szőnyegen dolgozott. Megölelte anyját és eléje tette az ujságot:

— Mamikám, nézd, megjelent a versem! Az első versem az ujságban!

Az anyja ránézett, megsimogatta, magához vonta a fejét:

— Igen. Én ettől már régen félek...

— Félsz mamika, miért?

— Mert most már biztos, hogy nem lesz belőled sebésztanár.

Anyjának ilyen különös vágyai voltak.

— Mindíg tudtam, már amikor azt a diáklapot csináltad, amit gépírással sokszorosítottatok. Mindíg ettől féltem!

— Miért féltél, Mamika? Az olyan nagy baj lenne, ha én olyan híres író lennék, mint Feri bácsi?

— Az nem volna baj, de ha majd a feleúton megakadsz, akkor gondolj rám.

A fiú sértődötten fölkelt és bevonult a legbelső szobába, ahol ketten laktak, ő, meg az apja.

A versről azután nem esett több szó, sem apával, sem anyával többé. Még a születésnapján sem, pedig ő várta, hogy mondjanak erről valamit. De egyik sem szólt semmit.

Karácsonyeste lett. Mintha még mindig kisfiú volna, csengőszóra kellett bemenni a nagyapáékkal a nagyszobába, ahol a karácsonyfa állott. Alatta a kis Bethlehem,

a régi, öreg kis Bethlehem, amit minden évben újra látott. Körülötte nagyapáék, apáék, a nénik, a bácsik és ő — az egyetlen fiú, az egyetlen unoka, az egyetlen öccs, akinek mindenki odaadta a legszebbet és legtöbbet, amit tudott. Most kellett elzongoráznia a „Für Elidesét“, amibe kétszer belesült. De a nagyapa most nem haragudott és nem mondta, hogy soha sem fog tudni zongorázni. Ellenkezőleg, nagyapa valami különös, csodálkozó szemmel nézte az unokáját. Amikor a zongorának vége volt, megveregette a vállát és azt mondta:

— Na, nem baj, azért mégsem lesz szabó belőled!

A fiú fölállt és odament az ajándékokhoz. Nagymamától gyönyörű gobelint kapott, amit maga hímzett. Apától töltőtollat, mamától korcsolyát. A bácsiktól, a néniktől könyveket, nyakkendőket. Csak játék nem volt az idén. Egyetlen darab játék nem volt a karácsonyfa alatt. Eddig minden évben kapott mindenfélét és főképpen ólomkatonákat, amiből volt már neki vagy ezer. Ezekkel — szégyen ide, szégyen oda — ő még mindig játszott a Bélával — de valami saját külön nehéz harci játékot, amit csak ők ketten értettek és néha napokig játszottak egy csatát.

Csodálkozva rámeredt az anyjára:

— Mama kérem, hát semmi katonát nem kaptam az idén, se ágyút, semmit?

Apja fölnevetett:

— De édes fiacskám, te most már nagy diák vagy, sőt, költő. Csak nem veszünk neked játékkatonát?

A gyerek ránézett az apjára, sohasem látta még karácsonykor nevetni.

— Apa, te máskor karácsonykor mindig szomorú voltál, miért?

— Mert mi valamikor olyan szegények voltunk, hogy énnekem soha sem jutott játék. Idegenben voltam kosztos diák, ahol még azt az aranydiót és aranyalmát is elvetették tőlem, amit szegény anyám nekem küldött be faluról... De most már, hogy nem látok játékot, te pedig nagy fiú lettél, akinek versek jelenik meg nyomtatásban, most érzem, hogy a karácsony nekem is valami nagyon szép és nagyon nagy ajándék.

A fiú lehajtotta a fejét és úgy mondta:

— Hát igen... de azért legalább egy darab katonát még vehettetek volna!

Arra gondolt és azt érezte rettenetesen erősen, hogy most elszakadt örökre valamitől, ahová soha nem fog visszatérni többé. A sas, igen, a sas a szárnyaira vette és viszi! Tengerek fölé fogja röpíteni talán, vagy elejti, hogy a hullámok elkapják és eltemessék. De elviszi messze!... Elragadja örökre attól a boldogságtól, amit a játék jelent.

— Csacsi vagy, kisfiam, — mondta az apa csöndesen — de látod, azért szép a karácsony, mert békesség van benne és reménység!

És akkor hirtelen fölállt nagyapa, fölvetett egy könyvet, s odaadta a zavartan álldogáló diáknak.

— Nesze, én ezt adom neked ma! Azt írtam bele: „Unokámnak, az írónak, aki nem született, hanem lesz!“... Azért adom, hogyha tényleg író lenne belőled, legyen, ami vezesse a tolladat és szárnyat adjon a gondolatodnak...

A fiú egy rövid pillantást vetett a könyvre, amelynek a címlapján ez a két szó állt:

„*Diadalmas világnézet*“.

*

És ekkor, ott a karácsonyfa alatt — eldőlt az én sorsom . . .

TARTALOM

	Oldal
A pénztáros	5
Régi vasárnap a Duna mellett	117
A folyosón	133
Lord Lochmond és titkára	143
Az első vers	211

54913. — Révai Nyomda, Budapest.

www.books2ebooks.eu